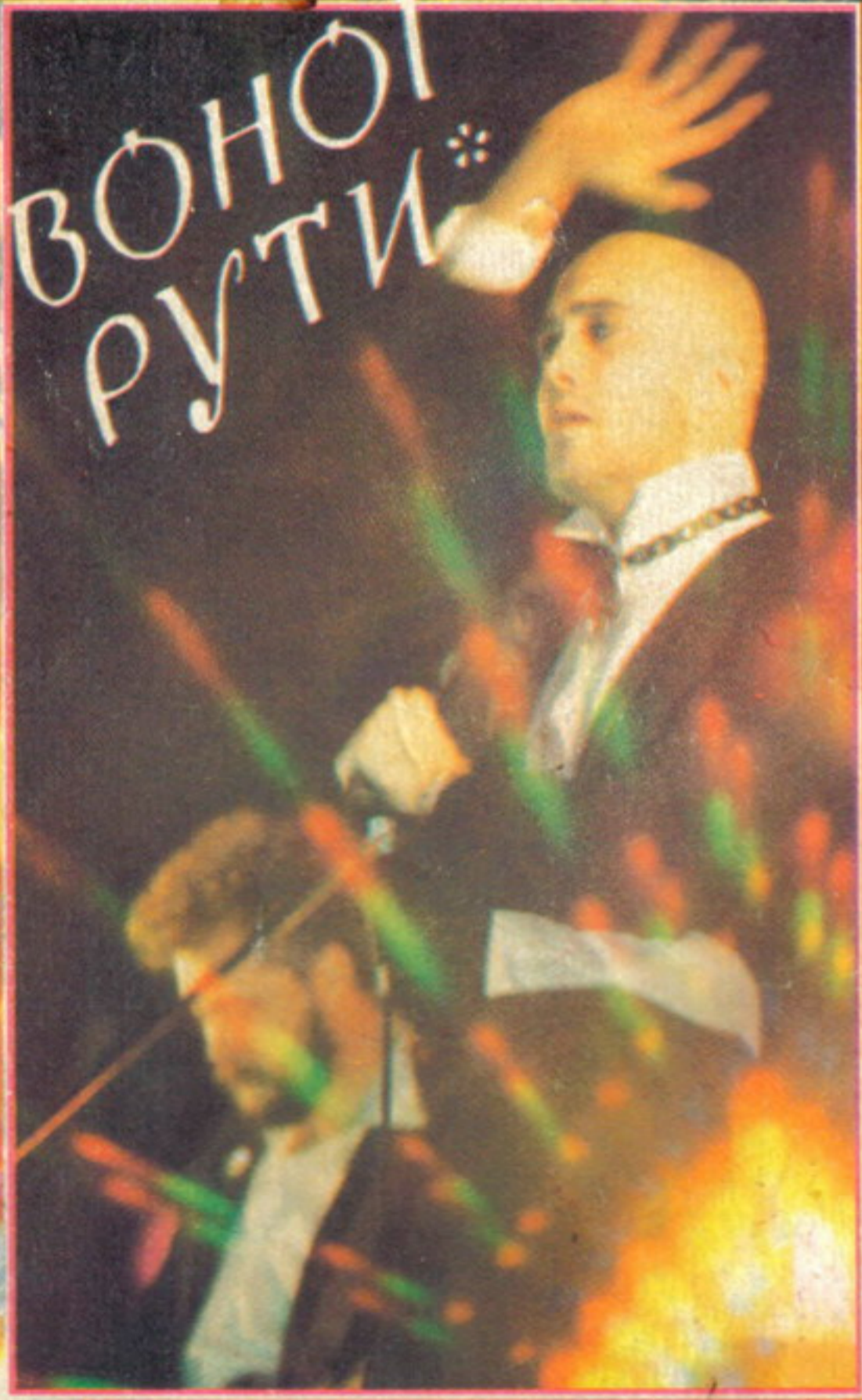

ЗІРКА

Чернівці
1989

Запоріжжя
1991

Донецьк
1993

Червоноі
РУТИ

ЕДУАРД ДРАЧ

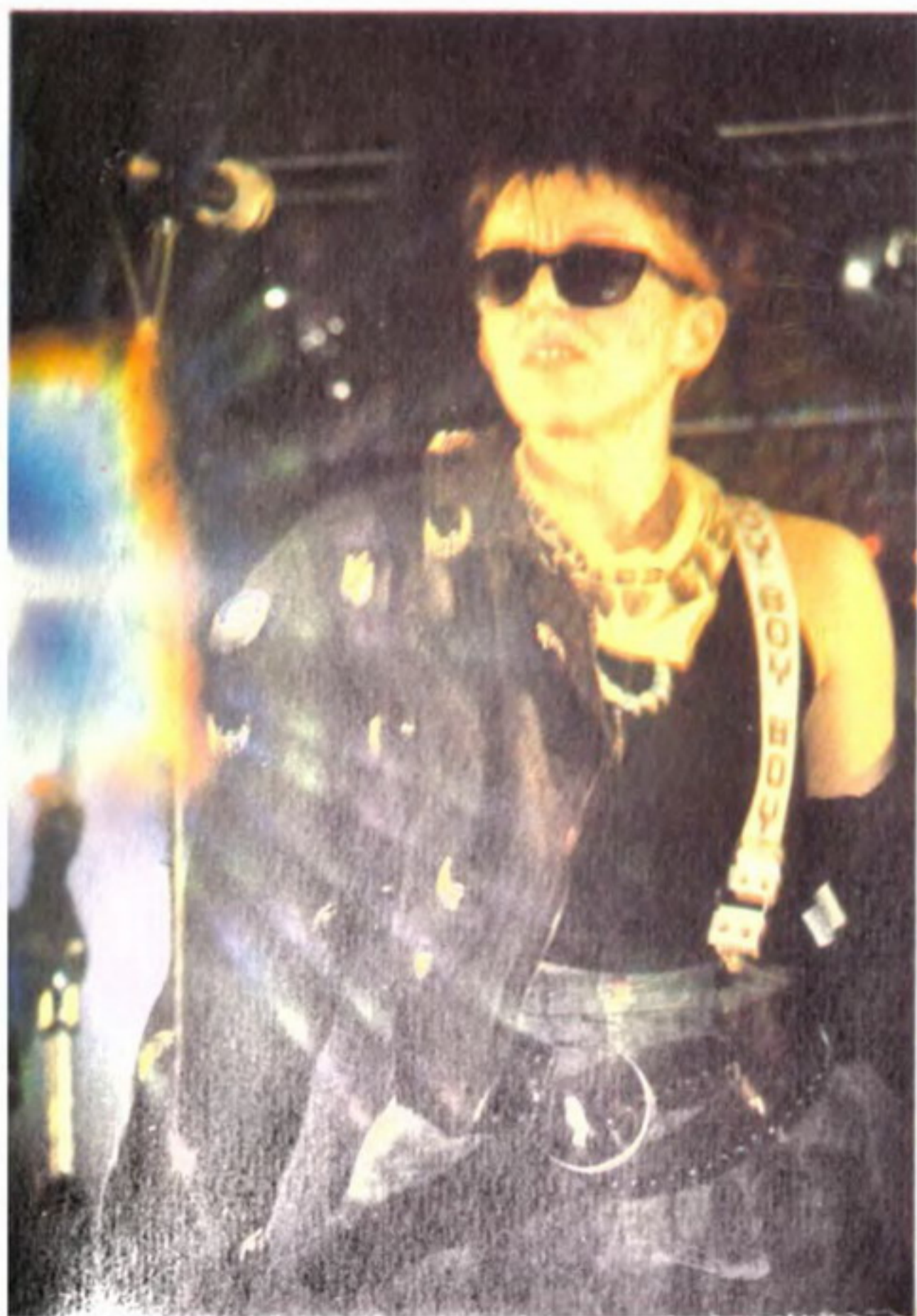

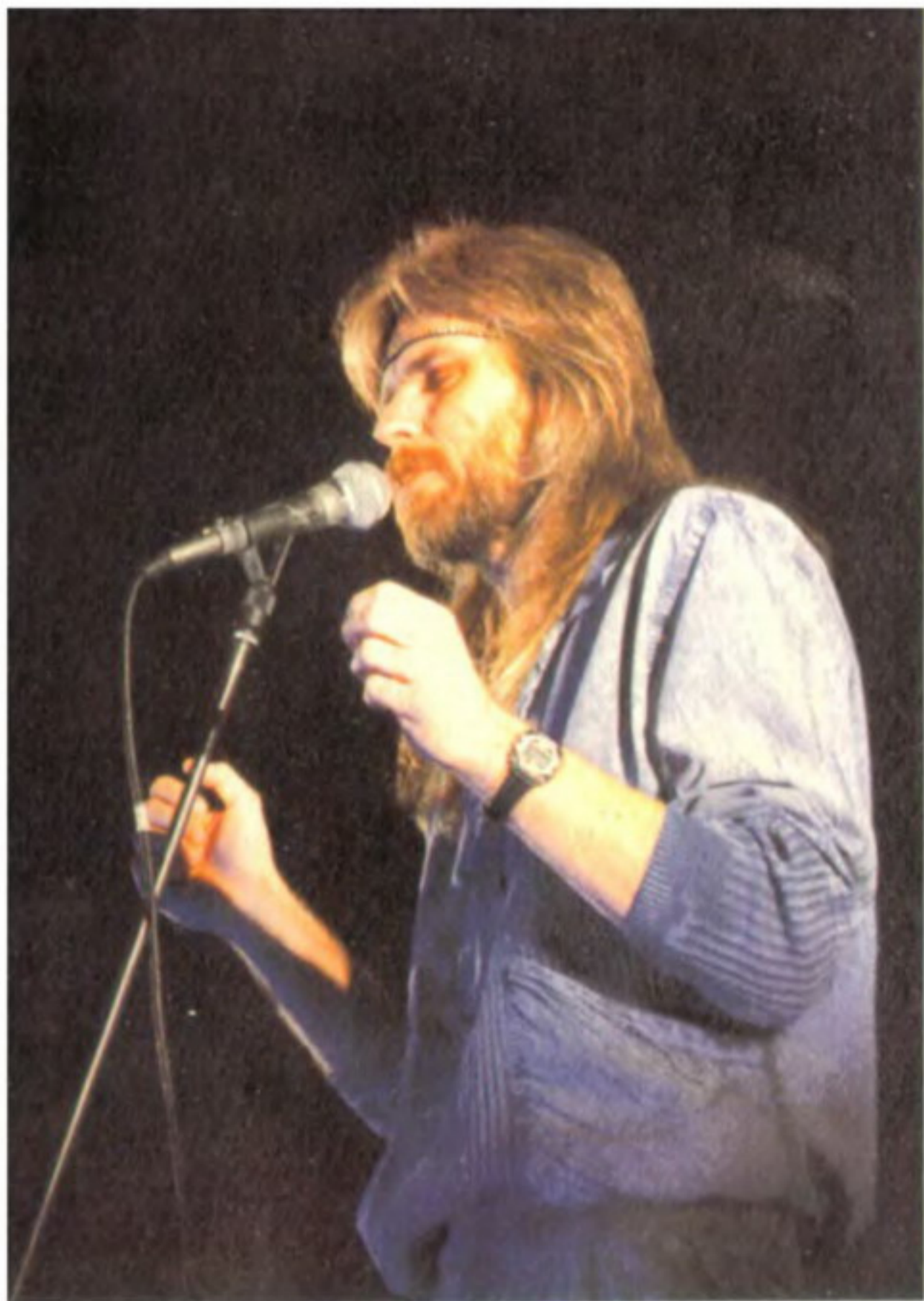
МАРІЙКА БУРМАКА

ВІКТОРІЯ ВРАДІЙ

ОЛЕКСАНДР ТИЩЕНКО

ТАРАС ЧУБАЙ

ЗІРКИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ"

Київ
Видавничий дім "KM Academia"
1993

У книжці — розповіді про лауреатів першого та другого республіканських фестивалів української сучасної пісні та популярної музики "Червона рута" — зірок авторської пісні та співаної поезії Віктора Морозова, Андрія Панчишина, Василя Жданкіна, Марійку Бурмаку, Едуарда Драча, Андрія Миколайчука, Тризубого Стаса, сестер Тельнюк і зірок української рок-музики Вікторію Врадій, гурти "Кому вниз", "Зимовий сад", "ВВ", "Брати Гадюкіни", "Гроно", "Табула Раса", "Плач Ієремії".

Упорядкування Л.І.Брюховецької, О.М.Євтушенка.

Видання ілюстроване фотознімками В.Артюшенка, В.Орлова, В.Шеремета, І.Руденка, Г.Кубланова, Ю.Тосенка, М.Сергієнка.

Книжка виходить при фінансовій підтримці Комітету мистецтв м. Києва, Університету "Киево-Могилянська академія" та видавництва "Сувій".

ISBN 5-7707-4903-2

Упорядкування.

© Л.І.Брюховецька,
О.М.Євтушенко, 1993

© Художнє оформлення.
В.П.Васильєв, 1993

© Макет та верстка
Я.Криль, 1993

ЗІРКИ “ЧЕРВОНОЇ РУТИ”

ВІКТОР МОРОЗОВ

АНДРІЙ ПАНЧИШИН

ВАСИЛЬ ЖДАНКІН

МАРІЙКА БУРМАКА

ЕДУАРД ДРАЧ

АНДРІЙ МИКОЛАЙЧУК

ТРИЗУБИЙ СТАС

“КОМУ ВНИЗ”

“ЗИМОВИЙ САД”

“ВВ”

“БРАТИ ГАДЮКІНИ”

ВІКТОРІЯ ВРАДІЙ

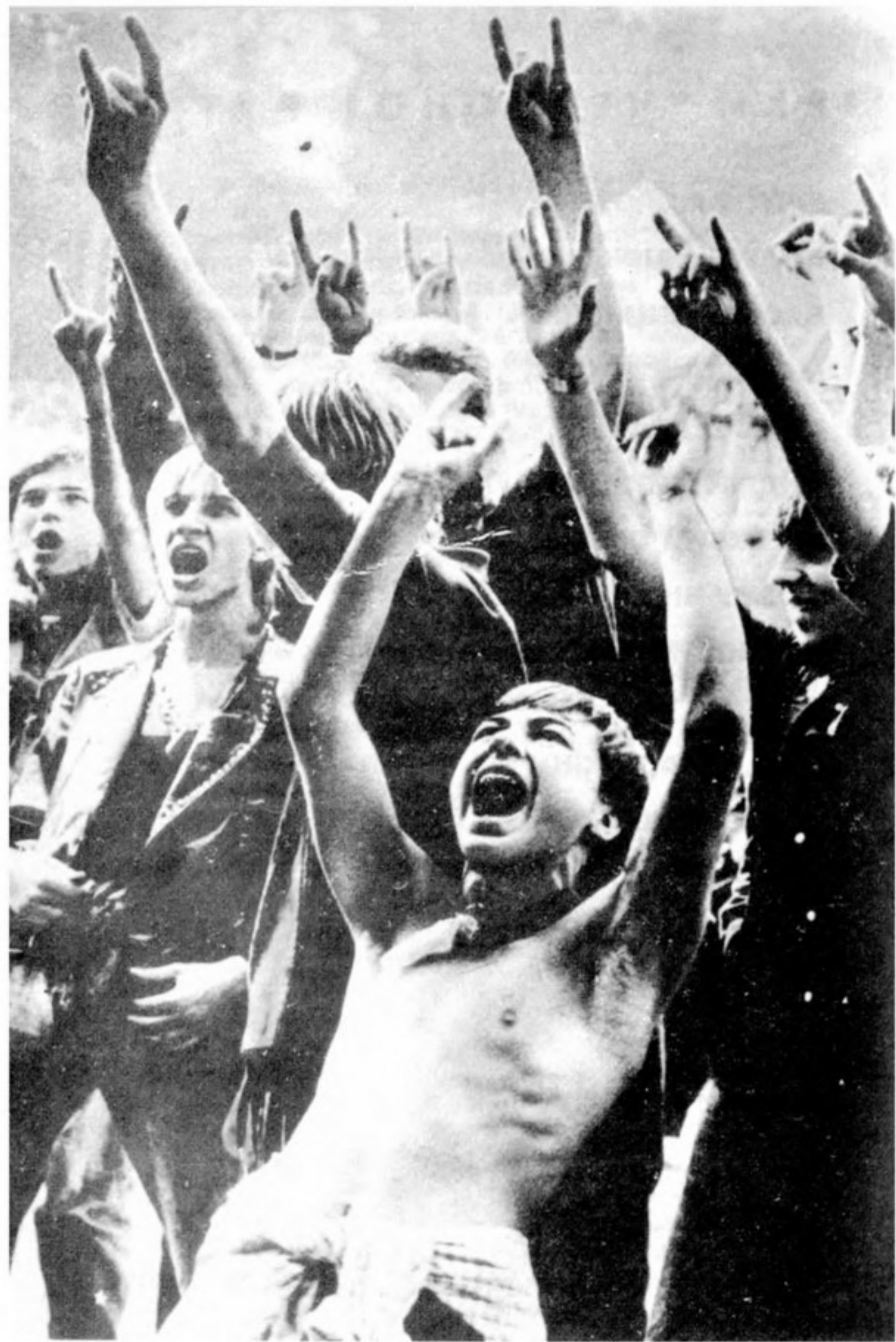
“ТРОНО”

“МЕРТВИЙ ПІВЕНЬ”

“ТАБУЛА РАСА”

“ПЛАЧ ІЄРЕМІЇ”

СЕСТРИ ТЕЛЬНЮК

НЕ ВІДЦВІТАЙ, "ЧЕРВОНА РУТА"!

Лариса
Врюховецька

Фестиваль вже в минулому, вже став надбанням історії. Стираються враження, забуваються подробиці — стрімкий темп життя, його мінливий лик, немов завісою, відділяє нас від тої дивовижної події, ім'я якій перша "Червона рута".

Це ім'я дуже вдале — воно поєднало молоде покоління початку 70-х, коли Івасюкова пісня з цією назвою злетіла й полинула над Україною, коли звучала вона не тільки на концертах, по радіо, а й поряд із народними під час застілля, із поколінням кінця 80-х, яке підхопило цю пісню як втілення непереможної молодості, радості, любові. "Червона рута" поєднала багатьох українських юнаків і дівчат у місті Володимира Івасюка — Чернівцях. Впродовж кількох

серпневих днів Літній театр цього міста був сповнений пісень, веселощів, пристрастей змагальних, і змагалися ті пристрасті не тільки в музичних жанрах. Змагались між собою оновлене і віджиле, незалежність із покірністю й слухняністю. Перемогли молодість і талант, втілені в піснях, в атмосфері свята, яке дехто з високопоставлених осіб назвав "зібранням екстремістів".

Фестиваль цей породжений енергією національного відродження й зібрав він хлопців і дівчат не тільки з України, а й з діаспори. Відразу виник афоризм: "Українці всіх країн, кохайтесь!", символізуючи єднання молоді, всупереч чварам і незгодам, які розкидали українців по всьому світу. То було справжнє свято єднан-

Фестиваль цей породжений енергією національного відродження й зібрав він хлопців і дівчат не тільки з України, а й з діаспори. Відразу виник афоризм: "Українці всіх країн, кохайтесь!", символізуючи єднання молоді, всупереч чварам і незгодам, які розкидали українців по всьому світу.

ня під знаменами України, хоча до державної незалежності лишалося два роки.

Усім був незвичайний той фестиваль. Зі сцени звучала правда про пережите — про репресії, про Чорнобиль, про мовну і культурну дискримінацію. На часі була викривальна сатира, висловлена у таких програмних творах, як "Я — професійний раб" Тараса Петриненка, "Віддайте мову!" Едуарда Драча, "День злодія" Андрія Панчишина.

Колективи, які зовсім недавно співали російською мовою і гастролювали по Сибіру та інших куточках неосяжної країни, несподівано розкрилися яскраво вираженими національними піснями. Чи спадало кому на думку використати тексти Тараса Шевченка саме в рок-музиці? А в Чернівцях у виконанні "Зимового саду" зазвучала "Доля", розкриваючи глибокий драматизм сповіді митця. Поетичну квінтесенцію долі України, виражену у вірші "Стоїть в селі Суботіві", впевненою, наступальною музикою передав гурт "Кому вниз". Керівники обох гуртів — Олександр Тищенко та Андрій Середа запропонували сучасний пісенний варіант класичної поезії і здобули визнання.

Своєрідно звучали пісні "Братів Гадюкіних", насичені діалектами, розмовною лексикою, суржиком, тим, що раніше не допускалося на сцену. Але нові часи вимагають нової мови і трапляється, що промовистішим є невідфільтроване.

Неможливо охопити чи, бодай, згадати всіх учасників першого фестивалю "Червона рута". Звідки ж узявся отой потужний творчий, новаторський для української естради сплеск?

Слід сказати, що цікаві постаті почали з'являтися ще за рік до фестивалю. І серед них — львівські барди. Авторська пісня, як відомо, виникла в містах. Співак з гітарою лишався наодинці з аудиторією, яка цінувала насамперед те, що він їй скаже, що довірять.

6 Творчість бардів була інтелектуальною,

передусім виражала думку, а вже потім душевний стан і настрої.

Не знаю, чи правильно вважати, що авторська пісня в новій якості продовжує фольклор, але безсумнівно те, що стала вона явищем масовим.

У містах України авторські пісні, як правило, виконувалися російською мовою, адже міста здебільшого були російськомовні. І от одного дня — а він став можливим завдяки змінам у суспільстві — з'явилося товариство Лева, а під його крилом група "Не журись!", співаки якої, а серед них Віктор Морозов (людина, відома в естраді з початку 70-х) та Андрій Панчишин оповістили про появу української авторської пісні. Довкола львівських співаків почали гуртуватися юнаки з гітарами та кобзами з інших міст — від Кривого Рога (Едуард Драч) до Рівного (Василь Жданкін). Концерти групи "Не журись!" полонили Львів, потім Київ та інші міста, їхні виступи почали звучати на радіо й телебаченні. Прийшов успіх.

Чим же вони, непрофесіонали, змогли повернути до себе увагу? Насамперед нестандартністю творчого завдання, яке поставили перед собою. Завдання двоєдиного: перше — оновлення української естради новим як поетичним, так і музичним мисленням, друге — утвердження національного начала в принципово сучасній естрадній музиці. У вирішенні другого завдання суттєве значення має мова, якою виконуються твори. Слід сказати, що протягом останніх двадцяти років склався стереотип: мова розмежовувала, відділяла сучасні твори естради від творів "застійних" з

Чим же вони, непрофесіонали, змогли повернути до себе увагу? Насамперед нестандартністю творчого завдання, яке поставили перед собою. Завдання двоєдиного: перше — оновлення української естради новим як поетичним, так і музичним мисленням, друге — утвердження національного начала в принципово сучасній естрадній музиці.

усім набором музичних і текстових штампів на зразок "вже полум'яні солов'ї не повернуться в гаї". Виходило, що естрадні твори в їхній най сучаснішій модифікації потрібно було виконувати російською, англійською чи ще якоюсь мовою, тільки не українською. "Не журись!" цей стереотип у ставленні до мови свого народу прагнула подолати.

Свідомо відійшовши від солодкових "солов'їв" та "смерчок", В.Морозов та А.Панчишин орієнтувалися на сучасну ритмічну структуру. Сміливо вирішуючи сучасні мелодійні та ритмічні завдання, українські барди визнавали лише повноцінні з літературного боку тексти — свіжі й незатерті, гострі й проблемні. Вони відкидали штампи концертного виконавства, сценічної винятковості, притаманні естрадним зіркам. Були демократичні, знаходили довірливий контакт з аудиторією. В.Морозов за допомогою гітари і свого голосу передавав інтонації ліричної поезії. Схильний до іронії й сатири А.Панчишин будив від "суспільно-корисного сну". Обидва вносили корективи в усталену ієрархію цінностей сучасної естради.

Паралельно велись пошуки і в рок-музиці. Загальне звертання до класичних текстів — творча знахідка саме українських рок-музикантів.

"Червона рута" дала потужний заряд творчого піднесення. Упродовж року концерти лауреатів фестивалю з тріумфом проходили по Україні, мали успіх в Канаді, Аргентині. Згодом лауреати — солісти й гурти — вже гастролювали самостійно. Захоплено приймала французька аудиторія виступи київського гурту "ВВ", канадці — гурт "Кому в из". Випускалися диски із записами лауреатів фестивалю.

Через два роки відбулася друга "Червона рута" в Запоріжжі, відкривши чимало талановитих людей, зокрема гурти "Мертвий півень", "Табула Раса", "Плач Ієремії". 1993 року черговий, уже III фестиваль, у Донецьку. Успіхів тобі, "Червона рута"!

ЧАС СПІВАНОЇ ПОЕЗІЇ

Віктор Морозов

Побуває думка: мовляв, на Україні не з'явилося українською мовою пісень, які б відповідали новочасним віянням, що українська естрадна пісня зберегла "благопристойність". Інакше, як самовдоволенням втішанням, цього не назвеш, оскільки насправді "благопристойна" естрадна пісня живе сама по собі, а молодь — сама по собі. Безперечно, у тих сучасних віяннях і ритмах є речі різної вартості, але в кожному разі ігнорувати їхній вплив на молодь не можна. Все-таки варто задуматися, чому та музика дістала таку владу над молоддю.

Як же сьогодні живеться українській естрадній пісні?

Багаторічні "зусилля" чиновників від культури призвели до того, що українська естрада почала втрачати своїх численних шанувальників. Молодь, тим паче міська, не знаходила для себе нічого цікавого у стерильній і правильній "молодіжній" музиці, якій ще вдавалося прослизати крізь фільтри розмаїтих худрад і редколегій. Бюрократам було добре відомо, яку музику треба слухати нашій молоді, от лише сама молодь дотримуватися їхніх "рекомендацій" чомусь не захотіла. Українська естрада розвивалася практично лише в одному, штучно звуженому напрямі, ставала дедалі консервативнішою і провінційнішою як за формою, так і за змістом. Утворився своєрідний музичний вакуум, який відразу ж заповнився зразками чужих культур, здебільшого далеких нам за духом, але бездоганних з технічного боку і, що мало неабиякий вплив на молодого слухача, новаторських за формою. Саме ця новизна, експериментальність, пошуки несподіваних, "космічних" звучань, а також постійна зміна музичних стилів та зовнішня яскравість і приваблюють молодь до рок-музики та інших різновидів сучасної молодіжної музичної культури.

Тому, на мою думку, великою помилкою є намагання штучно зберегти "цнотливість" і "благопристойність" української естради, доводячи, скажімо, що рок-музика — це абсолютно чужорідне для нас явище, яке не приживеться на нашому національному ґрунті. Цим можна досягти лише того, що молодь, залишаючись байдужою до тих пісень, які пропонують їй "мудрі" знавці наших смаків, почне поглинати продукцію західної масової культури, не завжди відчуваючи різницю між творами високого художнього рівня і ефектними, але примітивними і пустопорожніми шлягерами.

Для того, щоб піднести репутацію української естради, необхідно насамперед зробити її якомога різноманітнішою за жанрами, від рок-музики до авторської пісні та "співаної поезії", не орієнтуючись при цьому ні на Захід, ні на Схід і не копіюючи, а шукаючи ритмічні, інтонаційні, темброві структури, притаманні саме українській пісні. Для цього треба глибоко вивчати фольклор, особливо старовинні, архаїчні його зразки, такі, як колядки, щедрівки, гаївки тощо. Потрібно також аналізувати українську барокову музику і поезію, творчість кобзарів, лірників, мандрівних спудеїв, дяків, адже саме там, очевидно, корені національної авторської пісні, на відміну від традицій російських бардів (Окуджава, Висоцький) або польської "співаної поезії" (Чеслав Немен, Марек Грехута). Цьому жанрові я приділяю особливу увагу, адже після нескінченних стереотипів псевдофольклору (гай-розмай, чічка-смерічка) молодь прагне зустріти в пісні серйозну думку, почути відповіді на гострі питання сьогодення. Деякою мірою творчість бардів постає як заперечення бездумної і примітивної розважальної естради або "музики для ніг". Проте, я вважаю, що для повноти картини необхідна і танцювальна, дискотечна музика, звичайно на високопрофесійному рівні і бажано хоч би з деякими проблисками інтелекту. Адже якщо не буде української дискомузики, то молодь все одно танцюватиме, але, на жаль, під банальні пісеньки типу "Ты замуж за него не выходи" або під солоденькі шлягери групи "Модерн токінг".

Українська естрада розвивалася практично лише в одному, штучно звуженому напрямі, ставала дедалі консервативнішою і провінційнішою як за формою, так і за змістом. Утворився своєрідний музичний вакуум, який відразу ж заповнився зразками чужих культур.

Що гарне із сучасних пісень є у нас? На мій погляд, варті уваги пісні Тараса

Петриненка — "Пісня про пісню", "Україно". Шкода тільки, що Тарас розпорошується на два фронти, пишучи пісні російськомовні та україномовні. Якби зосередився на українській пісні, зробив би значний внесок у нашу культуру, бо має гарний смак, є прекрасним мелодистом, добре знає напрям і стилі сучасної музики, вдало поєднує їх у своїй творчості.

Помітні в українській естраді й пісні Ігоря Білозіра, особливо на вірші Богдана Стельмаха ("Світлиця", "Пшеничне перевесло", "Джерело", "Рушили хлопці"). Ці два автори дуже вдало доповнюють один одного, їм часто вдається створити пісні, які мають в собі риси пісні народної — доступність, пластичність, глибину.

Є гарні пісні в Павла Дворського — вони приваблюють своєю чистотою і прозорістю: "Мама Марія", "Смерекова хата", "Рідна мова".

У галузі авторської пісні безперечний лідер на Україні — Андрій Панчишин. Є ще кілька цікавих представників цього напрямку — Кость Москалець, Володимир Кіндратишин, Тарас Чубай, Василь Жданкін.

Тарас Чубай цікавий ще тим, що пробує створити український рок, тобто працює саме в тому жанрі, який поки що на Україні не може похвалитися жодними здобутками. Пісні Чубая — "Метальова школа" та "Кіт Мефодій" — написані в манері, зрозумілій його ровесникам (Тарасові — 18 років), а водночас вони проникнуті тонкою іронією, він ніби підсміюється над собою та над тими своїми однолітками, які надто фанатично та односторонньо захоплюються, скажімо, лише "хеві-металом".

Найбільш негативним, навіть ганебним явищем є те, що багато так званих українських співаків та ансамблів з кон'юктурних міркувань нехтують українськими піснями. Ось недавно звання народного артиста України

присвоїли Миколі Гнатиюку. Його ім'я викликає в нашій уяві пісні "Танець на барабані", "Птиця щастя", "Малиновий дзвін", а от українських пісень мені пригадати не вдалося.

А яке прикре враження залишив виступ на фестивалі "Юрмала-88" представника України Романа Копова! Адже співаки з усіх республік — від Молдавії до Узбекистану — виконували пісні своїми національними мовами, і тільки співак з України (до речі, так само, як і Ігор Демарін на "Юрмалі-86" та Лариса Канащук на "Юрмалі-87") показав свою зневагу до землі, на якій народився. Натомість заспівав (невдало) "Тетянин день" Ю.Саульського (Саульський — член журі) і вибув після першого ж туру, набравши чи не найменшу кількість балів.

Свої творчі завдання якраз і бачу в тому, щоб розірвати надто вузькі рамки української естрадної пісні, зробити її жанрово різноманітнішою, сучаснішою за формою, глибокою за змістом. Працюю я нині переважно в жанрі "співаної поезії". Тому мені найбільш близька аудиторія людей, яким набридли стереотипи традиційної української естради, які цінують і розуміють поезію, причому поезію складну, асоціативно-метафоричну, які глибоко поважають фольклор. Для мене особисто величезне значення має народна пісня. Скажімо, коли настає творча пауза, коли я потрапляю в глухий кут, то завжди знаходжу порятунок у народній пісні, але в справжній, автентичній народній пісні, без будь-яких обробок. Ці пісні є напрочуд чистими, незамуленими джерелами духу, енергії. Звертаючись до них, одержуєш фантастичну можливість спілкуватися з тими людьми, яких уже давно немає матеріально, але душа яких дивним чином залишилась назавжди зматеріалізованою у звуках.

Я сам часто пишу обробки народних пісень, але виключно з метою нагадати призабуті або зовсім невідомі молодим пісні-перлини. Загалом же я до обробок — ставлюся негативно. Я їх порівнюю з намаганнями підмалювати старовинну ікону на сучасний лад. Будь-яка обробка лише показує ставлення автора цієї

обробки до певної народної пісні. На жаль, при цьому дуже часто втрачається найголовніше, бо одним рухом можна вбити заповідну суть пісні і ніколи не почути таємни-чого голосу далекого предка, який з надією звертається до тебе з глибини століть.

Щодо перспектив моєї творчості, то я можу сказати, що у Львові створено

Для того, щоб піднести репутацію української естради, необхідно насамперед зробити її якомога різноманітнішою за жанрами, від рок-музики до авторської пісні та "співаної поезії", не орієнтуючись при цьому ні на Захід, ні на Схід і не копіюючи, а шукаючи ритмічні, інтонаційні, темброві структури, притаманні саме українській пісні.

професійний естрадний театр "Не журись". Я став художнім керівником та артистом цього колективу. Ініціатор створення театру та його режисер — поет, прозаїк, перекладач, фахівець з "чорного гумору" Юрій Винничук. Щодо жанрового спрямування, то на початковому етапі це буде в основному театр авторської пісні, адже у його складі такі барди, як А.Ганчишин, В.Жданкін, Т.Чубай. Основна мета нашої діяльності — намагання підняти нашу естраду на якісно новий рівень, порвати з провінційністю, обмеженістю, розширити жанрові та стильові рамки.

З цією метою, крім власних виступів, ми розшукуватимемо талановиту молодь, пропагуватимемо все цікаве, що з'являтиметься в українській естраді — від року до фольку.

Крім того (це вже мої особисті творчі ужинки), недавно я записав на фірмі "Мелодія" сольну платівку-гігант, до якої увійшли пісні на вірші українських поетів — П.Тичини, Ліни Костенко, В.Симоненка, І.Малковича, М.Саченка, О.Лишеги, Ю.Андруховича, В.Неборака. Записуючи платівку, відчув дуже доброзичливе ставлення до мене редактора української філії фірми "Мелодія" М.Кузика, який доклав багато зусиль, аби платівка якнайшвидше побачила світ.

"Київ", 1989, № 2

ДЕ ВІКТОР МОРОЗОВ, ТАМ ЛЮБОВ

*Лариса
Рюховецька*

«**Ш**ов яюсь у Києві, а мені назустріч — не дуже тверезий, точніше, дуже нетверезий Микола Воробйов. Зупинив і чомусь почав розповідати мені історію свого давнього кохання. Зворушливого і сентиментального. Тут же, біля мене, почав писати вірш "Біла квітка" — саме такими словами він звертався до коханої. Закінчивши, віддав мені, щоб я написав пісню. Три місяці я розбирав ці закарлюки, а в результаті з'явилася пісня — "Біла квітка"..."

Чи випадково зустріч з Віктором Морозовим наштовхнула Миколу Воробйова на словідь? Чи випадково поет подарував йому своє інтимне зізнання? Гадаю, що ні. Бо, де Віктор Морозов — там любов. Зізнання в любові, зізнання в любовних стражданнях. Навряд, чи знайдеться хтось зі співаків, хто міг

Співана поезія Віктора Морозова — то щасливе продовження ліричної енергії слова у музиці. Щасливе, бо поезія, яка стала піснею, посилює і розвиває добру енергію душі творця, дарує її людям.

би так — не барабанно, не штамповано виразити зі сцени це почуття. Хто міг би так перейнятися поезією нині суцix і творящих українських поетів, щоб знайти музичне, а потім і виконавське її втілення. Благородне, тонке, одне слово — адекватне за емоційною температурою і ліричним наповненням. Рівноцінне за невимушеністю й

тихою, людяною щирістю.

Співана поезія Віктора Морозова — то щасливе продовження ліричної енергії слова у музиці. Щасливе, бо поезія, яка стала піснею, посилює і розвиває добру енергію душі творця, дарує її людям.

15 червня 1993 року в Українському домі в Києві відбулась прем'єра програми, підготовленої Віктором Морозовим у творчій співдружності з гітаристом Олегом Яремою та скрипалем Романом Лозинським. І хоча глядачів сьогодні важко здивувати, це тріо мене особисто здивувало несподіваним поєднанням інструментів, композиторськими пошуками, націленими на гармонію, на багаті асоціації, пов'язані зі світовою сучасною музикою, віртуозним володінням інструментами (адже це не філармонійний концерт), високим композиторським та виконавським професіоналізмом.

Чи треба говорити, що це здивування було приємним? Навіть саме поєднання — сольних пісень Віктора Морозова, названих ним сторінкою "Петро", із виступами тріо, чий

сторінки іменувалися "Футуре", також несподіване і водночас — злагоджене.

Віктор Морозов представляє кожен концертний номер, в тому числі свої пісні, й ці коротенькі вступи, анотації настроювали на сприйняття, сприяли довірливому контакту між артистами і глядачами. Поезія, відібрана для сторінок "Ретро", відповідає найсуворішим мистецьким критеріям: "Тихе сяйво над моєю долею" та "Осінній день" Ліни Костенко, "О, панно Інно" (класика не тільки Павла Тичини, а й Віктора Морозова), "Я тобі галантно не вклонюся" Василя Симоненка, "Спитай" Віталія Коротича, "Біла квітка" Миколи Воробйова й жартівливі "Так багато суперзірок", "Це — наша зима" Олега Лиц'єги та бурлескні "Пан Бадзьо" Віктора Неборака й "Пан Василь" Олександра Ірванця. Частина пісень виконувалася з подвійним гітарним супроводом — Віктора Морозова підтримував Олег Ярема. Від тої підтримки пісні набували вишуканого звучання, музична лінія була химерною і пісня з просто бардівської перетворювалася на розкішний музичний твір, який хочеться смакувати. Оті вишукані супроводи пісень ставали місточком, який з'єднував "Ретро" і "Футуре". А до останнього належали композиції, автором яких є Олег Ярема: "Повернення", "Алабамський кіт", "Залицяння", "Карнавал". Особливо слід виділити "Пастораль", у якій, за висловом В.Морозова, вони втілили пошуки нових шляхів у музиці.

Отже, невтомний Віктор Морозов у новому амплуа — і в ньому розкрилися нові грані його творчої особистості.

"Хрещатик", 23 червня 1993

АНДРІЙ ПАНЧИШИН

КРЕДО — ВІДВЕРТІСТЬ!

- **П**риємно бути свідком народження нового мистецького явища. Йдеться про українську авторську пісню, або, як ви її ще називаєте, співану поезію...

- Жодна з уживаних нині назв, на мою думку, не надається до точного окреслення жанру.

18 Найближчим до бажаного був спершу термін "авторська пісня", що стосувався

*Бєда Лариси
Брюховецької
з Андрієм
Панчишином*

пісень у авторському виконанні. На жаль, вживання його з часом поширилося і на величезну армію виконавців-аматорів, що займаються інтерпретацією, а частіше — невмілим копіюванням пісень кращих представників жанру. Тобто, відбулася інфляція поняття “авторська пісня”, розмивання його меж, що, врешті-решт, робить його вживання небажаним.

“Співана поезія” — найменування лише частини пісень, так би мовити, жанру в жанрі. Йдеться про твори, в основі яких лежать вірші, що вимагають особливого музичного та сценічного вирішення. Приклад — пісні В.Морозова, написані на вірші Тичини, Антонича, Симоненка, Лишеги, Малковича. У цьому ж напрямі працюють львів'яни Т.Чубай і В.Корецький, К.Москалець із Бахмача, В.Кіндратишин з Івано-Франківська. Але у того ж Морозова — десятки пісень з текстами, які до співаної поезії не належить.

Зрештою, співана поезія не обов'язково обмежується рамками авторської пісні чи авторського виконання. Вона є органічною частиною поп-музики (Ч.Немен, М.Гретуха у Польщі). Коренями ж цей жанр сягає класичної музики минулого століття.

Вживання назви “самодіяльна пісня” теж викликає ряд поважних застережень. Та чи не найголовніше з них — виразна асоціація з клубним баяном, бадьорим масовиком-вітівником та хором-ланкою. Від цього потерпає престиж жанру. Особисто мене слово “самодіяльний” на афіші — може, за винятком театрів — позбавляє будь-якого бажання ближче познайомитися з виконавцем чи колективом.

Досить часто нас називають “бардами”. Яюсь не по собі, що нам, носіям найспівучішої мови, слід позичати назву в чужинців.

До речі, в одній дуже творчій установі мені видали офіційний документ, з якого я довідався, що “Андрій Панчишин — поет-

бардист". Щоби, боронь Боже, випадково не сплутали з "настоящим" поетом...

Отож сьогодні нам, виконавцям власних пісень, поетам з гітарою, дуже бракує отого слова-ймення, яке б стало візитною карткою жанру.

Наразі ж користуватимемося терміном "авторська пісня", як найкоректнішим з уживаних.

Твердження про "народження нового ми-

Не треба, мабуть, доводити, що найтотальнішому знищенню у застійні роки підлягали ті жанри, які мали виразне соціальне спрямування: сатира, авторська пісня, рок-музика. Фактично, вони перестали існувати.

стецького явища", гадаю, безпідставне. Авторська пісня на Україні існує споконвіків. Яюсь незручно навіть нагадувати про існування та значення кобзарів, лірників... У сучасному вигляді авторська пісня у нас також існує не від учора. Той-таки Віктор Морозов співає пісні — декілька десятків, — які почав виконувати ще у шістдесяті. Тоді він був не

єдиним автором з гітарою. Враження про "новонароджену" українську авторську пісню, зрештою, має під собою підстави, а саме — ту мовчазну порожнечу, що виникла у задушливі роки брежнєвського застою.

- Здавалося, на Україні, де молодь тотально захоплюється зарубіжною музикою, а "офіційна" естрада має провінційний характер, не було передумов для виникнення авторської пісні. І все ж вона виникла. Якими, на вашу думку, були ці передумови?

- Про причини ганебного виродження української естрадної пісні я досить докладно висловився у статті "Роки-лелеки..." ("Україна", 1988, №4). Така ж доля спіткала й авторську пісню.

Отже, застій у розпалі. Чи не найбільших збитків зазнала саме українська культура. Все талановите, небуденне, новаторське підлягало беззастережному знищенню. Чиновники у законі не без підстав вбачали у

ТАЛАНТІ смертельну загрозу своєму добробутові, необмеженій владі над митцем, монополії на остаточну істину. Тому й нищили талант ґрунтовно, послідовно, методично, душили у колісці, позбавляли доброго імені, скидали з п'єдесталів, викидали з труни... Вони посягнули навіть на таких подвижників прекрасного, як Гончар, Тютюнник, Ліна Костенко, Симоненко... Вони змусили перейти на шепіт Драча, Павличка, Олійника, у яких зараз вдруге прорізаються голоси, що гриміли в шістдесятих... Вони викреслили з нашої культури Куліша, Архипенка, Семенка, Курбаса, Лепкого... Вони на десятиліття ізолювали від читача прекрасних молодих поетів Воробйова, Кордуна, Саченка, Лишегу... Вони були певні — ТАК буде вічно. Вони відкрили шлях посередності, жадібній до слави і готівки, слушно розраховуючи на вдячність. Скільки тих "дітей застою" і понині посідає на привласнених постаментях, захищаючи ганебне минуле, що здихає, огризаючись, на наших очах, смертельно поранене правдою оновлення, правдою перебудови. Сірість ще захищається. Сірість захищає своїх доброчинців...

Ганебний стан української естрадної пісні — біль кожної мислячої людини. Але самим викриттям справи не зарадиш. Потрібна альтернатива. Те, що виникла вона саме в іпостасі авторської пісні, — закономірно.

Не можу не згадати один із рецидивів застою. Більше двох років тривало у Львові негласне, але категоричне ТАБУ на творчість поета-пісняра Богдана Стельмаха. Суворі заборона на пісні у виконанні "Ватри". Вилучена з книгарень та бібліотек поетична збірка. Наново написані колегами по перу пісні до вистав. Митця нищили ґрунтовно, зі знанням справи.

Не треба, мабуть, доводити, що найтотальнішому знищенню у застійні роки підлягали ті жанри, які мали виразне соціальне спрямування: сатира, авторська пісня, рок-музика. Фактично, вони перестали існувати.

Хоч український рок (групи "Еней" з Києва, "Арніка" зі Львова) був чи не найсамобутніший серед аналогічних в країні. Доценту плюндрувалося все, що не вкладалося в рамки ідейної фригідності та ресторанно-шлягерної естетики (мовою застою це називалося "високий ідейно-художній рівень"). Кожного, хто наслідювався подати власний нестандартний голос, та ще й — не приведи Господи! — правду заспівати замість солоденької побрехеньки, чекало стандартне звинувачення у котромусь з анафемованих "ізмів": або заморському, або рідному буржуазно-націоналістичному. Мало не на кожного талановитого митця чиновник дивився як на прихованого потомственного бандерівця або петлюрівця. Годі й казати, що за подібними звинуваченнями йшли відповідні "оргвисновки".

Таким чином, кожна спроба заспівати в повен голос була рівноцінна самогубству, принаймні творчому. Отож-бо таких спроб практично не було. Чиновництво лютувало радше з профілактичною метою, а також задля підтримання належної бойової готовності.

Цей об'ємний екскурс знадобився мені для обґрунтування першої і головної передумови відродження авторської пісні на Україні. Ця передумова — гласність. Право говорити і співати правду. Право на помилку без фатальних наслідків. Право дихати, якщо хочете.

Ганебний стан української естрадної пісні — біль кожної мислячої людини. Але самим викриттям справі не зарадиш. Потрібна альтернатива. Те, що виникла вона саме в іпостасі авторської пісні, — закономірно. Невибагливість до апаратури гарантує фінансову незалежність виконавців, особливо молодих, скорочує шлях пісні до слухачів. Демократичність жанру забезпечує широкі вікові й соціальні межі аудиторії. Це не означає, що авторська пісня — панацея від усіх бід. Активно відроджується українська рок-музика. Пісні повертається глибокий зміст, життєва правда, біль, надія на краще завтра —

все, що притаманне народним пісням і відсутнє в сучасних.

Безсумнівно, незабаром на офіційну естраду вийдуть нові, різні й цікаві виконавці, попри всі потуги адміністраторів від культури і доморощеної мінкультівської цензури якнайдовше зберегти музичні консерви застою. Так що авторська пісня — перша, але далеко не остання ластівка оновленої пісні. Тісно тут не буде нікому, адже роботи — непочатий край.

Ще одною передумовою відродження авторської пісні є величезний голод на слово у наших слухачів. Скільки ми наслухалися і начиталися про те, що наша молодь погана, що вона, мовляв, не бажає любити рідної молодіжної музики, а "балдіє" від закордонної. Брехня! Неможливо любити те, чого не існує. Молодь хоче мати свою пісню. Вона обкрадена, навіть якщо порівнювати з росіянами чи естонцями, не кажу вже про англійців чи американців. Російські ровесники мають з чого вибирати й вибір зробили однозначно — на користь "Акваріуму" та "Рок-штату", "Секрету" та "Бригади С"... на користь рідної пісні, рідної мови, на користь пісень, які зрозумілі, які можна підхопити... А наші юнаки та дівчата? Що вони мають, окрім цукрових шлягерів Яремчука та Зінкевича? Зрозумійте мене правильно, я нічого не маю проти згаданих виконавців. Нехай собі співають до 150 років кожен, поки є кому слухати. Але ж не Назарієм єдиним...

Зрештою, аудиторію авторської пісні аж ніяк не можна назвати молодіжною. Молоді на концерти приходять чимало, але й людей середнього віку, людей літніх — не менше.

До недоліків української авторської пісні я б відніс намагання деяких авторів механічно перенести музичні та поетичні інтонації, притаманні пісні російській. Осмислення і взаємозбагачення безсумнівно мусять відбуватися і відбуваються, але навіряд чи калькування текстів, мавпування музичних нюансів можуть бути конструктивними.

Отже, одна з причин популярності авторської пісні — величезний попит на власну, на рідну пісню, який не задовольнявся десятиліттями. Як наслідок, відчуваємо величезну підтримку і великодушне вибачення наших числених похибок. Хіба може бути кращий стимул для творчості, аніж доброзичливість і симпатія з боку слухачів?

- У чому бачите характерні риси української авторської пісні? Чим вона відмінна від російської, польської чи ще якоїсь?

- Різниця між українською та російською піснею зумовлена різними їхніми долями. Не скажу, що російським бардам у роки застою доводилось легко, але права на існування їх принаймні не позбавляли, отож п'ятнадцятирічної смуги мовчання, розриву між поколіннями не було. Гріх було стверджувати, що творчий шлях Володимира Висоцького був легкий. За кожен пісню доводилося платити місяцями, роками власного життя. Тому й не дожив... Але смію стверджувати, що у нашій республіці його шлях був би вдвічі коротший. Громадянська мужність і відвертість такого масштабу була би розцінена щонайменше як карний злочин.

Найочевидніша відмінність — у масовості явища. Тисячі бардів у Росії і десь біля двох десятків на Україні. Такі самі, приблизно, пропорції і між аудиторіями, хоча кількість прихильників української авторської пісні невпинно зростає. А в сусідів вона стабілізувалася.

Друга відміна менш очевидна, але більш принципова. У боротьбі за існування в роки застою російські барди нерідко змушені були йти на компроміси і з чиновництвом, і з власним сумлінням. Траплялося навіть, що громада авторів-виконавців зрікалася того чи іншого побратима, бо, мовляв, занадто гострий і сміливий і може спільну справу загубити.

Компроміс і сьогодні належить до характерних, хоча й не найпривабливіших рис

російської авторської пісні. Візьміть хоча б Розенбаума, що охоче береться за найрізноманітніші теми — від Афганістану до баракхолки, — але з вродженою спритністю обминає всі моменти, висвітлення яких вимагало б мінімальних проявів громадянської мужності.

Над російською піснею тяжіє "комплекс Висоцького". Відчуваючи невідповідність порівняння власних творів з піснями великого попередника, переважна більшість бардів старається не дати "компромату" для такого порівняння, старанно обминаючи соціальну тематику. Це, на мою думку, ще одна причина засилля туристично-краєзнавчої романтики, ліричної безпроблемності і дуж-ж-же інтелегентного самозаглиблення.

Слід зауважити, що втрачену бардами соціальну гостроту і сміливість негайно підхопили російські рок-музиканти, особливо лєнінградські.

Значно впливає на "зовнішність" російської самодіяльної пісні і рух КСП (клуб самодіяльної пісні), покликаний об'єднувати прихильників і послідовників жанру. Попри всі позитивні риси цього руху, не можна не помітити суттєвого недоліку, а саме — засилля "ніяких", посередніх авторів та виконавців, зниження середнього рівня. На сірому тлі не просто розгледіти правдиві таланти, яких у росіян не бракує.

Мені також здається, що сучасна російська авторська пісня поступово втрачає зв'язок з народною культурою, набуває елітарного, наднаціонального характеру. Хоча, можливо, це враження викликає спілкування переважно з тими російськомовними бардами, які народилися і вирости далеко від російської землі, російського народу, а отже, позбавлені корінного зв'язку з життєдайним середовищем. Адже відомо, що українські, наприклад, пісенні (та літературні теж) шедеври на канадській чи аргентинській землі чогось не родять...

Українська авторська пісня переживає нині період громадянського самоусвідомлення, руйнування прогнилих парканів, за якими — величезний незвіданий світ художнього осмислення минулого, сучасного, вічного.

Громадянське змужніння авторів відбивається на художній вартості творів. Нерідко публіцистичний викривальний пафос домінує над поезією і над музикою. Дається взнаки бажання оперативного відгукнутися на зміни, що відбуваються довкола. Але без глибокого усвідомлення це може поступово привести до кон'юнктурної розпусти.

Своє кредо як виконавця можу сформулювати коротко: "відвертість". Виходячи на сцену, бачу не публіку, не аудиторію, не слухачів, а силу-силенну людей, які сподіваються на щирі розмову.

Руйнувати ми вже навчилися незле, а от зводити, стверджувати, підіймати з руїн ще мусимо вчитися і вчитися. На сьогодні це під силу хіба що Віктору Морозову та Василю Жданкіну. Гадаю, обидва могли б гідно репрезентувати українську сучасну пісню за межами нашої країни.

До недоліків української авторської пісні я б відніс намагання деяких авторів механічно перенести музичні та поетичні інтонації, притаманні пісні російській. Осмислення і взаємозбагачення безсумнівно мусять відбуватися і відбуваються, але навряд чи калькування текстів, мавпування музичних нюансів можуть бути конструктивними.

Одночасно спостерігається протилежна тенденція: надміру старанне наслідування народних традицій, зокрема козацьких дум, суттєво обмежує виднокіл багатьох з нас. Не сліпе повторення відомого, а й розвиток у нову художню якість — ось шлях, який рідко вдається знайти традиційно орієнтованим авторам.

26 Для польських аналогів російської пісні (авторська, студентська) характерний масовий

нігілізм, якась зневіра у здатності хоч щось змінити на краще. А. Росевич — чи не єдиний виняток. Польські "барди" співають скрізь давно висохлі сльози.

Попри хворобу молодості — недосконалість, войовничий молодий оптимізм вигідно вирізняє нашу пісню. Вона сповнена відчуття особистої причетності до перебудови, до революції. Головна наша зброя — сміх. Сміх нестримуваний. Сміх нищівний. Сміх того, хто має рацію.

Спільною рисою польської та української авторської пісні мені бачиться виразне і послідовне збереження і примноження національної традиції, рішучий синтез народного з найсучаснішим. У Львові коріння їхнє сплелося особливо міцно. Львівські вуличні шлягери двадцятих-сорокових років — жодне українське та польське місто не може похвалитися таким багатющим міським фольклором — це невичерпне джерело здорового гумору, оптимізму, людської гідності, незалежно від національності, багатства, суспільної позиції. Кожна з цих пісень — школа демократичності.

- На якому ґрунті виникла пісня? Які увібрала традиції — поетичні, музичні і т.д.?

- Пісні рідного народу — моя основа, мій ґрунт. Це найвищий еталон, з яким постійно звіряю свою правду, свій талант, своє сумління. Це найвища школа пісенного мистецтва, у якій залишуся школяриком до останньої своєї пісні.

Говорити про музичні традиції не наважуюся. Річ у тім, що я категорично не вважаю себе композитором. Мелодія для мене — лише засіб для виразнішого трактування тексту, оголення думки, однозначної розстановки наголосів та акцентів. Тому не вважаю, що моїй музиці притаманна самостійна художня вартість.

У віршах стараюся знайти власний еквівалент дійсності, власну мову. Прагну до нетрадиційності. Разом з тим мені дуже близький загублений десь у минулому

могутній регіт Котляревського, якого бачу козаком-характерником, подібним до Енея.

- Що є творчим імпульсом для появи ваших пісень? Які з них вам близькі? Особливо з гостроактуальних, котрі можна було б назвати естрадною публіцистикою, оскільки в них багато викривальності.

- Пісні приходять самі, незалежно від імпульсів, бажання... Деякі переночовують і йдуть собі далі. Деяким я подобаюся і вони залишаються в мені. Головне — щоби боліло. Без болю пісні не буває.

Зі своїх пісень найріднішою вважаю "Колискову", написану разом з Віктором Морозовим. Завдяки їй я остаточно вибрав пісню. З "гострих" пісень найбільше задоволений "Брехунцем", "Табу" та "Днем злодія". Вони дали рівень, перевершити який мені наразі не вдається. Це — як планка на висоті особистого рекорду. Тренуюсь наполегливо.

- Як ви самі характеризуєте свою музичну манеру? Виконавську? Хто з бардів впливав на вас?

- Мої мелодії носять відверто пародійний характер. Вони, як на мене, самокритичні. Усвідомлюю свій дилетантизм і на цьому стараюся збудувати і музичний та сценічний образ. Краще посміятися над собою самому, аніж дочекатися насмішок від інших.

Основа виконавської манери — авторське трактування тексту, що є найсуттєвішою, найцікавішою особливістю жанру. Вона дає снагу успішно конкурувати з професійно створеними шлягерами і одночасно є бар'єром, який неспроможні подолати сліпі наслідувачі.

Своє кредо як виконавця можу сформулювати коротко: "відвертість". Виходячи на сцену, бачу не публіку, не аудиторію, не слухачів, а силу-силенну людей, які сподіваються на щирі розмову. Людей, які не зобов'язані мені вірити. Це я зобов'язаний їх переконати. Завжди стараюся вести розмову на рівних, бути собою. Нерівність між слухачем і виконавцем — смертельна для пісні.

Творчість інших бардів сприймаю здебільшого не серцем, а розумом. Прискіпливо стежу, щоби не зійти з власної стежини на чийсь вторований шлях. Вроджена зарозумілість дає мені певний імунітет від наслідування.

- *Складається враження, що пісні вам даються дуже легко. Чи не будете жалкувати за ними, якщо такі, як "Балада про суспільно-корисний сон", "Під сузір'ям Рака" втратять свою актуальність?*

- Насмілюся нагадати прописну істину: що більше праці — то менше пальці знати. Хоча трапляються пісні — скажімо, "Брехунець", — які прийшли на одному подиху й залишилися практично недоторканими. Але це радше — виняток.

Пісні соціального, політичного спрямування пишуться саме з тією метою, щоби за якийсь час зникли причини їхнього написання. Той день, коли згадані пісні втратять свою актуальність, стане найбільшим днем у моєму житті. Але думати про це сьогодні ще ой як передчасно. Втішаю себе думкою, що пісня "Зараза" — на жаль — приречена на актуальність ще років десять-п'ятнадцять, якщо вірити медикам.

Нещодавно під враженням перебування в Києві написав пісню "Площа Ілліча", у якій висловив своє здивування і обурення з приводу того, що в нашій столиці на третьому році перебудови одна з площ носить ім'я Леоніда Брежнєва. Ледь почав її виконувати, як довідався, що таблички з одіозною "фамілією" вже познімали з київських стін. Чи ж можна побиватися над втратою актуальності цієї пісні? Та я ладен писати сотні пісень, які на завтра втрачатимуть актуальність! Адже стільки ще залишилося довкола пам'яток застою... І що швидше спіткає їх доля згаданої площі, то раніше переможе остаточно правдиве суспільство.

- *Що б ви самі побажали Андрію Панчишину?*

- Натхнення, натхнення і ще раз... Таке саме побажання театрові "Не журись!". А ще хочеться побажати вмілого поєднання інтересів творчих з колективно-підрядним. Ну і, звичайно, довгої цікавої дороги.

"Київ", 1989, № 2

ВАСИЛЬ ЖДАНКІН

ГЕЙ, ХТО В ЛІСІ, ОЗОВИСЯ!..
Молкович

Маю три зачинки до цієї розповіді, й за кожним — навдивовижу людяний, природний і талановитий Василь. Кобзар Василь. Василь Жданкін.

Вибираю третій.

Околиця Києва (там, де чорт "на добраніч" каже), весняне надвечір'я. У дверях моєї квартири стоїть Жданкін: в одній руці кобза, другою простягає величезну сумку. Беру і відчуваю, що тягар у ній незвичайний, бо вона жива, як вулик. Втім, на щастя, там не бджолиний рій (що би м робив з ним на чотирнадцятому поверсі?). У сумці... живі раки. Раки!.. О, неповторна учта з червонокафтанниками!.. Уявляєш, читачу? Якщо так, то уяви також і покусані руки Василеві, які й раків наловлять, і кобзу змусять рокотати...

Голос кобзаря Василя Жданкіна, стрімко злетівши, довго зависає над вами, як сигнальна ракета, спонукаючи й вашу душу, що подекуди взялася смальцем, зметнутися догори — і там завмерти: побудьте й ви птахом, подивіться з височини на те, що натворили...

Народився Василь 1958 року на Кубані. Його мамі колись там довелося проходити педпрактику. Там і одружилася, і троє дітей народила — двох доньок і наймолодшого сина. Коли Василькові виповнився рік, доля розпорядилася так, що матір з трьома дітьми змушена була вернутися до рідної Білокриниці на Тернопіллі (в село, де колись була гетьманська резиденція Мазепи).

Після закінчення місцевої школи неспокійна Василева душа шукає собі пристанівку: півтора року хлопець вчиться у сільськогосподарській академії, далі пробує вступити до естрадно-циркового училища, до консерваторії, працює у щойно створеному Волинському народному хорі. 1980 року Василь вступає до Рівненського інституту культури, з якого в 1982 році його однак відраховують. Офіційна версія — академзаборгованість із педагогіки, а якщо глибше — то декому з інститутського начальства явно не до шмиги Василева бунтарська натура, та й взагалі (уявляєте?!) він розмовляє українською мовою тоді, коли цього не вимагають...

Якийсь час хлопець співає у Почаївській лаврі, проте намовленням вступити до духовної семінарії не піддається: не хоче обмежувати свою душу жодними (хай і золотими) канонами.

І ось (майже як у Джорджа Оруела) — 1984-й. Рік суворих випробувань для Василя Жданкіна. З тернопільською філармонією він їде до Півночі, де на одній з лісових прогулянок (це ж треба таке!) його кусає енцефалітний кліщ... Вирок лікаря однозначний: запалення спинного мозку. 24-річний хлопець намертво прикутий до ліжка. Після численних і невеселих лікарських консультацій Василя привозять у рідну Білокриницю до мами. Довічне каліцтво?!

Уже вкотре сувора Північ не проминає нагоди показати свій норів вихідцеві з України. Що не кажіть, а таки любить нас вона. Талановитих — особливо... Правда, українцям і на самій Україні ХХ століття було не з медом, а кобзарям — і поготів. Віктор Мішалов, австралійський кобзар, пише, наприклад, що зимою з 1934-го на 1935 рік у Харкові був скликаний кобзарський з'їзд, на який зібрали близько 250 лірників і 50 кобзарів. Усіх їх запакували у поїзд і повезли начебто до Москви на ще більший з'їзд. Однак по дорозі висадили побіля якогось глибокого яру, і вони, переважно сліпі, без поводитирів і харчів — не зуміли вибратися звідти. Майже всі перемерзли там... Перед моторошним таким видінням бліднуть навіть брейгелівські сліпці. А ще один із славної кобзарської когорти — Олекса Семенович Коваль, якому дивом довелося уникнути сумної долі в ті безжальні роки, вже недавно в селі під славним Дніпропетровськом на 71-му році

Голос кобзаря
Василя Жданкіна,
стрімко злетівши,
довго зависає над
вами, як сигнальна
ракета, спонукаючи й
вашу душу, що поде-
куди взялася смаль-
цем, зметнутися
догори — і там за-
вмерти: побудьте й
ви птахом,
подивіться з
височини на те, що
натворили...

вкоротив собі життя, перерізавши горло шевським ножом. Не витримав безпросвітної суспільної задухи... Тепер в музеї екскурсоводи пояснюють надто допитливим: "Ну, кобзарьом он бил... Это что-то вроде акина..." Чи не сюди б глянути нашим рідненьким кінематографістам? — хай би побачив світ, як неприховано знущалися з нашого духу, як боялися нашої пісні! Певна річ, можливо варто оголошувати добродійницькі пожертвування і для фільму про Врубеля, але ж... Але ж!

Хвороба виявилася милостивішою від

Я бачив, як люди з бездоганим естетичним смаком (скажімо, Ліна Костенко чи Ірина Жиленко) слухали цю "Коляду", ніби заморожені, і ніколи не забуду, як реагували на неї прості селяни в далекому гуцульському селі...

влади. День за днем, хвилина за хвилиною Василь Жданкін перемагав свою недолю. За медсестру була мама, а за головного лікаря — природа. Це вже пізніше, гастролюючи в Миколаєві у складі студентського квартету, Василь побачить на квартирі у їхньої дівчинки-гіда незвичайну фотографію: зодягнутий лише в шорти старий чоловік з довгою білою бородою і

таким самим волоссям стоїть босоніж на снігу... Порфирій Корнійович Іванов, цей досить відомий серед кола своїх прихильників зцілювач і філософ, за 50 років знахарювання повернув до життя не одну тисячу безнадійних (як здавалося лікарям) хворих. Серед них і дівчинку-гіда, яка на прохання Учителя (так називали Іванова його послідовники) якийсь час записувала його життєві поради і філософські роздуми. Порфирій Іванов молився одному богові — Природі, але людина — найдивовижніший її витвір, пішла, як вважав Порфирій Корнійович, не природним, а технократичним шляхом розвитку, відмежувавши себе від природи теплим одягом, ситною їжею, комфортом. Як наслідок — поступова духовна й фізична деградація людства. Щоб вижити,

людство мусить, як вважав Іванов, круто змінити своє ставлення до проди, до людей і до самих себе. Сам знахар, до речі, за свого свідомого життя не приторкався до алкоголю та грошей. Помираючи, провістив, що разом з ним піде й вода з його криниці, і з'явиться лише тоді, коли діло його життя визнають офіційно. Після його смерті води в криниці таки не стало...

Якщо вам випаде познайомитися з Василем Жданкіним, він обов'язково, і то з невідомим захватом розповість про Вчителя, мимоволі навертаючи й вас до своєї "віри", як він це робив і робить з багатьма своїми однокурсниками та друзями. Але тоді, в Білокриниці 84-го, обхопивши матір і ступаючи з упертістю пораненого тура босоніж по снігу, Василь навіть не підозрював про існування Порфирія Іванова...

Тепер кожного зимового ранку якийсь босоногий дивак гуляє засніженими львівськими алеями. І коли перехожі впізнають у ньому Жданкіна, то не можуть приховати свого подиву. Але ми з вами вже знаємо, що це не дешево прагнення вирізнитися з-поміж інших за будь-яку ціну. Подібні прогулянки для Василя — це його життя. До речі, півтора-річна Василева дочка Христинка залюбки бовтається у ванні з зимною водою, після чого у неї значно поліпшується й без того веселий настрій...

Хвороба відступала. 1987 року Василь урешті-решт закінчує Рівненський інститут культури, де створює неповторний квартет "Птах", який, на превеликий жаль, на сьогодні розпався. Чи не єдиний, і то "застільний" запис на тасьмі (тасьма по українському — те саме, що французька "касета"), є лише, даруйте, у вашого покірного. До весни 1988-го Жданкін працює у Рівненській філармонії, а з літа Василь — окраса львівського театру пісні "Не журись!". Про цей театр можна (і треба) говорити багато. Багато гарного. Чого вартий лише ненастанний у своєму благородному батярсько-політичному запалі

Андрій Панчишин, не кажучи вже про львівського князя Віктора Морозова. Але наразі продовжимо розповідь про Василя.

За якихось кілька місяців перебування у групі "Не журись!" популярність Жданкіна відчутно зросла. Його безсумнівний талант замирює людей різних уподобань і поколінь. Я вже порівнював Василів голос із ракетою, що довго зависає над слухачами і освітлює їх. Ще хочеться мені порівняти його з молодим орлом ("Гей, літа орел, літа сизий"), що, зметнувшись під небеса, згуртовує, запалює, кличе тих, хто залишається на землі. Послухавши у Василевому виконанні "Гей, там на горі січ іде" та "Як зібралися орли чайку рятувати", я ще краще усвідомив, чому в часи сталінської звитяжної кріпаччини і в брежнєвському великодержавному заповідникові маршові пісні були по суті заборонені (мовляв, їх співали петлюрівці) добре, що не заборонялися всі інші пісні, переспівані ними, а то би, мабуть, одна лишень "Ширака страна мая радная" й залишилася). Пісень, які виконує Василь, боялися, адже вони розпалюють у людей іскру справедливості й розкутості, а з іскри, як відомо, "разгорится пламя", а на злодієві, що також відомо, шапка горить...

Не буду перераховувати всього Василевого репертуару, який з кожною дниною поповнюється, але не згадати про дивовижне виконання ним "Чорної ріллі" просто не можу. Стримуване, воїстину лицарське ридання, яке досягається висхідним виспівуванням голосних звуків, і ота, далека від нудної театральщини, справжність жалю й розпуки дають право (хай і надто суб'єктивне) засумніватися, чи можливе ще краще виконання цієї неперевершеної пісні. Жаль, що нема Василевої платівки...

За золотим правилом у театрі "Не журись!" кожен з артистів повинен неодмінно займатися власною творчістю. У композиторській діяльності Василя Жданкіна вершинним досягненням є поки що "Коляда", написана на

вірші Богдана — Ігоря Антонича, і присвячена 1000-літтю хрещення Київської Русі.

“Тешуть теслі з срібла сани,
стелиться сніжиста путь.
На тих санях в синь незнану
Дитя Боже повезуть...”

Я бачив, як люди з бездоганим естетичним смаком (скажімо, Ліна Костенко чи Ірина Жиленко) слухали цю “Коляду”, ніби заворожені, і ніколи не забуду, як реагували на неї прості селяни в далекому гуцульському селі... Свою “Коляду” Василь закінчує традиційним різдвяним привітанням “Христос ся рождає!” — “Славимо його!” І ось, коли він проспівав “Христос ся рождає!” — з грудей гірських слухачів вирвався, вихлюпнувся схлип. Люди були зачудовані, адже за п'ятдесят останніх років з цієї сцени про Бога говорилося лише з насмішкою, а тут!.. Фраза “Славимо його!” потонула в неймовірних оваціях. Люди плакали, сміялися одне до одного, поважні гуцули світилися від щастя, як діти на Миколая...

А не так давно один з концертів “Не журись!” відбувався в басейні київського стадіону “Динамо”. Й так нечисленні трибуни були заповнені ледве наполовину. Програма наближалася до закінчення, й артисти по черзі виходили на поклін, даруючи на прощання уривочки зі щойно виконаних творів. Серед цієї столичної спортивної споруди, де українська мова, мабуть і не ночувала, Василь вийшов і заспівав: “Гей, хто в лісі, озовися!” Того пізнього вечора у майже тримільйоннім лісі киян у відповідь почулося небагато голосів.

Давай, Васильку, покличемо ще раз: “Гей, хто в лісі, озовися!..”

Чи чути вам, українці?..

“Україна”, 1989, № 22.

МАРІЙКА БУРМАКА

ІЗ СЕРЦЯ КАЛИНИ

Іван Малкович

Коли я хочу розповісти своїм друзям про "Червону руту", про атмосферу, яка там панувала, то вмикаю тасьму із записом Марійки Бурмаки:

Сніг в гаю, але весною
Розів'ється гай.
Може, долею ясною
Зацвіте мій край.
В небі мла, а сонце встане —
Мла розтане вмиць.
Може, мій народ повстане,
Морем зашумить...

Її пісні раз у раз доповнюються зливою овацій. Юний і чистий Марійчин голос ніби вимиває із наших душ скабки страху — як солодко і приємно дивитися на народ, який хоч на час пісні позбувається боягузства і рабства, — на вільний народ.

Звідки ти взялася, Марієчко? Адже тобі всього дев'ятнадцять і ти народилася в місті, яке перший чоловік країни назвав російським. Звичайно, він, на жаль, не чув твого співу...

Вперше я почув її на "Червоні руті", але ще до того Василь Жданкін, коли заходила мова про сучасне кобзарство, шплетив мене: якщо, мовляв, ти, Йване, не чув Марійки, то ти пропадає людина... І справді, не бачу нині жодного виконавця, після якого, вийшовши на сцену, Марійка не мала би успіху. Чистота, юність і талант — ось головні Марійчині козири. Вони обеззброюють. Я бачив, як вона аж до сліз переймається, слухаючи за лаштунками когось зі своїх друзів-співаків. Я спостерігав її довгу зацікавлену балачку з сестричкою Вікою, і, повірте, це надзвичайно важливо, що на одному крилі "Червоної руті" є сестричка Віка, а на іншому Марійка, і що вони симпатизують одна одній.

У чому я був упевнений з самого початку, то це в тім, що Марійка... не впала з неба, бо не сумнівався, що вона повинна була виховуватись в інтелігентній родині. Так воно і є. Марійчин дід займався в Харкові науковою роботою, батько її — викладач історії в одному з харківських інститутів, мама (родом з Прилук, що на Чернігівщині) викладає хімію й фізику в технікумі. Марійка горда з того, що мама в своєму електротехнічному технікумі викладає українською мовою. І — нічого, розуміють, навіть хочуть розуміти. А це ж, не забуваймо, Харків... Тато, в свою чергу, завжди допомагає доньці у пошукові цікавої літератури, зокрема поезії, а ще він надзвичайно прискипливий до кожної нової композиції.

Марійка — як довгожданна квітка на дереві цього доброго роду. Вона виховувалась в нечисленному, але міцному українському

середовищі, яке пам'ятає, що в 20-ті роки більшість населення Харкова розмовляло і, головне, мислило себе українцями. Марійка змалечку на сцені, адже коли затяті харківські "інтернаціоналісти" бажали продемонструвати перед кимось культуру місцевих аборигенів, дівча було для них золотою знахідкою. Якби ж то вони знали, що мине зовсім небагато часу, і їх, цих "суперінтернаціоналістів", шляк трафлятиме, коли після Марійчиної пісні на вірші Олександра Олеся, де є слова "бо мій народ встане, розірве кайдани" — вдячний зал зриватиметься на ноги...

Минулого року Марійка Бурмака вперше була учасницею одразу трьох республіканських фестивалів, і в усіх трьох перемогла. Далеко не кожному вдається такий блискучий "хет-трик". Не забуваймо також, що Марійка — наймолодший лауреат "Червоної рути".

До позаминулого року вона співала переважно українські народні пісні. Власні композиції почала створювати порівняно недавно, коли випадково почула по телебаченню "О, панно Інно" у виконанні Віктора Морозова, а згодом — так само випадково — послухала записи Василя Жданкіна та Едуарда Драча. Першою її піснею була "Ворон чорний" на досить складний і ритмічно багатоплановий вірш Богдана Лепкого. Далі — перекладала на музику твори Олександра Олеся, Василя Чумака, Євгена Плужника, Петра Карманського, колядки... Ви завважили? — практично всі імена — то імена поетів, які були у нас "заборонені". Марійка ще не встигла створити і заспівати багато пісень, але ті — з несподіваними мелодичними ходами, які вона виконала на фестивалі й виконує на концертах лауреатів "Червоної рути" — це, безперечно, її маленькі шедеври.

Невтомна фірма "Кобза" готує запис першої Марійчиної тасьми. Прослухавши сорокахвилинний запис, я завважив лише 2-3 пісні рівня КСП, а то все, як на підбір. Якщо дівчина в дев'ятнадцять років творить такі довершені

композиції, то уявімо собі, чого можна чекати від неї в майбутньому (Марійко, не хвилюйся, я постукав по дереву)...

А поки що Марія Бурмака — студентка третього курсу української філології Харківського університету, і в неї багато суто студентських клопотів. Ось вона з дитячою беззахисністю розповідає про їхнього викладача зарубіжної літератури: "Надеюсь, ви понялі, што я не собираюсь читать вам на украинском языке, несмотря на все эти переполохи... Вряд ли кто в конце XX века будет преподавать на украинском языке... Зарубежная литература — вечная, не то што ваша, региональная, где много разных Стефаников..." Так, це Харків, і таких, як цей "викладач", немало, і агресивні... Звичайно, більшість істинних росіян так не думають — он російська кафедра університету звернулася до харків'ян з відозвою поважати українські традиції і культуру... Та все ж, та все ж...

Оце щойно нарешті вийшла книжка одного з найкращих українських поетів-постшістдесятників, який за брежнєвської влади двічі відсилався "в места" не столь отдаленные". Звати цього дивсвижного поета Тарас Мельничук. І є в його віршах такий рядок: "Ой, не виб'єш України із серця калини..." Цей рядок чомусь дуже нагадав мені Марійку і її малоукраїнське місто. Але ж, думаю собі, якщо в Харкові в самий розквіт брежнєвщини народилася Марійка, то Харків — це ж одне з найкращих українських міст...

Contra spem spero!

Я спостерігав її довгу зацікавлену балачку з сестричкою Вікою, і, повірте, це надзвичайно важливо, що на одному крилі "Червоної руги" є сестричка Віка, а на іншому Марійка, і що вони симпатизують одна одній.

"Україна", 1990, № 23

ЕДУАРД ДРАЧ

“БО В ЗЕМЛЮ ПОВРОСТАЛИ НАШІ ГЕНИ...”

*Лариса
Брюховецька*

42 **Д**уже хочеться бачити ознаки національного відродження, реанімації національної свідомості, але... Як і раніше, на київських

вулицях, у транспорті, в магазинах звучить російська мова. Хто ж ми? Чиїх батьків діти?

Та хіба тільки сьогодні цим болем переймаються передові уми? Хіба не звучало півтора століття тому пристрасне: "І всі мови слов'янського люду — всі знаєте. А своєї дасть бі... колись будем і по-своєму глаголать, як німець покаже та до того й історію нашу нам розкаже, — отоді ми заходимось!..".

Слова Шевченкові неначе про сьогоднішній день. Тільки чого дивуватися, що людність українська зреклася мови? Що знали ми, живучи на Україні, про Україну? Дозовані, нормовані, перекраяні крихти інформації. З дня у день, із року в рік, із століття в століття тривало оте дозування, оте викорінення пам'яті.

Але ж історія від того, що ми її не знали, не зникла. Були постаті, які прагнули воскресити все до крихти, — Д.Яворницький з "Історією запорізького козацтва", М.Грушевський з "Історією України-Руси". Тільки праці їхні були заховані, закриті сімома замками, щоб не тільки не прочитали, а й взагалі не знали, що є такі. Й знову пророче: "Подивіться лишень добре, Прочитайте знову ту славу".

І озиваються на цей поклик незбайдужілі, незачерствілі душі, і з'являються твори, мета яких — художньо осмислити історію України, твори, які пробиваються не тільки до розуму, а й до серця, показуючи: було за що боротися нашим предкам. І от, видобуті із забуття, наближаються до нас славні герої українські, знову стають нашими сучасниками. Тільки історія наша, виявляється, не була красивою, безтурботною казкою. Навпаки, вона сповнена драматичних, а то й трагічних подій. І ті, хто наклав головою за честь і славу України, не могли б повірити, що права рідної землі будуть так брутално розтоптані. Лишається з болем повторити услід за Кобзарем: "Отаке-от, Зіновію, Олексіїв друже! Ти все оддав приятелям. А їм і байдуже. Кажуть, бачиш, що все то Таки було наше, Що вони тільки наймали Татарам на пашу Та полякам..." Про те, як брутално розтоптала

цариця Катерина рештки прав і свобод українців, розповів Р.Іваничук у "Журавлиному крикові". Характерно: твору цього двадцять років не пускали до читача — диву даєшся, чому це наприкінці шістдесятих нинішнього віку власть імущі так боялися викриття колоніальної політики російського царату...

А яке чіпке й хижке коріння у свідомість поколінь пустили роки культу! Саме тоді ще бруталніше, аніж за часів царату, були розтопані успіхи української культури, мистецтва, літератури, здобутих протягом коротких років відродження. Все було централізовано й уніфіковано — від економіки до способу мислення.

Тож чи можна звинувачувати українців за те, що вони не хочуть бути українцями? Ми з жахом довідуємося й обурюємося тим, що у фашистських катівнях садисти-медики експериментували над в'язнями. І ще не повністю усвідомлюємо, який жахливий експеримент вчинила сталінська диктатура над цілим народом...

Але, навіть убивши мільйони людей, не можна було знищити живої думки. Можна було її заборонити, але рано чи пізно вона мала з'явитися. І от знову той, хто не втратив здатності мислити, сприймати й породжувати живу думку, відкриває істину про історію рідної землі, про її долю, про нас, безпам'ятних, про становище української мови. Про це співає і молодий бард Драч із Черкас. Одну із своїх пісень він назвав "Дума про нещасну матір". Болем озиваються в душі слова про рідну мову, яку співак порівняв із жебрачкою, бо навіть рідні діти нею гидують.

Як співак Едуард Драч почався давно, років десять, мабуть, тому, але як співак-громадянин — тоді, коли відчув: потрібно не тільки самому розмовляти по-українськи, а й своїми піснями стати на захист цієї мови. Це ставлення, прозріння тим цінніше, що його могло не відбутися, адже ходив до російської школи. Щоправда, зростав в українському

середовищі, в бабиному дворі, де всі хлопці ходили до української школи. А з п'ятого класу класним керівником стала Олександра Прокопівна Біла, яка навіть батьківські збори вела українською. Директор школи говорив загалом російською, але у "крутих" випадках переходив на українську. Так хлопець звик до мови, як до чогось "підпільного", але свого, рідного. В гуморі, в російськомовному "сленгу" охоче вживали українські слова, радіючи, що москвичі, — коли бували на екскурсіях у Москві, — цього "сленгу" не розуміють.

А в Дніпропетровську, в медінституті "встряв" у фольклорну групу "Ранок". Багато взяв від керівника її А. Маковецького і від хлопців — нестандартність, імпровізаційність, розкутість.

Якось йому довелося побувати на концерті Черкаського народного хору, який приїхав на гастролі до його рідного міста Кривого Рогу. Характерно, що у виступі цього хору він почув...

рок. Експресія, гармонія чимось нагадали йому "Queen", "Yuriah Heep", якими тоді марив. То були групи з неабиякою вокальною культурою, а хор, та ще й український, буквально приголомшив, зробив переворот у свідомості, відкрив можливості народної пісні. Відтоді починає писати пісні українською мовою. Справжнім святом стала для нього публікація у "Жовтні" "Історії запорізького козацтва" Д. Яворницького. Цей твір особливо йому дорогий ще й тому, що дід по матері родом з тих місць — із села Михайлово-Заводського Апостолівського району Дніпропетровської області, він багато розповідав внукові про плавні, про Великий луг, про те, яким той луг був до затоплення Каховським морем.

Розповідала бабуся Оксана — про Чортомлицькі степи, про полозів-жовтобрюхів по

Як співак Едуард Драч почався давно, років десять, мабуть, тому, але як співак-громадянин — тоді, коли відчув: потрібно не тільки самому розмовляти по-українськи, а й своїми піснями стати на захист цієї мови.

три-чотири метри завдовжки, про те, що колись бачила розкопану козацьку могилу — зотлілі останки козаків, дві кварта горілки в головах і в кожного шабля булатна, як з піхов вийняли, аж засяяла на сонці, й наліси арабські виднілись. Про Сірка розповідав покійний дядько...

Твір видатного історика живив уяву, будив

Писав пісні, й вони самі склалися в цикли. Бо, скажімо, одна пісня про Україну давала поштовх новій, і про свої почуття синівські хотілося розповідати ще та ще. Так з'явилися "Україно моя", "Небо України".

творчу думку, народжував образи. Отамана Сірка Йвана, Богдана Хмельницького... Виповідає співак проникливо. Знаходить спосіб поєднати сучасні нервові музичні ритми з епічним розмахом самої оповіді. І слово, помножене на музику, у виразнене музикою, дає необхідний ефект.

Писав пісні, й вони самі склалися в цикли. Бо, скажімо, одна пісня про

Україну давала поштовх новій, і про свої почуття синівські хотілося розповідати ще та ще. Так з'явилися "Україно моя", "Небо України".

Захопився старовинним народним жанром, почав писати думи. І знову сприйняв їх через рок, побачив у цих, здавалося, несумісних видах спільне: імпровізаційність і медитативність зі сплесками експресії.

Дума стала необхідною йому як людині, що взялася "прочитати знову ту славу". Однак оцінив також можливості виконавської імпровізаційності, закладені в цьому жанрі. Думи, які пише і виконує Е. Драч, зовсім не подібні до тих, які пишуть і виконують сучасні кобзарі. Неподібні насамперед музичною мовою, що є близькою і зрозумілою ровесникам барда.

А який сенс у порівнянні дум із рок-музикою? "Якось довелося чути автентичний ірландський та англійський фольклор, — розповідав Е. Драч. — І дивуєшся — як за всієї технократизації, електронізації англо-

сакси взяли щось головне від свого першоджерельного. У них, як і в нас, були свої барди, менестрелі, які жили, як і наші кобзарі. А от нам дійти до свого автентично-першоджерельного поки не вдалося. Все, що я роблю, — це маленький поступ якраз у цьому напрямі — автентизації рок-музики”.

У цикл склалися його пісні про мову, які вже стали досить популярними і які він охоче виконує: “Пісня про рідне слово”, “Дума про нещасну матір”, “Віддайте мову!”. Останню можна вважати програмною: “Тут, у цій пісні, сам для себе з’ясував, чого я хочу. Відповідаю за кожне своє слово”, — зауважує Е.Драч. Не минуло й року, як з’являється продовження її — публіцистично ще на градус вища “Політична заява Грицька Придурченка в райвно”. Сатира? Так, влучна, адресна, вбивча. Бо скільки отих, що готові заговорити по-українськи тільки тоді, коли від цього стане більше ковбаси...

Але ж скажете: було вже це. І Шевченківське “колись будем і по-своєму глаголять, як німець покаже”, й Олесево “О слово рідне! Орле скутий! Чужинцям кинуте на сміх”. І ось знову: “Вмре мова — і ми щезнем як народ”. Страшно стає, з якою нещадною закономірністю повторюється. Чи не тому, що мова народу, позбавленого своєї державності, з позицій “державних” не має “державної” доцільності?

Шлях до популярності — а Е.Драч нині є один із найпопулярніших українських бардів, про що засвідчив і приз вельми представницького фестивалю “Червона рута”, — був стабільний. І варто згадати ці характерні етапи становлення співака — вони свідчать, що Е.Драч пройшов серйозну апробацію, виступаючи на різних оглядах. Спершу — фестиваль політичної пісні в Єревані, де змагалися барди — представники медінститутів. Ця поїздка дала багато для усвідомлення обраного шляху, а живі контакти стали стимулом для творчості, після цього частіше почав виступати перед різними аудиторіями.

1987 року брав участь у фестивалі самодіяльної пісні у Харкові, де була високо оцінена його "Дума про Богдана". Не випадково, — адже на тому огляді барди переважно копіювали творчість загальноновизнаних кумирів, а Е. Драч показав, що йде власним шляхом. Наступна сходинка — Всесоюзний фестиваль авторської пісні у Таллінні, куди приїхав як переможець з республіканського туру в Києві. У Таллінні жорі, зважаючи на суцільну російськомовність фестивалю, де головним критерієм був текст, оголосили його виступ поза конкурсним — абсолютна більшість членів жорі української мови не знала. З великою приємністю згадує естонців, які виявилися дуже привітними і щирими господарями, а найголовніше — обов'язковими й відповідальними. Водночас виступи по українському радіо й телебаченню також сприяли його популярності. Запам'яталася телепередача "Сповідь лікаря", в якій Е. Драч був наодинці з глядачем — він співав пісні й коментував їх, розповідав про це — спілкування вийшло невимушеним і щирим.

Охоче відгукується на запрошення виступити, прагне донести думку, переконати глядача. Важко уявити, як вдається йому поєднувати свою основну професію з активним концертуванням. Та ще й творити нові пісні. Продовжує заглиблюватися в історію — уже звучала його "Дума про Мономаха". Бере участь у концертах лауреатів "Червоної рути", його зустрічають радісно, як надію на те, що лід у душах буде розтоплено, що житиме рідне слово.

"Київ", 1990, № 5

АНДРІЙ МИКОЛАЙЧУК

І ПРОКИНУВСЯ ЗНАМЕНИТИМ

Александр
Ірванець

— Наш концерт підійшов до кінця, — оголосили ведучі під час виступу лауреатів "Червоної рути" у моєму рідному Рівному.

- Неправда! Ще є Кіндрат! Кіндрата давай! — загукала публіка.

- Ах, так, — немов пригадавши, лукаво усміхається ведучий, — є ще там, у програмі один такий... пострижений...

І він з'являється на сцені. Його костюм: галіфе й чоботи, а зверху — фрак і незбагненна плямиста пов'язка на голові.

- Андрій Миколайчук! Місто Умань Черкаської області! Друга премія в жанрі естрадної пісні! — оголошують ведучі, але останні слова вже тануть в оваціях...

А в переддень гастролей лауреатів "Червоної руги" заклопотані рівенчани навряд чи й помітили біля готелю "Мир" цибату постать дивака, який босоніж, в самих лише спортивних трусах і майці, робив розминку на першому колючому листопадовому сніжку. Андрій — переконаний "івановець", ревно займається за методикою "батька Порфирія", ретельно стежить за харчуванням, не палить, зовсім не вживає алкоголю. Ще й характером він — повна протилежність своєму сценічному ампуа: спокійно-сангвінічний, роздумливий, медитативний. Любить поговорити на теми абстрактні, філософські. Цікавить його й проблема розкриття особистості, її самореалізації в суспільстві...

До якого жанру належить те, що творить Миколайчук? На "Червоній ругі" — друга премія в естрадній музиці (це при тому, що перша не присуджувалася взагалі). І в ресторанах, і в дискотеках крутять три його пісні — "Наркомани", "Піду втоплюся" та "Підлільник Кіндрат". Водночас дуже схоже це і на авторську пісню. І хоча немає в руках Миколайчука гітари чи якогось іншого інструмента, музика і тексти складені ним самим і навіть ті кумедні віршики-нескладухи на чотири рядочки, які передують власне пісням. Важко уявити, щоб хтось інший взявся виконувати Андрієві пісні. Надто вже нероздільні особистість автора (чи його імідж?) з образами цих пісень.

Очевидно, певний відбиток наклала на творчість Андрія Миколайчука його робота — останні два роки працював музвихователем у дитсадку. Дитяче світосприймання, дитячий спосіб мислення так і струмують з його пісень. Ось хоча б:

Життя, ніби камінь,
На груди лягло.

Зроблю, що надумав.
Марічці на зло!..

Це з пісні "Піду втоплюся". Звернімо увагу на це "Марічці на зло" — і пригадаємо, хіба в дитинстві у мить якоїсь прикрої образи не хотілося вам померти, але не зовсім, не до кінця, а так, щоби в той же час залишатися живим, щоб чути і краєчком ока бачити, як то всі збіжаться і почнуть за вами побиватися і жалкувати!.. І в пісні герой також, рішуче зважившись на фатальний крок, раптово зауважує, що

Та річка страшною,
Як відьма була -
Відходи заводу у море несла.

Але в своїй затятості вирішує:

Я річку шукати
чистеньку піду.
Шукатиму доти,
поки не знайду...

Життя, як бачимо, торжествує, суцільний хепі-енд. А мені все не йде з пам'яті один епізод. Було це першого чи другого дня "Червоної руги". У порожньому приміщенні Літнього театру в парку ім. Калініна проходила репетиція щойно прибулих учасників фестивалю. Андрій дочекався своєї черги, поставив фонограму, збіг на сцену і... Артисти-виконавці, музиканти (взагалі-то народ ревнивий до чужих успіхів) раптом похвавішали й почали стягуватися до сцени. Відтунали останні акорди фонограми, і тоді — чи не єдиний раз на фестивалі — пролунали оплески. Оплески на репетиції. Оплески від колег, від суперників.

Наступного дня "Підлільника Кіндрата" співали всі: учасники фестивалю, весь оргкомітет, вся суддівська рада. Ще через день — всі Чернівці...

Ранок, 1990, № 8

“ЗУБАТИЙ”, АЛЕ НЕ “КУСЮЧИЙ” СТАС

Стасе, для початку, для знайомства, може, щось заспіваємо?

- Чи знаєте Ви ось цю веселу пісеньку про поросят:

239 маленьких поросят
радісно крокують
до Жовтневих свят.

*Бесіда Людмила
Менжуліної з
Станіславом
Щербатих*

Майорять червоні
над ними прапорці
і портрет нового Льоні
в кожного в руці.

Я її написав майже три роки тому. Коли співав, один депутат від Рівненської області аж на сцену вибігав, дуже обурювався, вимагав припинити це неподобство. Зараз я співаю на цю тему Висоцького:

Стали вряд серед квартири
Ширше руки — три, чотири,
Шкіра, кості, пластика і грація,
На обід у нас ікра,
Але то було вчора,
А тепер у нас лібералізація.

І далі — ритмічно, бадьоренько так, в темпі маршу:

Всі дотримують рахунок
Три, чотири — дурим шлунок.
Головне — не треба
нервуватися.
Він нехай собі всиха,
Ну, а ми собі: "Ха-ха!"
Гімнастично будем харчуватися.

А ще я співаю на мотив знаменитої пісні Леннона "Єстедей" своєю — "Їсти дай!" Там такий приспів:

Дай нам хоч частинку
Того, що сам їси,
Може, знов тобі віддамо
всі "голоси".

На сцену чомусь ніхто не вибігає. Ніхто не вимагає припинити "це неподобство"...

- Ви людина ущиплива, цинічна чи на те, що відбувається, у Вас погляд такого собі мудреця, котрий усе розуміє?

- Ні те, ні друге. Загалом, я люблю всілякі "хохми". Не пройду повз друзів, щоб не "приколоти" якогось, але це з добрими намірами.

- Ви смієтесь, щоб не плакати, чи там, в Івано-Франківську, Вам дуже весело живеться?

- Та ні, веселого мало. Постійно у роздумах: увійти в загальний потік бізнесменів чи все-таки писати і співати? Втягнешся в цю купівлю-продаж, засмокче з головою. Страшнуватого! От і смикаєшся, щось придумуєш, по концертах мотаєшся. А грошей все одно немає.

- Ну от... А Ви ще про "Мерседес-Бенц" співаєте. Між іншим, польською мовою чомусь "мрієте".

- Так, і мрія моя красива, правда? Якщо не "домріюсь", нехай діти помріють про "Мерседес". По-польському довелося цю пісеньку співати в Сопоті на фестивалі. Я думаю, треба до-носити нашу українську культуру іншим народам їхньою рідною мовою.

- Це можливо?

- Це трудно. Але залежить від майстерності перекладача. Свої пісні я сам і перекладаю.

- У Вас дуже специфічний жанр — політична сатира. Ви ухитряєтесь перекладати наші сьгоднішні проблеми?

- Про це вже багато говорили і Задорнов, і Жванецький. Як, наприклад, зрозуміти американцеві ту ж гумореску про раків? Це наші "вузькі" проблеми. Та все ж з десятка своїх пісень кілька мені вдається перекласти. Звичайно, нікого не цікавлять цитати з наших політиків. А уявіть, що сидять німці і співають у барі:

"Ой, дівчино, шумить гай

Іх майн лібен

Айн, цвай, драй,

Айн, цвай, драй..."

На здоров'я! Я був би щасливий, якби з моїх пісень щось хоч так співали.

- Стасе, а давно Ви Тризубий?

- Тризубий — це мій сценічний псевдонім. У 1989 році хлопці з ансамблю "Гроно" прозвали мене так. Моє справжнє прізвище — Щербатих. Я родом з Алтаю, та ще немовлям

потрапив на Станіславщину, закохався у цей край, тут виріс. Але "зуб" таки мав, точніше — три "зуби". На компартію, комсомол і профспілку. Так що з гербом України подібність досить віддалена.

- А "зуб" — це особисті рахунки?

- Просто об'єктом сатири у мене відразу стали люди з партквитками, які зараз, до речі, згадали, що вони у них є. Це хороши об'єкт, філософський. Нинішні демократи багато в чому беруть з них приклад. Розкрадають все, що можна. Прищепили цей "вірус" усім, від малого до старого.

- Можливо, цей халпальний рефлекс розвинувся тому, що бідні?

- Не такі вже ми бідні. З театром "Не журись!" я був на гастролях в Аргентині, Бразилії і подиввся, як люди живуть. Двоповерховий будинок, три автомобілі — не розкіш. Господар у цьому домі дорожить кожною тріскою. Хліб крає — береже кожну крихту. Бережливість — спосіб життя. А ми надто марнотратні. У всьому.

- Така, очевидно, слов'янська натура?

- Просто у нас ще дуже й дуже всього багато. Цінувати не навчилися незважаючи на інфляцію, лібералізацію та іншу "агітацію".

- А що найбільше Ви цінуєте в житті?

- Можливість не бігти на певний час на роботу. Хоча людина я обов'язкова. Але "вездечки" я невиношу. Так було, коли займався фотографією, мультиплікацією і тепер ось — піснею. У мене був випадок, коли можна було допомогти панові Чорноволу в його передвиборних справах. Звернув він увагу на мої пісні. І от дзвінок, строго так повідомляють: прибути в такий-то день і годину!

- Мало не "з речами на вихід"?

- Тризубий — це мій сценічний псевдонім. У 1989 році хлопці з ансамблю "Гроно" прозвали мене так. Моє справжнє прізвище — Щербатих. Я родом з Алтаю, та ще немовлям потрапив на Станіславщину, закохався у цей край, тут виріс. Але "зуб" таки мав, точніше — три "зуби". На компартію, комсомол і профспілку.

- Так, щось подібне. Ага, думаю, і ви, друзі, туди ж. Знову команди, знову вперед — на підкорення висот! Мені ця суєта ні до чого. Із задоволенням приймаю лише запрошення Київського театру "Академія" і виходжу зі своїм словом до тих, хто його чекає. Разом сміємось, разом сумуємо.

- А до Львова на репетиції театру "Не журись!" теж із задоволенням їздите? До речі, Ви там тільки співаєте чи граєте також?

- Це дивовижний театр! Там зібралися барди, читці, актори і просто цікаві неординарні особистості. Разом вони творять щось не зовсім за системою Станіславського-го. Але дуже смішне.

В останній виставі, окрім співу, мені запропонували симпатичну роль — московського шпигуна.

- Цікавий поворот! Це щось а-ля "ганьба москалям"?

- Що ви! Кажу ж — весела вистава. Там так: українці плывуть на кораблі в пошуках скарбу гетьмана Полуботка. Що і як з ними відбувається, словами не предати. Тут і жарт, й іронія, і шарж. Зокрема й наші міжнародні "перегини".

"Москаль" в первісному значенні — солдат, рекрут. Від чого б нам усім позбутися, так це від муштри і солдатчини. Під час фестивалю "Білі вітрила" приїздило чимало московських, ленінградських бардів. І всім нам було дуже затишно за дружнім столом.

* * *

Тризубий Стас — один із найпопулярніших зараз українських бардів. На тому фестивалі, про який він згадав (Київ, грудень, 1992 року), удостоєний почесного диплома учасника і члена журі. Лауреатський титул міцно закріпився за ним із фестивалів "Червона рута" й "Оберіг". Своім недавнім виступом у Києві він відкрив гастрольний сезон "Зірки української авторської пісні".

Правда України, 20 лютого 1993

КОМУ ВНИЗ

ПОВОРОТ

Владан Рутинець

Нечасто, але трапляється в мистецтві прем'єра — мов струмінь свіжого повітря. П'янить новизною, викликає бажання поринути знов у благодатну стихію. Саме з розряду таких неординарних подій в нашому мистецтві був фестиваль "Червона рута". Він вивів на широку дорогу професійної творчості багатьох аматорів. Маловідомі провінціали після дебюту на фестивалі, образно кажучи, прокинулись популярними. Їхні пісні полинули Україною. Давно республіка не відчувала такої оновлюючої хвилі, яку дав цей фестиваль.

Погрішив би проти істини, сказавши, що всім прийшовся він до душі. У тих, хто проповідував принципи всеперемагаючого дистильованого мистецтва, червонорутівська

програма викликала мало не шок. А що панічний страх — то це очевидно. Причини? Найперше: фестиваль був україномовний і прогресивний. Подібні "вольності" дехто розцінив мало не як спробу руйнації суспільних підвалин. Недвозначно звучали і тексти. Одні з них чітко вказували на винуватців національної бездуховності, руйнівників рідної мови: "Там пани всі мови знають, крім своєї, крім своєї". Інші гордовито твердили: "Бог нам дав українську нашу землю".

Окрім бажання самовиразитись і щирої любові до музики, пісні, хлопці практично нічого не мали. Погодьтеся, з таким багажем конкурувати на небосхилі рок-музики з колективами, до складу яких входять професіонали, — намір, близький до авантюри.

І вже зовсім не вписувалися у сталі "помірковані" офіційні канони задубілого "українського соцреалізму" виступи київської групи "Кому вниз". Пісню "Суботів" на вірші Т.Шевченка в її виконанні присутні слухали стоячи. Причому так було не тільки в Чернівцях, де проходили заключні заходи фестивалю, а й у Києві, в інших містах. "Суботів" сприймається як своєрідний гімн єднання української нації, пролог нелегкого шляху відновлення. Гадаю, ще не настав час істинної оцінки звучання цього унікального твору — почуття національної гордості тільки починає пробуджуватись у співвітчизників.

...На "Червону руту" вони потрапили завдяки керівникові групи "Гроно" Т.Петриненку. Мова не про протекцію. Ідеться про товариську допомогу професійним аматорам. Професіонала привабило прагнення групи "Кому вниз" іти своїм, неординарним шляхом, і він всіляко сприяв появі ансамблю на фестивалійній орбіті.

Окрім бажання самовиразитись і щирої любові до музики, пісні, хлопці практично нічого не мали. Погодьтеся, з таким багажем конкурувати на небосхилі рокмузики з ко-

лективами, до складу яких входять професіонали, — намір, близький до авантюри. Однак актор Театру на Подолі, його колега-освітлювач, два інженери-будівельники й регулювальник радіоапаратури — підняли вітрило. Сказати, що їм було важко, — значить нічого не сказати. Навіть приміщення для репетицій, інструменти були для них справжнім дарунком долі.

Перші концертні програми ентузіасти зробили, за традицією тих часів, російськомовними. Глядач був, оплески теж. Проте особливого задоволення аматори не мали. Факт, що були не гірші за десятки інших колективів, тішив самолюбство, але не більше.

Невдовзі постало питання: чи варто було городити тин, щоб сидіти на ньому, переспівуючи традиційні шлягери, нехай і з власними текстами? То був переломний момент у творчості колективу. Вирішили повернутися до того, з чого свого часу збиралися починати розбіг, до національної музичної традиції, поезії, проблематики, яка хвилює душу рідного народу.

Швидко тільки казки мовляться. Скільки сил, нервів пішло на той поворот — пошуки засобів — знають тільки аматори. На "Червоній руті" колектив постав приємною несподіванкою. Особливо для тих, хто знав його раніше. Свіжий стиль, поліфонічне звучання, духовна наповненість пісень вигідно вирізняли киян з-поміж інших виконавців. В.Макаров, С.Степаненко, В.Малюгін, Є.Разін, А.Середа репрезентували оригінальний український рок, засвідчивши, що стиль не тільки "має місце" в республіці, а й сповідує власні принципи.

Давно, за кілька років до того, як хлопці збиралися разом, Андрій Середа написав "Суботів". І тільки тепер дозріли вони, щоб

"Суботів"
сприймається як
своєрідний гімн
єднання української
нації, пролог
нелегкого шляху
відновлення.

виразити музикою щемний біль Шевченкового слова. Твір звучить як пророчий хорал.

Є у колективу прихильники, які ходять на концерти заради "Суботова". А хлопці, знайшовши свій творчий стиль, взяли орієнтир на доробки Шевченка, Олеся, Самійленка... Не данина моді чи кон'юнктура простежується в цьому. Це їхня творча потреба. Музиканти сповнені надій, прагнуть розгледіти світло попереду, сповістити благовість тим, для кого співають, з ким сподіваються на національне відродження.

"Соціалістична культура", 1990, № 7

КОМУ ВНИЗ

ПОХМУРІ ДЕМОНИ З УКРАЇНИ

Олександр
Свтушенко

Тривала товариська бесіда за прямокутним столом із групою "Кому вниз" — ми вже давненько так не говорили: впритул і відверто. Однак, чи була така спроба ко-

лективного самоаналізу вдалою? Судити вам, читачі.

Отже, в розмові взяли участь лідер-вокаліст Андрій Середа, бас-гітарист Сергій Степаненко, гітарист Вячеслав Макаров, адміністратор групи Володимир Збродський.

- Поєднання професійного статусу і незалежності — справа надзвичайно складна. Ми це спізнали на власній шкурі. Біографія групи

Ми плакали на сцені від почуття єдиності з народом. Перепрошуємо, то був не на товп обдурених підлітків. Там зібралось чимало літніх людей. Це був народ, який не прощає фальші або примітивного загравання. Ми плакали від радості, що той народ нарешті прозрів. Тільки це й додає нам сили та віри.

має два періоди: до "Червоної рути" і укладання угоди з фірмою "Кобза" та після. До — це нечасті, іноді випадкові концерти на поганому саунді; існування без копійки в кишені, життя без ясних перспектив. Хоча ми вдячні київському театру-студії "Арт", який свого часу взяв нас під дах, вдячні колишньому нашому адміністратору Катерині Судоргіній, яка допомагала групі. Після — це десятки, а може, і сотні повноцінних концертів на Україні та за її межами,

нормальний робочий ритм; просто щаслива можливість діяти в межах вибраної професії. Сьогодні ми працюємо як професійна група, але не втрачаємо незалежності творчої. Маємо й цінуємо свободу маневрування. Наша співпраця з "Кобзою" базується на разових угодах. Артисти вільні влаштовувати власні концерти, якщо ті виступи не збігаються із запланованими концертами "Кобзи".

Нам закидають: мовляв, перетворилися на культову групу. Так, деякі речі, скажімо, "Суботів", піднімають людей з місць; вкрай емоційно реагує публіка й на "Ельдорадо", "Розриту могилу". Але то не культ. Це просто адекватна реакція на закладений у тих речах дра-

матизм, адже "Суботів" для нас є реквієм за Україною. Це — поетичне осмислення трагедії народної, плач на руїнах, вирок тоталітарній комуністичній системі. Лідер "Червоних" Анатолій Вексларський якось нам закинув: деякі київські команди спекулюють на хвилі національного відродження, тепер співати українською — це кон'юнктура, і це — нечесно. Ми, відверто кажучи, з того лише посміялися. Річ у тім, що, скажімо, шевченківський цикл з'явився у "Кому вниз" задовго до відомих змін у політичній ситуації, навіть задовго до "Червоної рути". Якщо говорити про "Суботів", то пісня була написана Андрієм Середою ще... 1984 року, але раніше існувала в акустичному варіанті.

* * *

Тепер — стосовно російськомовного репертуару. Ми не відкидаємо такі пісні. Виконуємо їх і нині — у сольних концертах. Нещодавно, зокрема, записаний магнітоальбом, що повністю складається з російських пісень.

А от ахілесова п'ята групи — її стилістика. Бо ми не знаємо, в якому стилі... граємо, або згодом гратимемо. Прихильники харду вважають нас хард-роковою групою; щось знаходять й ті, хто слухає панк, психоделію, арт-рок. Річ у тім, що смаки членів групи різні, а інтереси, світогляд — однакові. Тож "Кому вниз" — це такий собі вулик, в який бджоли приносять кожна свій мед. Трапляються, звичайно, жахливі творчі суперечки. Ми гриземся, сваримося, та, зрештою, перемагає здоровий глузд...

Останнім часом нас досить часто звинувачують у надмірній політизації музики, любовій соціальності. Згодні: в репертуарі "Кому вниз" ціла купа соціально-загострених, просто пекучих творів. А хіба проблем, яких ми торкаємося, менше навкруги?! Вони пронизали кожну клітинку нашого ества. Ми просто належимо до тих груп, які у своїй творчості акумулюють заряди політичної актив-

ності суспільства... "Кому вниз" — його частина. І ми випромінюємо оту концентровану енергію. Культовість, про яку йшлося, то лише форма її сприймання. Одного разу нам довелося грати на стадіоні. Це було у Львові. Двадцять п'ять тисяч душ — як одна. Уявляєте? Ми плакали на сцені від почуття єдності з народом. Перепрошуємо, то був не натовп обдурених підлітків. Там зібралося чимало літніх людей. Це був народ, який не прощає фальші або примітивного загравання. Ми плакали від радості, що той народ нарешті прозрів. Тільки це й додає нам сили та віри.

- Поєднання професійного статусу і незалежності — справа надзвичайно складна. Ми це спізнали на власній шкурі.

Інша помітна подія в біографії "Кому вниз" — поїздка до Канади. Минувий травень, проведений у Торонто, — незабутні дні. Ми виїхали у складі великої "червонорутівської" тусовки, а саме: український рок представляли групи "Брати Гадюкіни", "Зимовий сад", сестричка Віка; український поп та авторську пісню демонстрували "Гроно", "Млин", Едуард Драч, Марійка Бурмака. Знаєте, що впало в око в Торонто? Ні, чисте повітря і фантастичні магазини — про це ми знали. Вразило інше, Торонто — багатонаціональне місто. Там жи-вуть, напевне, представники всіх рас. І ніхто нікого не ображає. Чемність, делікатність, повага — як закон. За місяць перебування у Канаді ми не почули жодного грубого слова, не говоримо вже про якісь образи.

* * *

Прилетіли ми 8 травня. Тиждень пішов на адаптацію.

Потім почалися збірні концерти — по два на день — у "Райсон театрі". Крім того, дали концерт у спеціальному "Прес-клубі" — для журналістів. Там грали ми, Віка та "Зимовий сад". Потім виступали по клубах. Віка і

"Брати Гадюкіни" — у "Даймонт-Клубі"; ми та "Зимовий сад" у клубі "Квінзберрі". До речі, в останньому свого часу грали "Кінг Крімсон", "Лед Зеппелін", інші великі команди. Це — хард-роковий клуб. Історичні фотографії, реліквії прикрашають його стіни. З другого боку — то престижний зал. Вважають, що тих, хто в "Квінзберрі" виступив і сприймався нормально, — зараховують до ліги "зірок". Місцевий диск-жокей, котрий вів наш концерт, наговорив купу компліментів, потім показав два великих пальці догори і сказав: "Кому вниз" — похмурі демони з України!".

Тепер — про прийом. Не приховуватимемо, наша зовнішність і музика спочатку шокували публіку. Переважно то були українці. Річ у тім, що вони, напевне, рідко в Канаді бачать саме такий — суворий, іноді страшний за рівнем драматизму рок-н-рол. Хоч як дивно, але ми викликали нову хвилю інтересу до... поезії Шевченка. Адже багато людей підходили до музикантів — вже на подальших концертах — із томиками "Кобзаря" в руках. Розпитували, цікавилися. Кумедний трапився випадок із нашим "Ельдорадо". Так, з'ясувалося, називається досить гнилий район у Торонто, де мешкають повії, наркомани. Точніше, колись жили. Так от, нашу пісню вони асоціювали саме з цим районом. А взагалі, реакція публіки мало чим відрізняється від тієї, до якої ми звикли вдома. Грали "Кому вниз" також і в найпрестижнішому залі Торонто "Концерт-Хслі". Там виступали "ЙЕС", "Кріденс", "Раш", "Ролінг Стоунз". Саме там зібралося чимало англомовної публіки, яка теж сприймала групу тепло. Свистіли, а це — добра ознака. Під час повільних балад запалювали сірники, запальнички. Ну зовсім як на Україні! Грали ми і в маленьких, суто українських клубах. Ділки записували один наш джеймсейшн

спільно з "Гадюкінами" та Вікою на відео. А наступного дня ми бачили, як та відеокасета надійшла у продаж. Напевно, так само тиражувалися і аудіокасети. Це — нормально. У Торонто відбулося чимало цікавих зустрічей, ми відчували непідробний інтерес до людей, до України. Велося просто чудово. До того ж надійшли цікаві пропозиції. Наприклад, ішлося про наше турне по Сполучених Штатах. Але це вже, мабуть, буде інша розповідь...

* * *

На цьому, власне, можна й "закруглятися". Нині київська група, як і раніше, продовжує тривалі репетиції. У роботі — новий цикл пісень. Повернувшись на Україну, похмурі демони знову зіткнулися з прозою життя.

"Молода гвардія", 1990, 6 липня

КОМУ ВНИЗ

КОМУ ВНИЗ?

**Олександр
Євтушенко**

10 лютого 1993 року "Кому вниз" виповнилося п'ять років. Отож перше питання, адресоване Андрієві Середі:

- Про що думали в день народження групи, про що згадували?

- Що?... Київський рок-клуб зразка 1987-1988 років? Спогади були із ностальгійним присмаком, адже тоді відбувся наш перший публічний виступ. Згадаймо такі команди, як "Едем", "Квартира 50", "ВВ", "Загублений світ"; атмосферу, що панувала тоді, друзів, котрі нам допомагали.

- *На якому витку "Кому вниз" перебуває нині?*

- Ми — група консервативна. У тому розумінні, що не змінюємо своєї лінії, яка давно вже визначена. Може мінятися звук, стиль, але головна лінія, спрямована на нонконформізм, внутрішню чесність перед собою — залишається. Існують команди, які відходять від проблем, пристосовуються до публіки, зраджують собі. Це не наше.

- *Був час, коли стиль "Кому вниз" пов'язували з панк-роком. Я сам дотримувався погляду, що музика "Кому вниз" містить елементи неортодоксальної естетики панку.*

- Деякі наші ранні речі містять елемент "розрухи", мають такий собі розбишацький характер. Але все це — лише реакція на тогочасний лад. І не більше. Нині цей лад уже змінився, відбулася переоцінка цінностей. Водночас змінилась музика. Змінилась в бік традиційно-виваженого мейнстріму.

- *Чого, на ваш погляд, бракує в репертуарі "Кому вниз"?*

- Бракує — не те слово. Страшенно хотілося створювати речі такого пронизливо-просвітленого плану, які б дарували надію, знімали б з душі гидотну оману сьогоденного бруду. Хотілося б створити містерію, яка б була поетичною і духовною водночас. Взагалі, треба більше експериментувати, шукати нове, несподіване. На жаль, на все це бракує часу.

- *Часто закидають, що ви, мовляв, кон'юнктурники, експлуатуєте тему національного відродження в Україні і тим заробляєте собі на життя...*

-...І що нас із тельбухами купив Рух, а закордонні націоналісти підтримують своїми "зеленими". Що тут сказати? Деякі наші речі, як-от "Суботів", "Ельдорадо", "Розрита могила" — це осмислення трагедії, це — вирок тоталітарній комуністичній системі. Якщо ми щось і експлуатуємо, то, напевно, власні душі. Щодо національного відродження, то ми були раді вкласти в це бодай частку душі. Але ми проти шароварної революції.

- 1991 і 1992 роки минули для вас під знаком кінематографа. Ви багато знімалися, рідко виступали, а на репетиції взагалі випадали лічені години.

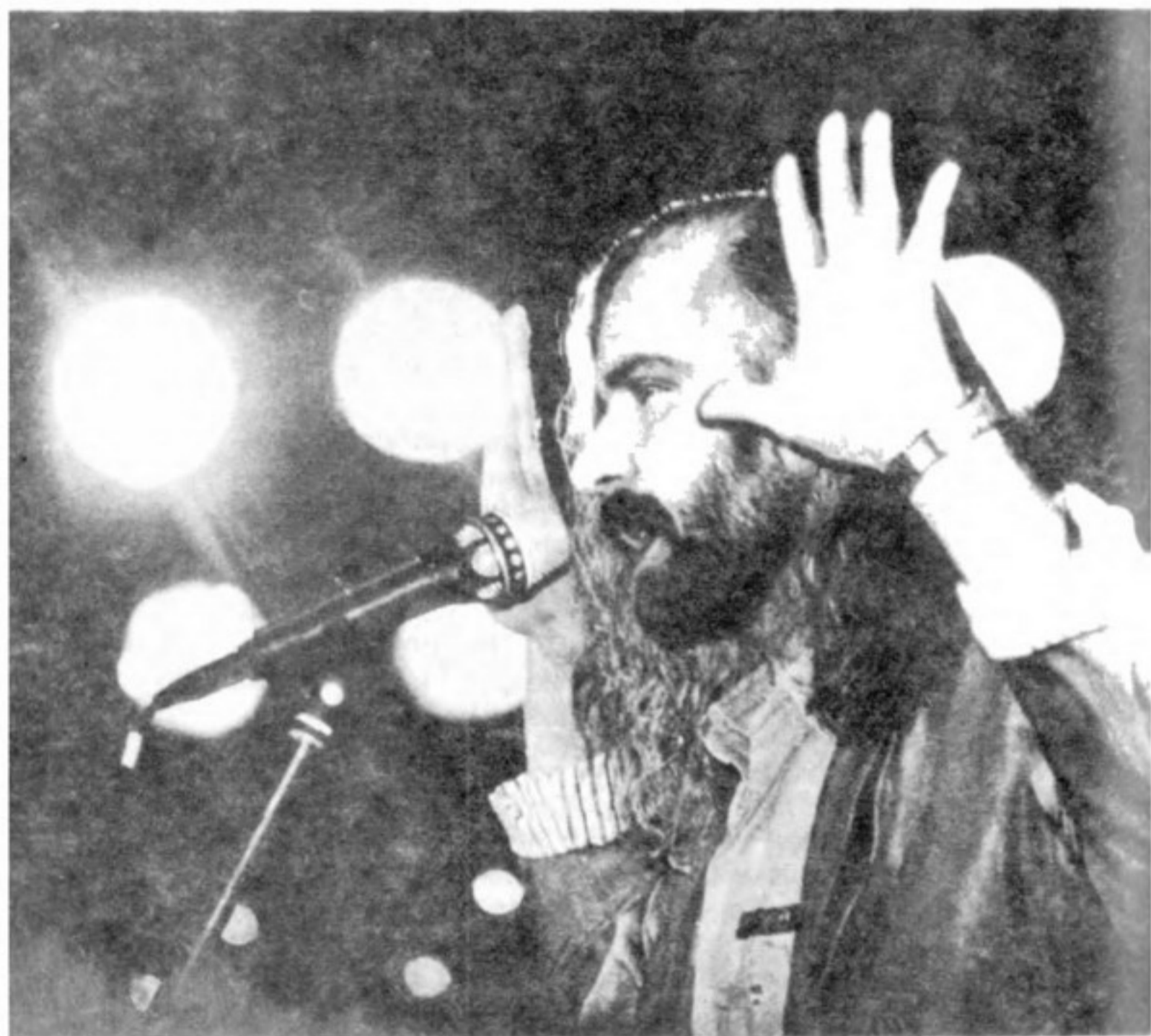
- Наш минулорічний досвід роботи в кінематографі добряче поламав репетиційний режим. Виявилось, що вміємо переключатися. Знімальний майданчик, студія звукозапису, концерт, репетиція, гастролі — усе перебігає строкатою стрічкою перед очима. Кінодосвід має два боки. Негативний — не смак кіношників, їхній "невруб" в інші жанри. Позитивний бік — призвичаїлися до камери.

- "Іван та кобила", "Натурник", "Кому — вгору, кому — вниз" — ці стрічки з'являться, напевно, скоро. Яка ваша участь в них?

- У фільмі "Натурник" я виконував головну роль, а в "Івані та кобилі" музиканти "Кому — вниз" — рекетири. Приємно було працювати над стрічкою "Українці, ми врятовані!". Там — чотири наші пісні, серед них — "До Основ'яненка" та "Суботів".

"Україна", 1993, № 6

ЗИМОВИЙ САД

СВІТ ЗА СКЛОМ

*Олександр
Євтушенко*

70

Його не супроводжує армія верескливих фанів, хоча Сашкова музика цілком танцювальна. Ця музика не брутально-дискотечна, це зовсім не "умца-умца" в дусі тотально-бездарної московської попси. Тищенківський поп-рок відлунює солідною "арт-підготовкою". "Арт" — в розумінні — "арт-рок". Цей стиль Сашко сповідує добрий десяток років. Його

"Зимовий сад" — це окрема сторінка в історії вітчизняної рок-музики. Гадаю, якби життя і діяльність молодих українських виконавців не були б спотворені комуністичним культурним геноцидом, "Зимовий сад" вже давно піднявся б на найвищі щаблі національної рок-музики. Але обидва офіційно записані на фірмі "Мелодія" альбоми "Наближення дня" та "Замки й троянди" української групи "Зимовий сад" ще й досі благополучно припадають пилом на полицях архіву згаданої фірми. Така ж доля спіткала й роботи інших талановитих артистів з України. Ну що ж, шовіністична культурна політика Кремля, яку ревно проводила в життя фірма "Мелодія", слава Богу, зазнала поразки.

Так, професійні артисти з України, а їх чимало, нині починають "розкручуватися" вдома і майже з "нуля". Нарешті, хоча й поволі, складаються певні структури (концертні агентства, студії і фірми звукозапису), українські артисти знаходять можливість працювати вдома, а не в філармоніях Російської Федерації. До речі, горезвісна культурна еміграція епохи застою зачепила багатьох поп і рок-виконавців України. Під пильним наглядом Щербицького Україну було перетворено на такий собі "заповідник брежнєвізму", на культурну "мертву зону". До речі, "функціонери мінкульту", які свого часу підписували смертні вирoki усьому новому від імені культури, сидять у кріслах, але вже з синьо-жовтими прапорцями на лацканах піджаків...

Хтось із них підписав смертний вирок творчій долі Олександра Тищенко і його "Зимового саду". Та мова не про хамелеонів, які зараз грають у національне відродження.

Мова йтиме про Олександра Тищенко, який масок не носив, який не зламався в пекельній безвиході, не піддався на провокації культур-ідеологів.

Творча доля київської групи "Зимовий сад" нагадує біг на довгу дистанцію з перешкодами. Створений учнями київського музичного училища ім. Глієра, "Сад" дебютував у квітні 1980 року. Як вірили вони у свою мрію, у свою зірку! Опинившись у різних естрадних колективах, учасники "Зимового саду" зустрілися на гастрольних маршрутах. І вирішили розпочати знову. Цього разу під дахом Хабаровської філармонії. Тоді, у 1982-83 роках звучання групи цілком відповідало стилю арт-рок. Композиції, написані Олександром Тищенком (клавішні інструменти, вокал) та лідер-гітаристом Миколою Кільдєєвим вирізнялися яскравою мелодикою, ліризмом — тим, чого не вистачало багатьом хард-роковим гастролерам. Концерти "Зимового саду" у Хабаровську, Владивостоці, Петропавловську-Камчатському йшли у переповнених залах. Схвальні відгуки в пресі, перша премія в конкурсі молодіжних музичних програм Приморського краю... І тут - наче сніг на голову — група опиняється у списку заборонених для трансляції і популяризації радянських альбомів. Втім, у тому списку були й назви груп, які нині очолюють вітчизняні хіт-паради... Те, що музиканти залишилися без роботи з "вовчим квитком" на руках — нікого не хвилювало. Щоправда, у Міністерстві культури УРСР хлопцям розтлумачили, що головний мотив заборони полягає в "декадентській музиці". У мене й досі стоїть на полиці магнітна плівка із записом "забороненого" альбому. Динамічні гострі композиції ("Я знов вирушаю в дорогу", "Вітер пустелі") контрастують з м'якими баладами ("Весняний рік", "Гном", "Дует"). Є там і пісні антивоєнного характеру ("Небо Європи"). Прості за гармонією речі звучать поряд із композиціями, побудованими на зразок симфонічних творів. От і весь декаданс... З великими труднощами ансамбль відновив свої права. І це відбулося на Україні — в Донецькій філармонії. Музика перемогла? На це: запитання, що ж

об'єднує музикантів, Олександр Тищенко відповів так: "Насамперед — музика. Я маю на увазі ставлення музикантів до творчості. Нас еднає складна композиційна музика, саме це і служить приводом до спільної праці. У складі останньої формації "Зимового саду" Віктор Слинченко (бас-гітара), Віктор Грудинін (клавішні), Ігор Завгородній (гітара), Володимир Михальченко (ударні інструменти), та Олександр Тищенко (клавішні, композиція). Всі мають вищу музичну освіту.

А це дозволило свідомо підійти до творчості, яку не уявляємо без глибокого розуміння таких композиторів, як Мусоргський, Стравинський, Лисенко, Рахманінов, Шостакович... Після повернення додому в репертуарі з'явилися пісні українською мовою. Під-

готовлено програму з двох відділень, один з них складають українські пісні. Це відновлення самосвідомості у своїх правах. — Я давно мріяв, — говорить Олександр, — покласти на музику поезії Шевченка. Я щасливий тим, що нам це вдалося. Маю на увазі рок-симфонію "Доля" на вірші великого Кобзаря, записаною Українським телебаченням в липні 1988 року. Важаю, що рок-музика, як і будь-яке мистецтво, повинна служити духовності. А рок-критицизм починає зживати себе. Час визначити шлях до нетлінних людських цінностей.

Я давно мріяв, —
говорить Олександр,
— покласти на
музику поезії Шев-
ченка. Я щасливий
тим, що нам
це вдалося.

3

Ми зустрілися з Олександром наприкінці 1991 року. Пригадали перипетії перманентного існування напівпідвального "Зимового саду", потім цілком офіційного і відносно благополучного "Зимового саду", сольної кар'єри...

Сашко майже не змінився. Затягнутий у чорну шкіру, імпульсивний і трохи нервовий. Довге волосся, оздоблене сріблом ранньої сивини, зібране в тугий хвіст. Я тихо радів, я

впізнавав Сашка, якого знаю вже років з десять.

- Ідея "Зимового саду" належала нам з поетом Віктором Колечком. З кінця сімдесятих змінилося чотири формації музикантів. Умови роботи були жорстокими, дехто не витримував. Та й арт-рок ніколи не був у нас комерційним, вигідним для прокату, тиражування. Я завжди працював з міцними у професійному плані музикантами. Кожен мав свій погляд на музику, свої амбіції. І я серед них — не виняток. Взагалі, "Зимовий сад" — для мене це прекрасна школа колективної роботи. Хоча останнім часом я писав практично усі партії, можливо, це й зіграло негативну роль фактора, що руйнував колективну творчість...

- *Що тебе спонукало до сольної діяльності?*

- Серед музичних стилів арт-рок я визнав своїм, хоча й пробував сили у споріднених жанрах. Одного разу я зрозумів, що вже не зможу тягти корабель під назвою "група". Я вирішив припинити тиражування цієї ідеї і засісти в своєму кутку, який називаю студією. Отак дуже просто розпочався новий період мого життя.

- *Тобі відомо, чим займаються твої друзі — колишні колеги?*

- На жаль, майже нічого про їхню творчість мені не відомо. Я працюю вдома; часто буваю на гастролях і більше ніде. Словом, не тусуюся...

- *Невже "Зимовий сад" ніколи не розквітне?*

- А він і не вмирав. Я просто якісно змінив ідею. Минулого року я звернувся з пропозицією до моїх старих друзів Юрія Товстогана, Вадима Лащука, Дмитра Підлуського створити групу незалежних музикантів. Вони вільні працювати самостійно. Нас зв'язує етично-комерційний контракт. Кожного з них я знаю давно і тому довіряю. В команду можуть вільно входити і покидати її будь-які музиканти. Без драм і зайвих розмов. Якщо

74 • хочеш — це і є корпорація "Зимовий сад". У

нас була серія концертів, десь 12-14 концертів у Західній Україні.

Поки немає гастролей, кожний пише, грає і продає власну музику. Це нормально. Вважаю, я знайшов найоптимальнішу форму роботи з музикантами.

- *Ти багато працюєш в студіях. Що новенького в твоїй дискографії?*

- У листопаді 1991 року з'явилася друком моя дебютна на фірмі "Кобза" касета. Альбом має назву "Світ за склом". Там я зібрав найкращі, на мій погляд, речі, такі як "Далека дорога", "Козацька сповідь", "Наші діти", "Музейна гордість", "Сирота" та інші. Мрію видати спокійний бард-роковий альбом. Є матеріал. Та й назва є: "Нічний альбом". Це переважно філософська лірика — для слухання у вечірній час.

- *Мені відомо про твою участь у спільному українсько-американському проєкті "Разом". З боку США у ньому бере участь Денін Александроу.*

- Це — евангелістський проєкт. Задумувався грандіозно: з великим оркестром, великим хором. Я отримав замовлення на велику партитуру. Але в останню мить, як це у нас водиться, пішли накладки. Хоч як старався продюсер Юрій Жагун влаштувати справи — не вийшло поза новою програмою. Я дякую долі, що звела мене з Денін. Вона — оригінальна професійна співачка. Своє життя присвятила Господу. Працювали в дуже жорстких умовах. Я зробив аранжування, співав в одній пісні. Працювати треба було дуже швидко, і практично з двох дублів ми записали цей альбом. Усе це — завдяки професійній роботі звукорежисерів Володі Лещенка та Сашка Мельника.

- *Ти пишеш музику для кіно?*

- Серед робіт у кіно міг би відзначити стрічку Григорія Кохана "Камінні джунгли".

- *Ти входив до складу журі другої "Червоної рути". Як ти це сприймав?*

- Коли мені запропонували увійти до суддівської колегії фестивалю, моєю першою реакцією була відмова. Лише згодом зрозумів, що зміг би допомогти, реально допомогти новачкам "Руги-2". Яким чином? Ну, хоча б своїм голосом на користь найбільш цікавих, найбільш професіональних виконавців.

- Ти якимсь чином пов'язаний з відомою фірмою "Мінолта"?

- Так. Я співпрацюю з "Мінолтою" і багато чим зобов'язаний цій фірмі...

- Ти запрошений як учасник на фестиваль "Вернісаж-92"?

- Так і вдячний за це "Ростислав-Шоу". Вважаю: те, що робить Ростислав Штинь у нас на Україні, достойне уваги наших менеджерів. Тому що це — серйозний підхід до справи.

- Бажаю тобі успіху.

"Україна", 1993, №3

“ВВ” ПРОПОНУЮТЬ “ТАНЦІ”

**Александр
Затушенко**

На останньому “Параді ансамблів” Київського міського рок-клубу (1987 р.), який проходив у концертно-танцювальному залі “Сучасник”, відбулася неординарна подія. Абсолютним переможцем конкурсу “Симпатії публіки” стала зовсім тоді невідома київська група “ВВ”. Лише за кілька днів до початку концертів група показала свою програму

художній раді і одержала її схвалення, а потім... з дивовижною легкістю завоювала симпатії прихильників альтернативного року.

У групи "BB", як і у багатьох дебютантів вітчизняної рок-сцени, було "важке" дитинство. Грала важкий метал і група "SOS", що з'явилась у 1983 році. Перебуваючи в її складі, ганяли свої хард-рокові рифи Юрій Здоренко (гітара, вокал) та Олександр Піпа (бас-гітара). Однак поступова "комерціалізація" металу викликала все більше розчарування у гітарного дуєту.

- Досить швидко ми зрозуміли, що з металом нам не по дорозі,- говорить Юрій,- електронна ж поп-музика викликала ще більшу огиду. Ми почали слухати джаз — традиційний і новий, та, звичайно, альтернативну "нову хвилю".

Олександр Піпа додає:

- Непомітно для себе ми вийшли на популярну музику 60-х років. Пам'ятаєте пісні Міансарової, Бабаджаняна, Ободзинського? А українська музика? Це, взагалі, ще не відкритий материк...

Щасливою миттю для друзів-музикантів став 1986 рік, коли дует отримав одразу двох непересічних музикантів-шоуменів: Олега Скрипку (вокал, баян, саксофон, танці) та Сергія Сахна (ударні інструменти).

Щасливою миттю для друзів-музикантів став 1986 рік, коли дует отримав одразу двох непересічних музикантів-шоуменів: Олега Скрипку (вокал, баян, саксофон, танці) та Сергія Сахна (ударні інструменти). Юрію й Олександрю манера співу Скрипки дуже сподобалась. І сподобався навіть не стільки сам голос, скільки природний артистизм Олега, пластичність і те, як він спритно "ганяв" рок-н-роли на баяні. Олег співав свої блюзи українською мовою. І не було ніякої штучності в цьому поєднанні рідної мови з "нерідним" акомпанементом. Олександр Піпа зачитувався творами Достоевського, тож класика ("Село Степанчиково і його жителі") підказала й назву групи. Персонаж цієї повісті, жалюгідний Видоплясов, листи свої, сповнені зойками душі, підписував так: "Вопли Видоплясова".

Гротеск, сценічна ексцентрика, дотепні влучні тексти та їх адекватне музичне вирішення в таких піснях, як "Танці", "Товариш майор", "Махатма", "Я летів" та інші, об'єктивно вивели групу до ряду найбільш самобутніх українських команд. Якщо бути точним з питань стилістики, то у своїх піснях "ВВ" досягла унікального сплаву фольклору, панк-року, поп-музики. Не обійшлося без кічу, який у редакції "ВВ" дуже нагадує реалії міської слобідки. Відкритість життю, духовне розкріпачення — ось ті позитивні "заряди", які несуть у собі хіти групи "ВВ".

Французьке телебачення з програми "Антен-2" зняло нещодавно у Москві відеофільм "Радянський Рок". Серед 18 вітчизняних груп Україну представляє "ВВ" (піснею "Були деньки"). Нещодавно вона завершила роботу над подвійним магнітофонним альбомом, до якого увійшли старі й нові популярні пісні. Група відома вже й за межами України: побувала з гастролями у Москві, Ленінграді, Варшаві, брала участь у різноманітних музичних фестивалях. Півроку тому сталися зміни у складі "ВВ". Нині замість Сергія Сахна за ударною установкою працює Олександр Комісаренко (екс-"Квартира 50"). У березні 1989 року в Москві відбулися спільні концерти "ВВ" з англійською групою "Уорлд домінейшн ентерпрайз". Хоча московська публіка йшла загалом на англійців, "ВВ" зустрічали тепло. То був перший інтернаціональний альтернативний рок-альянс. Другий раунд відбувся незабаром — удома: 14 квітня "В.В." грали з "незалежною" американською групою "Сонік Юс". На фестивалі "Фонограф-89" "ВВ" запропонували декілька нових "танцеподібних" хітів. Орієнтири — ті ж самі. І вони відомі. Це — "завести" зал будь-якою ціною, влаштувавши на сцені мало не божевільню. І ще — традиційні "вешні" атрибути. А, зрештою, поза сценічною політикою не зайве було б подумати і про музику...

"Фонограф", вересень, 1989.

“ТАНЦІ” У ФРАНЦІЇ

*Олександр
Євтушенко*

Серед музичних видовищ, які щороку влаштовуються у Франції, фестиваль “Весна у Буржі” — особливий. Насамперед — це міжнародна імпреза, потрапити на яку — велика

Серед музичних видовищ, які щороку влаштовуються у Франції, фестиваль “Весна у Буржі” — особливий. Насамперед — це міжнародна імпреза, потрапити на яку — велика честь для молодих виконавців. Відкриття цьогорічним стали українські “ВВ”. Сподівання паризької концертної асоціації “Янус”, яка й привозить до Франції радянські команди, цілком справдилися.

честь для молодих виконавців. Відкриття цьогорічним стали українські “ВВ”. Сподівання паризької концертної асоціації “Янус”, яка й привозить до Франції радянські команди, цілком справдилися. Кияни досить вдало виступили на одному з чотирьох концертних майданчиків у Буржі, а ще — у музичних клубах Ліможа, Тонона, Мартинї (Швейцарія). Отже, західноєвропейська траса київського квартету виявилася надзвичайною.

Розповідає адміністратор групи “ВВ” Олександр Семенов.

Четвертого квітня “ВВ” прилетіли до Парижа,

звідти — експресом до швейцарського містечка Мартинья. То надзвичайно охайне, просто іграшкової краси поселення, де базується найпопулярніший у країні приватний музичний клуб “Ле Кейв дю Мануар”. Його приміщення стилізоване під жахливий підземний грот. Цікаво, що в тому натуральному андеграундовому середовищі за два тижні до киян

виступали класики британського панк-клубу "Стренг-лерз".

Як запевнив пізніше власник клубу мосьє Олів'є Вока, класиків місцева тусовка освистала, бо... не звертає уваги на ранг гастролера. Для демократичного слухацтва має значення одне: може заїжджа команда домогтися контакту з незнайомим залом, чи — ні.

Ясна річ, дізнавшись, як "обламали" в Мартинї "Стренг-лерз", вевешники виклалися на сцені. І стався... вибух! Про такий прийом ніхто навіть і не мріяв. По суті, гралися два концерти: один запланований, другий "на біс!". Після виступу біля гримерної київської групи вишикувалася довга черга подякувати музикантам. Деякі просто доторкалися до виконавців із словами:

- О, я вперше бачу таких людей із Радянського Союзу!

Схвилювало те, що пані похилого віку, українка за походженням, приїхала до Швейцарії з самого Манчестера, щоб послухати київську "ВВ". А ще — група дам із Товариства дружніх стосунків "Швейцарія — СРСР" запропонувала вевешникам виступити на традиційному фестивалі дружби. Цікава деталь: за всю історію Швейцарії радянські артисти навідувалися сюди двічі. Це були А.Б. Пугачова та Кріс Кельмі з групою "Рок-ательє". Хоч це сумно, але обидва проекти зазнали повного провалу.

Поїздка назад, до Франції, виявилась для нас романтичною! Згадуваний вище власник клубу мосьє Олів'є Вока відправив "ВВ" на двох розкішних "мерседесах", обладнаних радіотелефонами і барами. Хоч прагнули музиканти помітити кордон між двома європейськими країнами, цього не вдалося. За вікнами автомобілів нескінченно тяглася однорідно. казкова західна країна, краєвид якої складали казкові дачі й престижні курорти. Капіталісти серйозно "загнивають". І, здавалося, цьому кінця-краю немає.

Наступною концертною зупинкою стало місто Тонон-ле-Бан, де в "Будинку мистецтв" — муніципальний відповідник наших палаців культури — у досить великій залі (на 800 місць) відбулася така собі символічна зустріч на Ельбі. Відомий американський кантрі-співак Еліот Мерфі працював на одній сцені із фольк-панківським українським квартетом. Того янки ніби написали з картини: ковбойський крилатий капелюх, джинси, шкіряні чоботи. Але як Еліот Мерфі не тягнув на себе ковдру в першому відділенні, вешники, які вийшли потім, швидко перетягнули укривало на себе. Отож симпатії публіки залишилися на боці киян. Після виступу ніби запланована картинка повторилася: тривалі "біс!", чимала черга до гримерної, компліменти й інтерв'ю.

Після першого концерту в Тононі група три дні відпочивала в Парижі. Обійшли місто вздовж і впоперек. Пішки. Метро користувалися тільки тоді, коли вже по-справжньому валилися з ніг. На відміну від Швейцарії — о, казкова країно! — Париж не справив сильно-го враження: дуже велике і занадто загазоване місто.

Тільки 11 квітня "ВВ" приїхали в Бурж. У місті безперервно, з ранку до вечора, на чотирьох майданчиках працювали різні команди. Зокрема паралельно мали виступати в ранзі зірок британський дует "Тієрз фор Фієрз" та популярна на ЦТ співачка Патриція Каас. Організатори розподіляли учасників по майданчиках за стильовими ознаками. Отже, "ВВ" потрапили в панківське оточення. Наприклад, виступали в одному концерті з треш-панківською капелою "Паркінсон Сквеа" у залі на 500 місць, де ціна за квиток була 60 франків. Їхній хіт №1, "Танці", покотив і тут. Але погоду в енергетичному обміні за схемою "група — зал — група" трохи підмочив шнур до бас-гітари, який закоротило. Як згодом з'ясувалося, щось розладналося в самому концертному апараті. Проте — дограли.

Як водиться у Франції, на "біс!" теж. І знову були фани, журналісти, схвильовані рецензії рядових слухачів, репліки, а під завісу — бенкет. Дивно, але французи постійно щось їдять і п'ють. Причём п'ють не воду...

Останній концерт група грала в місті Лімож, у досить оригінальному клубі: коли автобус зупинився на узбіччі автостради, вешники побачили... великий, сірий ангар. Жахливий зовні, він виявився надзвичайно фешенебельний усередині. Суперсучасний інтер'єр, прекрасний зал, відмінна апаратура. Це знову таки був приватний музичний клуб. Цього разу перед "ВВ" виступала місцева команда "Зомбі Лаверз". Це була найкраща група з тих, що нам довелося побачити у Франції: міцний ритм-енд-блюз, дуже сильний вокал. На жаль, публіка сприймала земляків досить стримано, поверхово. Вешникам стало навіть ніяково, коли потім місцеві фани їм влаштували овацію, а не "Зомбі Лаверз". Коли після виступу розтанула традиційна черга біля гримерної, до нас зайшов якийсь молодий чоловік, на вигляд — рокер, і заявив буквально ось таке:

- Я відвідував концерти дуже багатьох західних груп, та вважаю, що кожна з них могла б повчитися у вас, як потрібно і в якій кількості віддавати енергію залу.

"Молода гвардія", 1990, 29 квітня

БРАТИ ГАДЮКІНИ

ХЛОПЦІ З БАНДЕРШТАДТУ, або "СНЕЙК БРАЗЕРЗ" на "ЧЕРВОНІЙ ФІРІ"

*Олександр
Євтушенко*

84 **Б**ув час — він хіпував. Був час — жив на копійки. Був час — балансував, мов по лезу, між буттям і смертю. Нинішня концертно-тусовочна коловерть — теж не променад. Утім, приємно обтяжлива популярність має і

інший бік. Депресія, розлад, суперечки із самим собою і друзями — не завжди вдається обходити усі ті підводні камені. Однак, це його особистий шлях. Шлях до свободи. Сергій Кузьмінський — "Кузя". Лідер львівських "Братів Гадюкіних". Співак, гітарист, автор цілого репертуару. Ні, не годиться. Фальшиво звучить будь-яка спроба визначити творче реноме.

Стрімкий злет "Братів Гадюкіних" відбувся, на щастя, далеко за межами філармонійно-дозованого "здорового глузду". Власне, інакше й бути не могло. Надто чітко вимальовувалася демаркаційна лінія між двома культурами — офіційною естрадою та андерграундом (підліллям. — О.Є.). Пишу не в минулому часі, бо перебудовчо-косметичні заходи суті не міняють. Для когось це — тільки констатація факту, для "Кузі" — особистий досвід, що відбивається, як відомо, на власній шкурі.

Особисто для мене "Брати Гадюкіни" починаються на фестивалі "Голосієве-88". Там вистачало всього: помпезного арт-року і традиційного хард-н-хеви, відвертого панку і медитативного музикування. Бракувало самотніх команд. І коли охопив відчай почути щось нове й цікаве, на фестивальну сцену вийшли "Брати Гадюкіни" зі Львова. Повіяло духмяними вітрами української глибинки — тієї, що зі львівським акцентом. Отже, звучала жива мова — не літературна і не придумана. Та, що в широкому вжитку. Що ж тут дивного? У тім то й річ: бути абсолютно природним у житті й на сцені вдається далеко не кожній команді.

Пізніше прочитаю в московському рок-виданні "Ур лайт" рецензію на виступ львів'ян на фестивалі "Сирок", що відбувся в Москві взимку 1989 року: "На сцену вийшов ще один представник театралізованого українського панку. Російськомовна частина програми не зачепила особливо нікого, але ж

коли "Брати" взялися за мову — тут стало весело всім. "Мертвий півень" та інші речі викликали радісні овації в залі...".

Білий регтей та українські коломийки, ритм-н-блюз і панк — усе це зв'язано "Братами" в одну строкату тканину. Той український весільний пост-панк "Братів" був своєчасною відповіддю львівського авангарду на шалено зростаючу популярність київсько-

Білий регтей та українські коломийки, ритм-н-блюз і панк — усе це зв'язано "Братами" в одну строкату тканину. Той український весільний пост-панк "Братів" був своєчасною відповіддю львівського авангарду на шалено зростаючу популярність київсько-

го "ВВ". "Приїдь до мене у Мостисько", "Ариведерчі, Рома", "Мертвий півень", "Чуваки, всьо чотко" — ці сумно-радісні монологи вайлуватого сільського хлопаки дуже швидко стали хітами. Якось сам собою стабілізувався склад: Сергій Кузьмінський (йоніка, лідрвокал, друга гітара), Олекса Гамбург (гітара басова, вокал) та Андрій Партика (гітара). В одному з львівських бомбосховищ хлопці

у конспіративній обстановці "загнали" на магнітну плівку 12 пісень (кожна з них потім виявилась хітом). Цей самодіяльний альбомчик з виразним підвальним шармом отримав веселу назву "Наша відповідь Кобзонів".

Цікаво, що всі музиканти колись були в одній львівській формації, з якої згодом вибрунькувалися "Оркестр Діда Мазая", "Пластична містифікація" (перетворилась на "Нову мікрохірургію" — тепер це московське вокально-барабанне тріо очолює Максим Василенко) та "Брати Гадюкіни".

Завдяки живим (напівпідпільним) концертам "Брати" блискавично здобули цілий легіон прихильників. Пропорційно визнанню росло несприйняття (неприйняття) з боку місцевих властей. У "Братів" виникли проб-

леми з прослуховуванням на Перший фестиваль української пісні "Червона рута". Але — крига скресла.

"Всьо чотко!" — вигукнули хором "Брати Гадюкіни". І — видали на-гора розкішний фольк-панк-фанівський альбом. Усе те, що зафіксував 60-хвилинний альбом "Всьо чотко", відрізняється від репетиційного матеріалу, що склав команді репутацію другого "ВВ". Нові аранжування, електронно-респектабельне звучання та ціла низка дотепних текстів, де англійські та російські фрази, органічно вмонтовані до української пісенної лексики (наче так і було), вас ху-тенько переорієнтують на львівську хвилю зразка 1989-го.

У житті-бутті "Братів" вельми часто трапляються всілякі пригоди. Одна: запрошення Алли Борисівни Пугачової взяти участь у її "Різдвяних зустрічах". І що ви собі думаєте? Взяли! І грали з 2-го по 17-те грудня, того ж таки 89-го в "Олімпійському". Разом з "ДДТ" та "Любе". А ще раніш вони пережили тріумф на "Червоній руті", де, як з'ясувалося, їх уже знали, чекали й довго не відлускали...

Півтора-два роки "Гадюкіни" "обкатували" стару програму, яка, за словами "Кузі", сиділа вже — як кістка в горлі. Довгоочікувані вакації команда використала для кардинальної перебудови.

Отже, нове мислення — нові шедеври!

У команді з'явилася група підтримки — трійця з дудками. Духова секція надала "Братам" такого собі американізованого звучання. А нові хіти — "Пиво, баби й папіроси",

Стрімкий злет "Братів Гадюкіних" відбувся, на щастя, далеко за межами філармонійно-дозованого "здорового глузду". Власне, інакше й бути не могло. Надто чітко вимальовувалася демаркаційна лінія між двома культурами — офіційною естрадою та андерграундом.

"Говорить Москва", "Коровай", "Ми — хлопці з Бандерштадту", "Морська свиня", "Сорок пачок "Верховини", "Місячне сяйво твого тіла" — вже не з космічною, а з нормальною швидкістю вживляються у свідомість "гадюкінських" фанів...

P.S. Є зміни, на жаль, у постійному складі. Зійшов з дистанції Олекса Гамбург (діла сімейні). Його місце за бас-гітарою посів клавішник Ігор Мельничук. А на клавішах чаклує Павло Крохмальов. Саме в оновленому складі група зафіксувала новий альбом "Ми — хлопці з Бандерштадту", виданий оце фірмою "Аудіо-Україна".

До речі, "Червона фіра", що вже поклитася майданчиками республіки, посіла на диску постійне місце. Отож-бо: зі "Снейк Бразерс" — всьо чотко!

"Україна", 1992, №36

СЕСТРИЧКА ВІКА

СЕСТРИЧКА ВІКА БЕЗ "БРАТІВ ГАДЮКІНИХ"

Александр
Ігушенко

Віка вас шокує? Дратує нахабно-викличними танцями-шманцями? Її неймовірні екстравагантні лахи — ляпас вашому естетичному смакові? Ваш слух обурює

надмірний суржик? Дуже добре. Вона досягла мети. Втім, епатаж для Віки — це, так би мовити, програма-мінімум. Необхідний для її сценічного існування набір архітипових ознак такого собі міського покидька невизначеного роду. Вона вдосконалила "петеушну" естетику лєнінградця Віктора Цоя. Вона драматизувала образ "підвішеного" між селом і містом "бурсака" ("бурса" — так величають учні ПТУ свій навчальний заклад). "Ви мене послали, мамо, вчитися до Львова, / Я поступила в третє ПТУ. / На ту стипендію роз'їлась, як корова, / Бо пиріжки дешеві, як вино. / Мамо, що маю робити? / Мамо, але я дурна!.. / Ви наказали, мамо, щоб я не гуляла, / Бо львівські хлопці хочуть тільки секс, / Свого наставника я врешті покохала, / Він має тачку, але старий, як пес. / Перегідролем вибілила коси, / Побрила ноги, маю манікюр, / Тепер по ночах я вивчаю секси, / А вдень на каві роблю перекур. / Мамо, але я дурна!"

Український панк започаткувала група "ВВ" з Києва. Львівські "Брати Гадюкіни" підхопили "це дєло" і розвинули — звісно, на рідному ґрунті. З'явилась ціла низка гротескних, генетично прив'язаних до Лємківщини пісєнь. Думаю, однак, що якби Сергій Кузьмінський не грав на сільських весіллях півдесятка років, не народився б незбагненний "Мертвий півєнь"... І не почули б ми "Ганьбу" й "Шхтарське бугі" — пісєнь, що їх спеціально для Віки написав Сергій. А Вічин чоловік, бас-гітарист і звукорежисєр Володимир Бебєшко "одягнув" ці речі в сучасні електронні шати і запустив у світ Божий...

Розпочиналося усє так. Брат Віки, який служив у цивільному флоті, привіз якось із "загранки" диск. Віка Врадїй навчалась у четвертому класі. А диск називався "Дженіс Джоплін". Дівчинка не знала, що Джоплін — це легенда американського року, символ покоління хіпі-пацифістів. Її просто вразила музика. Як виявилось — назавжди. Коли вона

була вже у восьмому чи дев'ятому, на шкільному вечорі заспівала арію Марії Магдалини із рок-опери "Джіус Крайст — суперстар". Проспівала чисто, — як кажуть, "один до одного". Потім, ясна річ, влаштували збори, де розбирали ганебну поведінку комсомолки Вradій. Але якось минулося.

Любила Віка співати і подорожувати. Ця пристрасть, а також вмовляння батьків привели її на географічний факультет Львівського держуніверситету. І знову почалася жахлива проза. Замість вивчати географію у мандрах, як сподівалася студентка Вradій, довелося відсиджувати на політінформаціях та семінарах... *Справжній порятунок для Віки — університетська самодіяльність. Та ще й яка! Віка співала в ансамблі самого Віктора Морозова.*

Віка вас шокує? Дратує нахабно-викличними танцями-шманцями? Її неймовірні екстравагантні лахи — ляпас вашому естетичному смакові? Ваш слух обурює надмірний суржик? Дуже добре. Вона досягла мети.

Незабаром помилковість її альянсу з географічним факультетом стає очевидною, і Віка перебирається до ансамблю "Лабіринт", що працював від Горьковської філармонії. Глибокий зміст відомої примовки "тяжела и неказиста жизнь советского артиста" Віка дуже скоро пізнала, перепрошуємо, на власній шкурі. Працюючи у філармонії, музиканти постійно відчували якийсь тиск згори.

- З нас просто вичавлювали будь-які прояви індивідуальної творчості. Але траплялися і світлі моменти. Я зустрілася з режисером Давидом Запольським і ми зробили з ним колосальний номер "Якби не люди". Показували цю річ у Ялті, на фестивалі країн соціалістичної співдружності. Прийом був шалений, але ж ох як нам за цей номер врізали!..

Одне слово, були неприємності, і ми поїхали шукати роботу до Москви.

У Москві — хоч як це дивно — справи пішли на краще. Віка витримала іспит на акторське відділення Державного інституту театрального мистецтва. Була й робота. А потім сталося те, чого Віка найдужче боялася. Захворіла мама. Віка повернулася до Львова. Невдовзі поховала маму. Було важко. Сама собі здавалася чужою. Її вилікував Львів.

- Я розуміла, що перед тим, як вийти на львівську сцену, потрібно знайти новий образ, пластику, відповідну музику. Усе це повинно було прозвучати саме у львівському контексті, але неодмінно сучасно і сильно... У своїх пошуках мала відповідні орієнтири — це творчість таких світових зірок, як Стінг, Ніна Хаген, Габрієл...

Вирішальний момент — знайомство з "Гадюкініми". Виник спільний проект. Розпочалися концерти. Однак я відчула, що тягну ковдру на себе. Ні, ми не сварилися. Навіть не розлучалися. У нас спільні концерти, але різні програми...

На фестивалі "Червона руга" вони так і виступили: спочатку Віка, а потім "Брати". Віка, як відомо, отримала Гран-прі.

Різні програми? Точніше сказати: різні творчі установки. Чому пісень типу мітингово-гаслової "Ганьби" не співає Сергій Кузьмінський? Тому що вони — не його стихія. "Гадюкінські" речі дотепні, а все ж вони м'які. Віка відчуває себе в "своїй тарілці", коли цілісінький стадіон співає з нею: "Хто не живе — той не вмирає. Хто не заснув — той си не просинає. Хто очі не відкрив — той ніц не баче. За тобою, Морозенку, вся Україна плаче". Два лідери — дві різні моделі сценічної пластики. Будь-яка музична група поруч з шалено-експресивною співачкою миттєво перетворюється в акомпануючий склад на другій лінії.

Цікаво, що в обраному нині амплу Віка працює приблизно півроку, а її нові речі вже суттєво відрізняються від "червонорутівських" пісень-бойовиків. Пригадую такий епізод під час концерту лауреатів фестивалю "Червона рута". Співаючи "Шахтарське бугі", Віка дійшла до рядків "Для молодьожі всі путі відкриті. Путьовку в шахту випише райком, Я хочу бути твоїм антрацитом, Ти стань моїм отбойним молотком...", і зробила один популярний, суто чоловічий жест. Сивий чоловік, що сидів поруч зі мною, кинув "ганьба!" і пішов геть... Інший епізод. На лауреатських концертах, що відбулися згодом у Києві, Віка виконала нову пісню "Намалюй мені ніч". Ця річ парадоксальним чином об'єднує мотиви призабутих українських шлягерів 60-х років, якісь псевдооперні вокальні вправи, дотепний жаргон і агресивний панк. Ця несподівана трихвилинна подорож у стилі іронічного ретро вразила, гадаю, багатьох. В українській естраді ще ніхто так вільно і впевнено не обходився з музичною формою, ніхто ще не досяг такого влучного синтезу. Але річ не в тім. На моїх очах після концерту до Віки підійшла якась жіночка і довго дякувала їй, запевняючи співачку, що та нагадала її молодість. Приємно. А інша глядачка говорила Віці про якусь її особливу жіночість... До речі: усі співачки, яких ми бачили і чули на "Червоній руті", обрали собі абсолютно нормальний, суто сценічний жіночий образ. На жаль, підкреслена "жіночість" робила той образ трішечки тривіальним. Не вистачало "живчика". Тому так вигідно вирізнялася на загальному тлі отой "енфан терібль" ("жахливе дитя") — Віка Врадій.

А нещодавно, на фестивалі "Міс рок Європа — 90", що відбувся у Києві, автор цих рядків мав змогу порівняти нашу українську рок-Віку з рокерами західноєвропейськими. І що б ви думали? Наша Віка — не програє.

Жарти жартами, але справді виступ Віки з новими піснями в контексті цілої імпрези сприймався як арте-факт. На тому жіночому рок-марафоні прихильників Вічиного таланту чекала ще одна новина: нарешті співачка має свій ансамбль з дуже добрим саксофоністом.

Це означає, що скоро буде справжнє "Тринди-ринди". Саме так співачка назвала свій перший магнітний альбом, який вінчатиме строкате рядно з коломийок...

Взагалі-то маховик відродженого українського рок-н-ролу розкручується швидше, ніж ми водимо ручкою по папері. Ми перегорнули сторінку з іменами, що їх відкрила "Червона рута". Що далі... Рясно? Чи, може, знову біла пляма надовго?..

"Україна", 1990, № 16

ТАК ГАРТУВАЛОСЯ "ГРОНО"

*Олександр
Євтушенко*

Хто сьогодні здогадується, що піонер українського біту початку 70-х років та один із провідних майстрів сучасної української пісні — це одна й та ж особа? Кому з юних відвідувачів дискотек відомо, що

саме автор "гарячих" шлягерів, що звучали у виконанні "Червоних маків", заснував колись легендарний ансамбль "Еней" і це трапилось ще до народження їхніх нинішніх прихильників?

На ці та інші риторичні питання лідер групи "Гроно", композитор і співак Тарас Петриненко відповідає обгрунтовано і просто. Як і личить людині, за спиною якої майже 17 років нелегкої дороги у "легкій" естраді.

- Усе це почалося наприкінці бурхливих шістдесятих Багатуший український мелос і грандіозна

ліверпульська четвірка хвилювали мене однаковою мірою. "Бітлз" я був ладен слухати вдень і вночі. Тоді мої вихователі вважали їх майже за хуліганів, а мені вже тоді здавався штучним отой розподіл музики на нашу й чужу, легку й серйозну. Минув час — і музика зробила свою справу. Я став поборником пісенності, мелодизму і залишаюся таким і дотепер. Просто вважаю, що пісня починається з яскравої мелодії. Але поки вірші, які я теж намагаюся писати сам, не набувають гармонійної єдності з музикою, пісня залишається у свідомості у вигляді ембріону. Народження пісні — це таїна. Аранжування, драматургія — це той одяг, який пісня одягне пізніше. Тому написання пісень я ніколи не ставлю на конвейер. Напевно, дорогих для мене творів назбирається не більше сорока...

Написання пісень я ніколи не ставлю на конвейер. Напевно, дорогих для мене творів назбирається не більше сорока...

- Тарасе, гарну назву "Гроно" мені доводилося чути наприкінці сімдесятих років. Це в тому складі ти грав "першу скрипку". Який зв'язок з тим складом і наступним, нинішнім? Це була нова редакція?

- І так, і ні. Ми відновили назву, але змірили напрям. Тільки-но з'явилася крихта надії працювати тут, вдома, я відразу цим скористався. Річ у тім, що майже вісім років я змушений був працювати за межами України — в різних російських філармоніях.

Найвідомішою з цих команд була група "Червоні маки". Взагалі, тема культурної еміграції 70-х років — це тема окремої розмови, оскільки виїзд з України кращих майстрів — не лише музикантів — був масовим. В Росії було легше працювати... В Україні, якби я у 1987 році проспівав "Україну" або "Пісню про пісню", мені точно пришили б націоналізм. Лакейським заповідником брежнєвщини була Україна.

- 1987 року тобі вдалося відродити "Гроно" і здати програму худраді Укрконцерту, а відтак розпочався новий етап твого творчого життя...

На фінальному концерті фестивалю "Червона Рута" (Чернівці, 1989) лауреатові Імпрези співаку і композитору Тарасові Петриненку було заборонено виступати. Причина: виконані ним і гуртом "Гроно" пісні "Народний Рух", "Лівообережна-Правообережна".

- Звичайно, накопичився певний багаж нових творів, які просилися на світ Божий. Мені вдалося зібрати в складі "Грона" досить сильних інструменталістів. Тоді зі мною грали: Юрій Серебряков — на гітарі, скрипці, клавішних (екс-"Відеоджаз", екс-"Візит", екс-"Чарівні гітари"), Михайло Котляренко на фортепіано та електронних клавішних, Володимир Братковський на ударних інструментах. Тоді у складі "Грона" вже була прекрасна співачка Тетяна Горобець.

- Відомо, що "Гроно" ретельно працювало у студіях, зафіксовано чимало нових пісень і дещо із старого репертуару. Як у вас ішли справи з виданням того матеріалу?

- Відсутність в Україні якісних студій і фірм грамзапису — це велика перешкода на шляху відродження усіх форм сучасного музичного мистецтва. Свого часу "Гроно" видало повноцінну касету на фірмі "Кобза". Це альбом "Я — професійний раб". Для фірми "Аудіо-Україна" записано два альбоми: "Я знаю як, це буде" та "Господи,

помилуй нас". Але ці речі припадають пилом...

Нині повністю готова нова програма, де частину пісень співає Тетяна Горобець, і пісні ці було написано спеціально для неї. Так сталося, що цю програму почують спочатку в Америці — в Нью-Джерсі, Чікаго, Нью-Йорку, а потім буде тур по Україні.

* * *

На фінальному концерті фестивалю "Червона Рута" (Чернівці, 1989) лауреатові імпрези співаку і композитору Тарасові Петриненку було заборонено виступати. Причина: виконані ним і гуртом "Гроно" пісні "Народний Рух", "Лівообережна-Правообережна".

Невідомо, чим би скінчився скандал, якби всі учасники фіналу не висунули умову: або Тарасові дозволять співати, або концерт на стадіоні, де вже юрмилися тисячі глядачів, буде відмінено зовсім. Організаторам, на яких "давили" згори, нікуди було відступати. Концерт відбувся. А пісні "Україна" та "Народний Рух" вибухнули, немов грім, що несе зливу. Вони стали символом тієї незабутньої "Руги", що здійснила прорив, пробивши бастіони офіціозу, брехні і стагнації.

Десять років Тарас був позбавлений можливості працювати в Україні. Додому він повернувся переможцем — система не зламала співака.

1990-й став роком тріумфу "Грона". Поїздки, концерти, виступи на радіо, ТБ — усе це принесло визнання, широку популярність. Та не слід думати, що офіційні кола залишили поза увагою волелюбного співака. Йому все ще заважають працювати. Методи — найрізноманітніші (від викликів "на килим" до втручання в організаційну діяльність театру "Гроно"). Але подібні дії дають все менший ефект — "Гроно" міцно тримається на своїх позиціях.

Нині творчість Тараса Петриненка і групи "Гроно" набула нових рис. Це — новий досвід, пережитий в умовах напівсвободи. Це — мудрість і краса, яка живе в глибинах народної душі. Пісні "Я — професійний раб", "Останній з могікан", "Колискова-1933" досягли найвищих позицій у національному хіт-параді.

Цілий стадіон пульсує вогненним морем запалених свічок. Рідкісна мить стихійного єднання сердець. Рідкісне щастя для артиста — бути епіцентром болю і надії, суму й радості.

"Вернісаж-92", січень, 1992

МУЗИКА БРЕЖНЕВА, СЛОВА СУСЛОВА, АРАНЖУВАННЯ ЩЕРБИЦЬКОГО

Олександр
Евтушенко

У Чернівцях все відбувалося вперше. Вперше тут змагалися артисти з усіх регіонів республіки, вперше оцінювався рівень — художній і технічний — української естради. Вперше чимало співаків і груп отримали реальний шанс вийти зі своїми творами (за допомогою республіканських радіо і ТБ) на багатомільйонну аудиторію. Вперше, вперше, вперше... А чому, власне? Невже український пісенний форум не зміг би стартувати двадцять років тому, коли чернівчанин Володимир Івасюк створив чарівну мелодію "Червоної руги"? Це не риторичне запитання до самого себе. Ми просто з року в рік обкрадали народ, плодячи циркуляри та інструкції, які душили і пригноблювали Пісню. За тридцять років свого життя Володимир Івасюк створив сотні пісень. Він не був членом Спілки композиторів, не став лауреатом жодної премії, його пісні забороняли виконувати, а його творчість — замовчували. "Червона руга" прорвала крижані кордони чиновницької зневаги і вирвалась на волю. Тож не забуваймо, що "Червона руга" — то символ творчої свободи, яку не випрошують, а здобувають!

Чесно кажучи, я думав, що Перший республіканський потоне у організаційному хаосі. Годі й говорити, що художню концепцію і модель фестивалю люди взяли втілювати у життя, не маючи за спиною відповідного досвіду. Втім, послухаємо Кирила Стеценка:

. - Надзавдання фестивалю — це звільнення потенційних можливостей української популярної музики. Для цього потрібно було усі три конкурси — поп-, рок-музики і авторської пісні, провести таким чином, щоб сучасні жанри розчинились у стихії фольклору.

Потрібно було, щоб музика вийшла на вулиці й полонила якнайбільшу кількість людей. Попри усі наші позитивні моменти, саме це — пісенне свято не вдалося. За три тижні до початку фестивалю керівництво Чернівецької області почало чинити опір. Попри вже підписані папери про кількість учасників та гостей, місцева влада висунула ультиматум: місто може прийняти не більше 600 чоловік, рахуючи і обслуговуючий персонал і журналістів. А в нас одних учасників півтори тисячі людей! Якби не допомогли активісти товариства "Оберіг", приватні особи та деякі представники з того ж апарату, не витягли б ми фестивалю... Місцеві "культурологи" забороняли проведення конкурсних рок-концертів на стадіоні ДСШ: мовляв, переносьте концерти за межі міста. Вони ж декілька разів вимикали електрострум під час концерту бардів. Про те, як з нами боролася місцева влада, можна довго розповідати. Але не варто витрачати час, тому що усе ж таки фестиваль був кращий, ніж ми сподівались...

З часом охолонуть пристрасті й у пам'яті залишиться Музика. Головна ідея "Червоної рути" — відродження української пісні у всіх можливих багатогранних проявах. Надалі ми говоритимемо про художні здобутки та втрати того форуму. Саме про це і говорили ми з Тарасом Петриненком — членом суддівської колегії "Червоної рути":

- Чесно кажучи, ми не сподівались, що українська популярна музика нині вже має такий багатючий спектр стилів, напрямів. Є і цілком самобутні явища, притаманні, так би мовити, національній традиції. Головне: фестиваль розвіяв міф про провінційність, ущербність української естради. Зазначу ось що: ті, що у конкурсній програмі робили ставку на одвічний фольклорний декор типу "пічки-смерічки" і таке інакше, у фінал не пройшли. Їхнє місце по праву зайняли артисти, чия мова сучасніша, оригінальніша, проникнута не удаваним, а справжнім національним духом.

Перед журі стояло складне завдання: за три дні прослухати й оцінити 78 поп-солістів і поп-ансамблів, 35 рок-груп і 48 виконавців авторської пісні. Творчість львів'янина Василя Жданкіна, на мою думку, ідеально поєднує старовинну кобзарську традицію і глибоко сучасний — не злободенно — плакатний зміст. Гран-прі за одностайним рішенням журі було вручено Василю Жданкіну, який брав участь у конкурсі авторської пісні. Взагалі-то барди висунули на "Червону руту" досить сильну делегацію. Лідерів руху авторської пісні в Україні було вже визначено раніше — під час республіканських фестивалів у Києві, Тернополі. Чернівецький фестиваль зміцнив їх позиції, розподіливши місця лауреатів таким чином: перше місце посіли Едуард Драч (м.Черкаси) та Віктор Морозов (м.Львів), друге — Андрій Панчишин (м.Львів) та Марічка Бурмака (м.Харків).

- Коріння сучасної авторської пісні, — говорить Віктор Морозов, — сягає середньовіччя. Ми ідемо від кобзарського мистецтва. Саме цієї лінії дотримуються Едуард Драч, Василь Жданкін. Є у нашої пісні і міська традиція. Маю на увазі довоєнний львівський фольклор — так звані "львівські ковали". До речі, група "Млин" зі Львова спирається на традиції львівського кобзаря.

- Наше рок-кабаре під назвою "Млин", — продовжує розмову лідер цієї групи Сергій Архипчук, — має авангардовий присмак, оскільки ми спираємось не лише на розважальність, а й на сучасну авангардну поезію. Музика містить моменти психоделії, просто якісь експериментальні моменти. Тобто ми, як нова група, перебуваємо у пошуку.

На відміну від конкурсу бардів і рок-груп, поп-виконавці не висунули яскравих лідерів. Тому суддівська колегія вирішила не присуджувати перше місце. Друге місце розділили групи "Млин" та солісти: Андрій Миколайчук з Умані і Тарас Курчик зі Львова. Успіх Андрія Миколайчука — це парадокс від початку й до

кінця. Його ліричний герой (пісня "Піду втоплюся") іде топитися у супроводі грайливого маршоподібного "до-мажору"... Сценічний образ Андрія (фрак плюс галіфе), інфантильні тексти та музика, що імітує веселе диско — усе це не може триматись купи... Однак при зглядацьких симпатій — і це було ясно на першому турі — отримав Андрій. Виступ Тараса Курчика нагадав мені конкурси у Юрмалі. Гарний голос, приємна зовнішність, солодка лірика... Професіоналізм і пластика — ось, певно, головні чинники його перемоги. Про ансамблі, що посіли третє місце — "Мальви" зі Львова та "Заграву" з Івано-Франківська — багато не скажеш : це модернізовані ВІА-колективи, які більш-менш цікаво інтерпретують західно-українські фольклорні стандарти.

Рок-співачку зі Львова Віку Врадій у фестивалній програмі було поіменовано так: сестричка Віка без "Братів Гадюкіних". Ясна річ — не без причини. Конкурсні пісні Віки були написані для неї Сергієм Кузьмінським — лідером "Братів Гадюкіних". Фонограма "мінус-один", якою користувалася співачка, записана музикантами тієї ж групи. Шокуючий імідж Віки, її брейк-бугі та дошкульний суржик текстів принесли їй перемогу на рок-конкурсі. Другу премію поділили її вихователі "Брати Гадюкіни" і київська група "Кому Вниз". Повною протилежністю пост-панківській стихії "Гадюкіних" виглядав виступ киян. Гадаю, перемога "Кому Вниз" — результат колосальної роботи вокаліста Андрія Середи, підтриманої делікатним акомпанементом четвірки інструменталістів.

- Музика Брежнєва, слова Сулова, аранжування Щербицького — "Партійний вальс", — цими словами лідер-вокаліст групи "Незаймана Земля" (м.Рівне) розпочав на рок-конкурсі свій гостро-публіцистичний монолог. Гарячий інтенсивний хард-рок, покладений на болючі слова про пережите поколінням тридцятирічних — ось його зміст. Леоніда Репету — вокаліста "НЗ", порівнювали, не без підстав, з Юрієм Шевчуком, лідером

"ДДТ"; Соціальний пафос, започаткований ленінградською "Червоною хвилею", як видно пустив коріння і в Україні. Третє місце на рок-конкурсі "НЗ" поділили з київським "Зимовим садом". Як і в попередньому випадку, цю позицію склали протилежні за художньою концепцією групи. Композиційно розбудовані арт-рокові композиції Олександра Тищенка (лідер "Зимового саду") приваблювали надзвичайно тонким гарним звучанням і вишуканим аранжуванням.

Вересень 1989.

"Камертон", 1991, серпень

"Орієнтація наших композиторів і виконавців на західні зразки сьогодні вже породила не менш небезпечні наслідки, ніж свого часу застарілі штампи української естради. Прагнення наслідувати зарубіжних та вітчизняних поп-музикантів, бажання обов'язково бути подібним до когось, сліпе копіювання не тільки стилю і засобів чи виконавської манери, а й навіть зачіски, одягу і

поведінки на сцені, — це все стало для нашої естради справжнім лихом. Дехто мріє: коли ж нарешті у нас з'являться українські Майкл Джексон, Патрисія Каас, Мадонна?

Бездумне наслідування чужих зразків неминуче призводить українську естраду до

втрати власного національного обличчя. Такий шлях прирікає її на вічне відставання, а українських музикантів на вторинність і художню неповноцінність. Аби позбутися вторинності і відставання, слід спиратися не на готові форми й жанри зарубіжної естради, хай навіть наповнюючи їх нашими мелодіями і ритмами (це збагачує радше західну, а не українську поп-музику), а з урахуванням світових досягнень знайти свої, зовсім нові напрями, виходячи з національного музичного досвіду".

Із статті Т.Мельника, А.Калениченка та І.Малковича "Від "Червоної рути" — до ідеалу".

"Культура і життя", 18 травня 1991.

ТАБУЛА РАСА

ЧИСТА ДОШКА, або ДВОБІЙ З ДУХАМИ

*Александр
Втушенко*

Какофонія буднів — сварки в чергах, парламентські суперечки, гомін демонстрацій та телевізійний пустопорожній гвалт, вчинений вульгарною московською попсою — усе це, зрештою, тонесенький культурний шар поміж грандіозною Музикою Всесвіту та глибоким епічним диханням Землі. Ми — комунікативні. Але лише по горизонталі. Вертикальні сполучення — привілей одиниць. Куди щезла риту-

альна язичницька традиція? Чи, можливо, це живе на генному рівні, десь у підсвідомості? Як вилучити оцей нерв тисячоліть з-під урбаністичного безглуздя? Ця тема — улюблений коник, на якому їздить "Табула Раса". Не шукайте тут жарту. Реальність, в якій існує київська формація — це вертикальний рух. А поводити у незнане — інтуїція, збагачена музичним досвідом. Цей рух триває цілодобово. Музика — це лише вершечок айсберга, продукт вражень від образів, видінь і сновидінь. Музика "Табула Раса" — це підсвідома втеча від банальності.

Якось басист групи Ігор Давидянц говорив мені: "Усе, що група воліє донести до ближнього свого, можливо зробити лише через музику". Енергетика драйву, музичний вітер, сплетіння живої акустики, яка дихає (вокал, фортепіано) з моторною агресивною лінією ритм-секції (бас-гітара, ударні інструменти) та електронно відчуженою "плаваючою" лідер-гітарою — лише зовнішні ознаки новохвильової естетики "Табула Раса". Решта (а це три четверти від обсягу айсберга) — в підсвідомості. Саме там народжуються асоціації — то з поезією Богдана-Ігоря Антонича, то з камерним авангардом 70-х років, то з карібським фольклором.

Ось що говорить з цього приводу Ігор:

- Ми одразу, як зібралися, вирішили не винаходити велосипедів. Не дивуйтеся. Такий розмах — не від переоцінки наших можливостей, а швидше — від відкритості усім вітрам. Власне, "Табула" грає нью-вейв на етнічній основі. Ми використовуємо мотиви південно-американського мелосу, реггей, багатий український фольклор. Щось беремо від панку й кантрі.

А ось що думає з приводу ритуальної традиції лідер-вокаліст "Табули" Олесь Лапоногов:

- Моя вокальна манера — це, загалом, шаманство. Тому підготовка до концерту й атмосфера на концерті — річ для нас дуже

важлива. У тому розумінні, що ми прагнемо відповідного емоційного й енергетичного резонансу з більшістю. Я — характерник, а імпульси йдуть звідусіль. Як це відбувається, я не розумію, але це саме вони формують фонетичний ряд. Вже коли я виспіваю фонеми досить вільно, може з'явитися на світ Божий вербальний, смисловий ряд. Народжується пісня.

Заговори, заклинання... Коли слухаєш Олега, інколи уявляєш мисливця, що витанцьовує ритуальний танок перед полюванням. Здається, коли "Табула" розпочинає концерт, вона вступає в двобій з духами...

Років зо два тому в переході, що на майдані Незалежності, з'явився яскравий транспарант: "Група архітектурного року "Абрис" запрошує на свої концерти". Але проект Олександра Іванова (лідер-гітара), що цілком вкладався в прокрустове ложе арт-року, не був вдалим.

Залишившись удвох з барабанщиком Едуардом Коссе, Сашко узявся формувати нову команду. Його об'яву, що з'явилася на стіні Київського театрального інституту, прочитав Олег Лапоногов — тоді ще студент вузу. Їх стало троє. Випадково на репетицію завітав Сергій Гримальський — клавішник: їх стало четверо. Сергій на той час був диригентом і аранжувальником камерного оркестру. За освітою — композитор (автор симфоній). Склад повністю сформувався з появою Ігоря Давидянца. Точною датою виникнення групи слід вважати 5 квітня 1989 року. Чи випадково зібралися до купи ці п'ятеро? У кожного за плечима чималий досвід гри у різних складах. Необхідний досвід із помилок, вагань і розчарувань став у пригоді, коли виникла

Ми — комунікативні. Але лише по горизонталі. Вертикальні сполучення — привілей одиниць. Куди щезла ритуальна язичницька традиція? Чи, можливо, це живе на генному рівні, десь у підсвідомості? Як вилучити оцей нерв тисячоліть з-під урбаністичного безглуздя? Ця тема — улюблений коник, на якому їздить "Табула Раса".

можливість синтезувати смаки, темпераменти і професіоналізм...

Група вже відіграла кілька десятків концертів на різних фестивалях, сейшенах. У київській музичній інфраструктурі команда займає дивне місце й виступає в ролі "свого серед чужих і чужого серед своїх". "Табула" не тусується, не належить ні до еліти, ні до "офіціозу", байдужа також до андерграунда.

Ігор Давидянц (бас-гітара):

- У нас є мрія. Прагнемо хоча б раз прозвучати ідеально на живому концерті. Річ у тім, що ми виконуємо багатонюансову музику, а всі разом ці нюанси повинні "створити необхідний саунд".

"Табула" блискавично увірвалася в Парад популярності 10 кращих пісень Київського музичного видання "Фонограф". У вересні 1990 року команда "розродилась" дебютним магнітофонним альбомом "Вісім рун", який записав відомий звукорежисер Олег Ступка. "Молитва", "Вранішній промінь", "Битва мертвих" — ці композиції з "Восьми рун" стали справжніми хітами. Хоча самі музиканти незадоволені своєю роботою. Ясно, сьогодні ця програма була б аранжована зовсім інакше.

У серпні 1991 року "Табула Раса" взяла участь у "Червоній руті". Добре, що критерії оцінок з боку журі вимагали професійного рівня від виконавців. Отже, "Табула" зайняла друге місце серед рок-виконавців, розділивши його з львівською групою "Форте". До речі: перше місце не присуджувалось взагалі... Якщо говорити про чисто художні якості та про звучання, то тут "Табула" досягла безсумнівного лідерства.

Вісім кілограмів живої ваги плюс потріпані нерви й безсонні ночі — такою є "ціна" другого альбому, яку заплатив Олег Лапоногов. Вважаю, що й іншим учасникам цього проекту, включаючи Олега Ступку, цей альбом обійшовся недешево. Альбом "Прогулянка в паленці" (жовтень 1991 року) — це захоплю-

юча подорож в екзотичні країни, стародавні цивілізації. Безумовно, ви почуватимете себе "своїм" серед ацтеків і майя, в тибетському Ашрамі, у містичному салоні мадам Ліліт та в інших не менш чудесних місцях. "Табула" пробує сили в жанрі музичної містифікації. А чому б і ні? Справді, це один із вимірів, якими багата творчість групи.

І останнє: що ж тримає разом таких зовні (і внутрішньо) різних людей-диваків у складі такої неординарної команди? Спрага. Душевна спрага чогось справжнього, того, що справді цінне, справді важливе. Досвід кожного: музичний, інтелектуальний, емоційний — потрапляє в єдину звукову скарбницю. Вона відкрита для всіх.

Музикантів "Табули Раси" цікавить власне музика. Хоч це і банально звучить, саме в цьому полягає її парадокс. Безліч столичних команд розглядають музику не як мету, а як засіб висловлювати певні ідеї. Як наслідок, українська рок-культура рясніє штампами. І — що найгірше — штампами музичними. Але з'являються нахаби, які публічно милуються власною грою, ловлять кайф від звучання, захоплено міняють форму... І мало не щодня вступають у двобій з духами.

Заговори, заклинання... Коли слухаєш Олега, інколи уявляєш мисливця, що витанцьовує ритуальний танок перед полюванням. Здається, коли "Табула" розпочинає концерт, вона вступає в двобій з духами...

Рок-око, 1992, № 7

ПЛАЧ ІЄРЕМІЇ

ПЛАЧ ЗА "ПЛАЧЕМ"

Львівська група "Плач Ієремії" — результат зматеріалізування вірша Григорія Чубая його сином — Тарасом. А той ще з юнацьких (можна сказати з — дитячих) років був знайомий з відомим прихильником слепу — басистом Всеволодом Дечиминим. Їх об'єднувала група "Циклон", менеджментом якої займався один з Палаців піонерів. Назва була в дусі того часу. Виступали по клубах та лікарнях. Грала біт. Пізніше Тарас серйозно зайнявся музикою в консі (клас альт), поєднуючи це з

виступами у театрі-студії "Не журись!" у якості барда. Як бард, він поїхав на першу "Червону Руту". І щось там здобув. Однак більшість його композицій була все-таки розрахована на виконання бэндом.

Таким чином, "Плач Ієремії" був створений "Вивихом-90". Їх виступ там — великий фурор. Аліна перебирала багатострунну арфу, барабанив Мирослав Калитовський — "Калич"-молодший, який замінив на цьому місці свого брата "Калича"-старшого. Останній відомий у Львові як "рокер в законі", але він вважав, що "Плач Ієремії" не надто рокова команда. Лідер-гітаристом був Олег Шевченко "Білий". "Білого" завжди (до літа минулого року) можна було вважати сесійним музикантом у "Плачі". Його тягло до іміджу, до чогось важкого. Це знайшло втілення у власному проєкті Олега — глемовій групі "Білий загін".

Таким чином, "Плач Ієремії" був створений "Вивихом-90". Їх виступ там — великий фурор.

Нового гітариста недовго довелося шукати. Ним став Віктор Майбський, який перед тим товаришував з клубом "Шанувальників чаю". Останній з неназваних членів колективу — шкільний товариш Чубая Олесь Пахолків. Виглядає молодо, що не завадило йому перед самим "Вернісажем" стати батьком.

За рік "Плач Ієремії" встиг багато де виступити з великим успіхом. Вони — лауреати "Червоної Руты-91", що, звичайно, нічого їм не дало. "Плач" і надалі залишається напівпідвальною групою (бо навіть підвалу нормального не мають), що, певно, дає простір для розвитку творчих людей. Кістяк композицій будують Тарас із Всеволодом. Група тяжіє до помірно великих музичних форм. Зараз до них додався ще "Мая". Взагалі з його приходом саунд "Плачу" дав помітний нахил у бік блюзу.

Всеволод у свої два десятки літ встиг багато де пограти. Граціозна постать Аліни

сьогодні — це вже невід'ємна частина групи. Шкода, що її арфа — такий важкий інструмент, що не вдається часто виступати з ним.

Мирослав молодий, але дуже здібний барабанщик. За свою кар'єру встиг пробити три пластика. Два — в Києві.

Взагалі "Плач" стоїть у Львові осібно. Вони не тусуються. Багато хто на них дивиться знизу чи згори. Мало хто збоку. Частково це пояснюється певним снобізмом Чубая.

Взагалі "Плач" стоїть у Львові осібно. Вони не тусуються. Багато хто на них дивиться знизу чи згори. Мало хто збоку. Частково це пояснюється певним снобізмом Чубая. Хоча більше — своєрідним неформальним табу, яке зберігало доступ лише людям певного напрямку. Музику, однак, створюють

музиканти. Музикантом стати важко. Музика "Плач Ієремії" справді не надто весела. Це швидше декаданс. Екзистенціальний трагізм, що йде від відчуття розірваності дійсності. Тому правильно назвати "Плач за "Плачем" біблійного Ієремії".

Важко визначити те, що вони грають. Там всього багато. Дещо залишилось від часів пісень Тараса під гітару. Хоча вони зорієнтовані нині на арт-рок. Плюс акустика. Мінус відсутність клавішних (це не є мінусом). Врешті створюється характерний для плачу меланхолійний саунд. А коли Чубай наспівує небораківську "Літаючу голову", то починається справжня психоделія. Як каже пан Андрухович, "де лише народжувалась ніжність, в хвилю може виникнути ніж". Зате коли бачиш сльози на стелі і стінах, то знеш: це Ієремія, який приходить.

"Вернісаж", січень, 1992

СЕСТРИ ТЕЛЬНЮК

СВІЙ СТИЛЬ МИ ШУКАЛИ В СОБІ

Александр
Звтушенко

Леся і Галя Тельнюк. Сестри по крові. Сестри за духом. Зовсім чужі серед тих, хто виборював право на "місце під сонцем". Зовсім чужі "поп-музиці", як ми її розуміємо... За той рік, що я їх не чув, сестри вирости. Точніше — перерости той жанр. Нині вони ступили на територію, майже невідому на Україні: "terra incognita" — нью ейдж. Донині елітарний нью-ейдж — це пасинок серед

"братів і сестер" популярної музики. Отже, мова про масовість і ширвжиток не йтиме. І добре.

Як знайти сестер у залутаному лабіринті цінностей? Є три вектори, три осі: це сучасний електронний модерн, поезія останньої хвилі нерозстріляного українського відродження 60-70-х років та її вічнозелений епос. Інтуїція — прекрасний поводитир у культурному лабіринті. І вони рухаються за ним, відкидаючи нещирість, банальність, легковажність. Вони сидітимуть на самому хлібі й воді, але не відступлять. Нікуди відступати. Бо позаду спалена земля. Спалена нашим культурним варварством.

Галля. Леся з'явилася на світ перша. Я — друга. Вона відразу виявила колосальні музичні здібності. Нас із шести років поселили в окремі кімнати, купили рояль. З дванадцяти ми почали прогулювати школу — там усе було таке жахливе. Крім того — ми почали складати пісні. Сідали за рояль і придумували... опери. Коли принесли "Бітлз", коли ми послушали "Ісус Христос — суперзірка" та "АББА" — у нас просто дах поїхав. Навчалися в музичній школі на бандурі.

О.Є. Тобто, ви жили лише музикою. Як ви ставилися до такої несучасної бандури?

Леся. Ми — нормально. Але діти постійно чіплялися, бандура-дура — добре ж римується. Проходу не давали.

Галля. До речі, ми придумували естрадні пісні під бандуру з англійськими текстами. І якось виходимо на шкільному концерті і граємо усе це. То був шок! А потім була наша передача на телебаченні. Наш батько, відомий письменник, займався літературною спадщиною Павла Тичини. А у нас був цілий цикл пісень на його вірші. Тоді це було модно. Нам виповнилося по чотирнадцять років і ми були страшенно сміливі. У нас виходили такі собі джаз-рокові композиції з багатоголоссям.

Леся. Я вступила до інституту культури. Вчитися там просто не могла — усе дратувало. Галя вступила до університету — на журналістику.

Галя. А потім ми повиходили заміж. Про сцену мова вже не йшла. Для себе ми влаштовували домашні концерти. Лесин чоловік — Олег — грав на флейті. Але все одно нас давила безвихідь чотирьох стін. Олег познайомив нас із Сашком Мельником. Ми попросили його зробити нам фонограми. І ми йому сподобались. Він навіть завівся. Каже, що вже три ночі не спить — пише для нас. Сашко Мельник дуже талановитий. Він має симфонічне мислення. Усе, що придумує, він опрацьовує на багатьох інструментах. Але свій вокальний стиль ми шукали в собі. Коли я працювала редактором на радіо, я розшукувала автентичний фольклор. Ми відчували, що справжні скарби — саме там. Ми знали, що на сцені повинно бути шоу ліхтарі й спецефекти, пластика й таке інше. Але ми після зустрічі з Мельником почали підходити до пісні з інтелектуального боку.

О.Є. Дуже сильний поштовх дала перша "Червона рута". Як ви сприймаєте її суто музичний аспект?

Галя. Перша "Рута" мала важливе політичне значення. Це — насамперед. Але нас особисто шокувало те, що можна було вийти на сцену і під якийсь "Модерн токінг" заспівати "Слава Україні" і то вже був фурор...

О.Є. Так, то вже негативний момент. Але причина цього цілком зрозуміла.

Леся. Яюсь після концерту в Івано-Франківську до нас підійшов один художник і сказав, що ми вимагаємо зовсім іншого сценічного середовища — без моніторів, ліхтарів, шнурів...

Галя. На жаль, ми не маємо школи, немає цікавих режисерів. Для втілення того експериментального в цілому звучання потрібне нетривіальне вирішення сцени, руху. Словом, ми в дорозі.

На "Червоній руті — 91" прозвучали дві програмні речі сестер: "Невольники" та "А ви мовчіть". Ці пісні увійшли до касетного альбому "Мить", який нещодавно записано на студії "Кобза". Альбом — а це, власне, дебютна студійна робота — присвячений пам'яті батька. Батькові поезії — основа цієї роботи.

"Камертон", серпень, 1991

МЕРТВИЙ ПІВЕНЬ

ДІТИ ЖОВТНЯ

Віталій Бард

Якщо у Львові з вулиці Жовтневої потрібно потрапити на паралельну їй, яка зветься вулицею 17 вересня (назви вулиць — до 1991 р. — В.Б.), то найоптимальніший варіант того переміщення — через Жовтневий проїзд. Саме там знаходиться кав'ярня, що

віднедавна стала місцем збору молодих поетів, музикантів, художників, акторів та прихильників усіх цих людей. Місця мало, тому роздислоковуються на половину проїзду, іншу половину займають дегустатори пива, які теж мають там точку.

- ЖП — серце "Червоної рути". Там зароджується новий антирунівський фестиваль. (Тут і далі — сентенції учасників групи "Мертвий півень"). Якщо ж, вийшовши з кави, звернути трохи праворуч, то можна потрапити ще в один проїзд, при вході з якого і сидить собі "Мертвий півень". Декого можна зустріти біля їдейного вождя Проїзду — Ярка Хомика. Цей дехто стоїть біля Ярка і трусить рисом бляшанку з-під "Коли". Такий інструмент дозволяє отримувати специфічні звуки, що доповнюють ритмовий малюнок композицій.

Так виглядає нова концепція існування "Мертвого півня".

А нижче — про народження "Мертвого".

В іншому куточку Львова є інша кав'ярня, на фасаді якої висить бляшаний півень з похиленою головою.

- *Атрибутика — додаток до одягу. Хоча ми своїми тілами горді.*

У ті часи, коли "Брати" ще тільки думали над своїм першим альбомом і Андрійко Патрика не ходив на концерти "Півня",... у тому "Старому Львові" з півнем біля входу й приємним запахом всередині збиралася купка друзів, які говорили між собою.

Музика — наліпший засіб спілкування. Потім прийшла Ярина — і так народився, щоби відразу вмерти "МП".

Генезис назви колективу можна шукати ще у симбіозі груп "Атомік Рустер" та "Грейтфул Дед", оскільки "Мертвий півень" англійською мовою буде саме "Дед Рустер".

- *Наша музика тяжіє до року. Навантаження рокове.*

120 Попри все інше, що є цінного у "Півні", найбільше вражає його неймовірна здатність

робити мистецтво з нічого. Ліжко, яке порожнє, їжачок з жабкою, Карпати і Париж перетворюються у них в самодостатні естетичні концепції. Останні з'являються непомітно. Собаки вмирають на самоті. Завдання півнів — збудити зранку людей. Ідеї хіпі живуть і перемагають.

Естетика "МП" тримається, по суті, на одній речі, яка є безпосередністю, довільністю, або самоплинністю. "Мертві" мають здатність (вочевидь, природну) робити атмосферу творення на сцені (особливо це було помітно з самого початку їх творчого шляху). Очевидно, вони — концертна група, бо їхнє місце на сцені. Вони швидше актори.

- Ми хочемо відкрити нову течію у культурі, яка помре разом з нами.

Якби українська еміграція у Парижі була більш чисельною і наближалася кількістю до російської, то можна було б вважати "Мертвого півня" представником української еміграції у Парижі або французькою діаспорою на Україні.

- Від людини до національного. А не навпаки.

А так "Ми помремо не в Парижі" лунає, мов гімн втраченого покоління.

А взагалі, слід сказати, що колектив дуже життєрадісний. Ото й все.

- Всі люди — брати, всі брати — сестри.

Склад: Ярина Якуб'як, Михайло Барбара, Роман Рось, Роман Чайка, Юрій Чопик.

"Вернісаж", січень, 1992

"ЧЕРВОНА РУТА": ЧИ ВЧАТЬ ПОМИЛКИ?

Галина Бабін

На цю подію очікували тисячі прихильників Української естради, тримаючи в пам'яті спогади про пісенне свято в Чернівцях. І от, нарешті, — Другий Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики "Червона рута", який відкрився в Запоріжжі. Й порадіти з цієї нагоди, та чомусь бракує оптимістичних думок...

Можна, звичайно, почати розповідь із традиційного — звичних і правильних слів про величезне значення "Червоної рути" для розвитку української сучасної пісні, зростання її авторитету й популярності серед молоді, наводити цілі абзаци з програмних статей, у яких декларовано благородні наміри членів оргкомітету вивести українську сучасну пісню на рівень кращих світових зразків, але життя — невблаганне і свавільне — владно вторгається в ідеальні уявлення, не залишаючи місця безпідставним рожевим емоціям. Добре пам'ятаю досвід Чернівецької "Рути", її знахідки, прорахунки і втрати. Тодішня ейфорія була цілком виправдана — ми сподівалися, що до енергії і політичного запалу учасників уже наступного фестивалю додадуться професіоналізм, естетика, певна концептуальність творчих спроб. Тим більше, що в наш стрімкий час не те, що рік, — кожний день вносить помітні корективи. Ми стали досвідченіші, але чи подорослішала "Червона рута"? Не поспішатимемо з висновками, бо знову ж таки у тканину мистецьких проблем фестивалю впліталось чимало соціально-політичних. Отож, кілька спостережень з цього приводу.

Для такого культурно-мистецького заходу, яким є "Червона рута", дуже важливий той соціальний клімат, у якому він відбувається. І якщо події Чернівецького фестивалю нагадували гру з вогнем на порохівій діжці, що засвідчувала на концертах величезна

кількість міліції та "людей у цивільному", то в Запоріжжі — місті промислових гігантів, отруєному рудими димами, гірська тендітна квітка почувалася незатишно. Багато в цій

ситуації залежало від самих запоріжців: їхня гостинність, доброзичливість, звичайнісінький людський інтерес до такої неординарної події могли б якось зігріти, підтримати "рутян". Тоді б святкова атмосфера відчувалася всюди — в парках, на вулицях, навіть у міському транспорті. Цього не сталося. Запоріжжя — місто давньої козацької слави, заклопотане новими виробничими проблемами, — жило своїм звичним життям, а "Червона рута" — своїм.

Причому всі десять фестивальних днів воно було насичене до краю з ранку до пізнього вечора, і учасників, вельми численних гостей та акредитованих журналістів, не бентежили ані колючі репліки на зразок: "Панаехалі тут!", ані тихий опір місцевої партократії, яка буквально сахалася жовто-блакитного прапора, ні свавілля готельних адміністраторів. Церемонія відкриття свята на стадіоні "Металург" почалася набагато пізніше від запланованого часу. До речі, така традиція не давала спокою організаторам концертів аж до кінця фестивалю і в палаці спорту "Юність", де проходили конкурсні змагання.

На відміну від попереднього, на нинішньому конкурсі здебільшого не забували, що це все ж таки культурне видовище. Художній керівник "Червоної рути" Анатолій Калиниченко зокрема сказав: "Значно зріс загальний середній професійний рівень музикантів у всіх жанрах, і тепер на ньому виділитися значно важче, ніж два роки тому".

І справді, якщо тоді політичні гасла часто заміняли художність і професіоналізм, то цього разу вони не додавали балів своїм авторам. Цікава деталь: "хвороба лівизни", притаманна раніше в основному колективам із Західної України, нині перемістилася на Схід. Перші вже майже позбулися плакатності й мітинговості у своїх композиціях, перейшли до глибших образів, натомість другі підхопили добряче затерті фрази про "кайдани", "волю", "москалів" тощо.

Серед тих, хто відзначався професіоналізмом, добрим смаком і доббором репертуару, — лауреати фестивалю — Жанна Боднарук (Чернігів), групи "Табула Раса" (Київ) та "Плач Ієремії" (Львів), Віктор Царан (Львів), Тетяна Дук і ансамбль "Мак" (Київ), група "Мертвий півень" (Львів), дипломанти Сергій Круценко (Київ), Анжеліка Коршинська (Ужгород), Олег Павлишин (Київ), Сергій Шишкін (Володимир-Волинський). На мій погляд були цікаві виконавці й серед тих, кого жюрі залишило поза увагою: група "Клуб ша-

нувальників чаю" зі Львова, київський гурт "Рутенія", Олег Мельник із Нового Роздолу на Львівщині. Мені здалося, що українська сучасна музика поступово накопичує

необхідний потенціал, який у майбутньому, можливо, вже на наступній "Червоній Руті", виллється у щось абсолютно нове і яскраве.

Поки ж ми спостерігаємо зростання кількості, порівняно з попереднім, учасників фестивалю, яким доводилося не солодко: деякі концерти тривали по шість-сім годин. Уявляєте, які нерви мають бути в конкурсанта, котрому випало виступити в кінці такого марафону? Вже не кажу

про членів жорі. До речі, головою нинішнього був О.Тищенко — лауреат минулої "Червоної рути", музична репутація якого незаперечна.

Кілька слів про творчу організацію фестивалю. Таке мистецьке свято потребує високопрофесійної режисури і добре відрегульованого механізму проведення основних і супутних заходів. Головний режисер "Червоної рути II" Василь Вовкун, як на мене, доклав чимало зусиль, щоб фестиваль у Запоріжжі виявився цікавим і задовольняв смаки найрізноманітнішої публіки — від розкутих рок-фанів до статечних бізнесменів із-за кордону. Окрім конкурсних прослуховувань у Палаці спорту "Юність", атмосферу вдало доповнювали виставки-продажі творів декоративно-ужиткового мистецтва та книжкові ярмарки, працювали український відеосалон і клуб українського поетичного кіно, демонструвалися моделі сучасного одягу, в мистецьких вітальнях виступали поети авангарду.

Але знову-таки прорахунки режисури зводили нанівець зусилля організаторів — майже жодний конкурс-перегляд не починався вчасно. Невдало були підібрані ведучі: часто-густо молоді хлопці й дівчата, які претендували на роль "гідів", фантастично перекручували імена виконавців. Але це ще півбіди — якби вони знали ази конферансу або хоча б добре володіли рідною мовою (!), вільно трималися на сцені. Тоді навіть ці невимовно довгі концерти здавалися б динамічнішими й цікавішими.

І ще один аспект. Настав час відзначити на "Червоній руті" не тільки виконавців, а й тих, хто причетний до створення їх конкурсного репертуару. Це — композитори, аранжувальники, звукорежисери. Щоправда, композиторська робота вже оцінювалася з точки зору втілення художньої концепції фестивалю, але визначався не кращий автор чи аранжувальник (часто в одній особі), а пісня. Нагадую, минулого разу такою була визнана "Пролетіло літо" О.Мельника (Леся та Галя Тельнюк), а в Запоріжжі нею стала "Приворожки" А.Шустя (Жанна Боднарук). Але ж є композитори, які

готують до фестивалю по кілька рівноцінних за художнім змістом творів, виявляючи при цьому неординарність мислення, культуру, пошук нових форм.

Як і раніше, на другу "Руту" приїхало дуже багато гостей із-за кордону — українців з Канади, США, Франції, Австралії, Польщі, Чехословаччини. Майже всі вони виступили в концерті "Українці всіх країн, кохайтеся!"

Десять днів фестивалю проминули непомітно, та чи стали вони подією для мешканців міста? Судячи з публіки на концертах, думаю, ні. Хоча були приємні винятки. Так в оточення журналістів постійно потрапляла одна сім'я, яка відвідувала всі заходи, а ініціатором цього був десятирічний син, котрий щодня агітував батька однією фразою: "Таке в Запоріжжі буває лише раз в житті!.."

"Музика", 1991, №6.

ДОНБАС ПОКИНУВ СТРАЙКУВАТИ І СПІВАЄ ПІСНІ

Микити
Лисенюк

На центральній площі Донецька відбулося нурочисте відкриття Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики "Червона рута". Він триватиме до 6 червня.

Ще місяць тому деякі чиновники, які запевняли, що Донбас — це ніяка не Україна, робили все можливе, щоб свято відзначалося десь в іншому регіоні. Тут, мовляв, і політична обстановка нестабільна, і продуктів не вистачає, і, головне, поклонників української культури немає.

Але всі ці аргументи підтримки не одержали. В Донбасі проживає більше 60 відсотків етнічних українців. І саме Донбас послав на фестиваль найбільшу кількість ансамблів і виконавців.

В репертуарі "Червоної руті" — ціла низка нових і вже люблених публікою авторських пісень, їх більше двох тисяч — ліричних,

жартівливих, політичних, історичних... Серед виконавців і скромний вокальний колектив з глибинки, і лауреати багатьох конкурсів.

На фестиваль в Донецьк приїхало багато гостей із Західної Європи і Америки. Зауважимо, українська діаспора виділила валюту для підтримки цього свята. Багато грошей, крім того, дали "Руті" Донецький металургійний завод, об'єднання "Донецьквугілля", Український інвестбанк та інші організації.

Всі концерти ідуть безкоштовно. На них якщо і збирають кошти, то тільки на пам'ятник загиблим шахтарям.

Спеціальне послання учасникам фестивалю надіслав Президент України Леонід Кравчук.

"Известия" 29 травня 1993

СХІДНА УКРАЇНА СПРИЙНЯЛА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МУЗИКУ

Ірина
Лукомська

ЧИ ВАРТО БУЛО ЇХАТИ В ДОНЕЦЬК?

Напередодні фестивалю, особливо коли зав'язалася суперечка в листах і телефоном з мерією Донецька за те, щоб провести фестиваль саме в цьому місті, чимало зацікавлених людей схилилися до того, що "Червону руту" краще проводити в маленьких курортних (і бажано україномовних) містечках. Але дирекція фестивалю, навіть зважаючи на явний неуспіх у місцевого населення фестивалю-91 в Запоріжжі, все ж наполягала на месіанізмі — проведенні конкурсу в індустріальному зрусіфікованому місті. Хоч, з іншого боку, офіційно заперечувала політичні мотиви такого вибору.

Спілкування з місцевою владою з перших організаційних кроків не обіцяло нічого хорошого. Проте фестивальні дні перевершили всі найоптимістичніші сподівання.

На першому ж концерті лауреатів минулих фестивалів центральний майдан міста був вщерть заповнений — прийшло близько 25 тисяч чоловік. Аналогічна ситуація повторилася на концерті-реквіємі пам'яті загиблих шахтарів (тоді було зібрано чимало коштів і одразу передано родинам загиблих), а також на заключному концерті - донеччани навіть підспівували пісні Тараса Петриненка "Україно, Україно..."

Досить шляхетний зал палацу "Юність" на тисячу місць частенько бував переповнений, навіть коли змагання тривали за опівніч.

КІЛЬКА СЛІВ ПРО АНТУРАЖ

Перед тим, як говорити про музику, кілька слів про "зовнішній вигляд" фестивалю. Він був імпазантним.

Шляхетний дизайн сцени забезпечили не лише букети та "тропічний куточок" від "Адоніса", а й світло бельгійської фірми "Шоу маст гоу он", котре вписувалося в режисуру

пісень, та сучасна музична апаратура від "Комори". Те, як виглядатиме й звучатиме "Червона рута", для її директора Тараса Мельника було надзвичайно принципово, і тому він свідомо пішов на астрономічні витрати, аби фестиваль української музики принаймні в цьому був не гіршим за котрийсь із європейських. До речі, чимало музикантів на таких інструментах грали вперше.

ПРО ПОЧУТЕ, ПРО ПОБАЧЕНЕ (ВРЕШТІ, ДЕЩО Й ПРО МУЗИКУ)

Почнемо з вражень від ПОП-КОНКУРСУ. Цього року він був набагато цікавіший і різноплановіший, ніж позаторік, — сценічно, професійно, тематично, жанрово.

Одразу впало в око, що, на відміну від запорізької "Рути" (де виконавці, здавалося, не знали, куди подіти руки-ноги) у Донецьку чимало гуртів та виконавців відвертий наголос робили саме на шоу. Найбільш видовищними тут були донецьке "Опале листя" та "Аліфант енд Ка" з Бердянська. Останній як червоним галіфе, так і темою самогоноваріння, тільки з китайською специфікою (пісня "Хочу в Китай") продовжили традиції Андрія Миколайчука.

Бездоганно були поставлені номери у донецьких квінтету "Фантазія" та квартету "Компроміс", але часом надто бездоганно для того, щоб це було цікаво дивитися.

Із солістів у згаданому плані назвемо Мусліма зі Львова та Андрія Шпака з Київської області. Першому подобалося виходити на сцену в бронезилеті чи протигазі тощо — залежно від тематики пісні, та інсценувати те, що співзвучно з його професією дефектолога. Андрія Шпака можна схарактеризувати як "артиста оригінального жанру", причому досить високого рівня. Він чудово рухається на сцені (елементи степу, брейку тощо), голосом імітує гру різних інструментів та ще й сам собі пише пісні. Звичайно, із загального тла конкурсу він випадає, але його мусили б помітити й оцінити режисери розважальних програм.

Розширилася жанрова палітра поп-конкурсу. З'явився реп (вдалою була робота івано-франківського "Турбо-техно-саунда"); джаз і блюз (Світлана Моцаренко з Миколаєва, львів'янка Руслана Лижичко); продовжує стиратися чітка межа між поп- і рок-музикою.

Дещо новеньке з'явилося в тематиці текстів. Якщо не говорити просто про хорошу поезію, то треба згадати про вампіра та подібну братію, що характерна для пісень львів'янки Галини Кривути. До речі, про вовкулаку співав гурт "Нація", переможець у жанрі рок-музики.

Кілька слів про переможців — тобто тих, хто, так чи інакше, чимось вразив журі.

14-річна Ірина Шинкарук з Житомира (перша відзнака) виконала пісню "Місячний оберіг", не менш якісно ніж та була написана й зааранжована композитором Ходаківським. Пластика рухів та голосу цілком переконливо подали діапазон почуттів закоханої дівчини — від тихого шелесту трав, в яких заснув Дажбог, до відьомського крику (до того ж, кажуть, справжнього — про його "вигляд" композитор дізнався від чоловіка, котрий одного разу втрапив на відьомський шабаш). Хто запідозрив пісню в етнографізмі, глибоко помилився, оскільки сильне враження від неї лишилося навіть у людей упереджених.

Ще один призер — Олександр Пономарьов — на першому ж турі привернув увагу унікальним — потужним, впевненим, гнучким і до того ж оперним — голосом. Якісний пісенний матеріал, який студент львівської консерваторії отримав за кілька днів до фестивалю завдяки київському композиторові Андрію Шусті та щасливому випадкові, забезпечив йому перемогу. Для самого Пономарьова це було дещо несподівано, оскільки на регіональних відбіркових він не пройшов (потрапив лише в резерв), і на "Червоній руті" в Донецьку, фактично, вдруге в житті вийшов на сцену.

РОК-КОНКУРС був досить насичений і, в основному, важким металом. Після першого дня прослуховування (15 команд) одного з членів журі швидко забрала з серцевим нападом а інший отримав струс мозку. Після другого дня (ще 30 гуртів) нервова напруга серед суддівської ради в силу чисто медичних причин ще більше зросла. Однак щодо лауреатів серед рок-виконавців, на відміну від інших двох конкурсів, журі було майже одностайне.

Тепер про переможців. Перший призер — "Нація" — "взяла" публіку й журі своєю енергетикою і тим, що витворила в музиці щось, на думку фахівців, дивне: явно українське, але так само явно то був важкий метал. Плюс якісний містичний текст пісні "Вовкулака". Кажуть, що перед відбірковим хлопці приходили в "Рути" прочитати концепцію. Всі їхні три речі унікально для року концептуальні, так що витворене "Нацією" можна записати до активу "Рути".

Другими були "999" зі Львова. Відомі як учасники численних концертів та акцій у Києві, до того ж вони не новачки на "Рути". Те саме можна сказати й про третього призера — київський гурт "Вій", котрий хоч і поступається "дев'яткам" у якості звучання, проте значно ближчий до ідеалу концепції.

Щодо гран-прі, то у журі була дивна одностайність: "Брати блюзу". Енергетика, автентична, народна манера гри на скрипці Андрія Валаги, майстерність решти музикантів (чи не всі вони були визнані кращими виконавцями на своїх інструментах) знайшли найкраще вираження в композиції "Автентік лайф", яка "завела" зал на початку першої години ночі.

В АВТОРСЬКІЙ ПІСНІ цілком логічно можна було, слідом за Анатолієм Калениченком, передбачити кризу жанру, оскільки традиційно його основу складали пафосно-патріотичні тексти (власні чи класиків) або соціальна чи політична сатира. Зараз подібна тематика

Зважаючи на це, у багатьох виникла думка про архаїчність цього виду змагань і пропозиція зняти бардів з наступної "Рути". І все ж було цікаво перевірити: чи підтвердять співці свою безперспективність, чи з'явиться друге

Александр Войтко

дихання — щось принципово нове. Здається, з'явилося.

Намітилося кілька шляхів розвитку жанру. Найчисельнішими були лірики та романтики, що співали власні вірші про кохання під невибагливу й майже однакову музику. Звучить приємно, але нічого вражаючого.

Іншу групу складали співці з цікавими текстами, на які й робився наголос. Один з таких — Сергій Шишкін — став лауреатом. Далі можна говорити про "латиноамериканців" — виконавців, що поклали українські тексти на блюзово-джазову музику. Яскравим тут був львівський "Очеретяний кварк", а також Олександр Войтко з Вінниці (він переміг у конкурсі), якого дехто з музикантів охрестив "українським Бенсоном". Дивно, але свіжо прозвучали власні вірші виконавця — особливо "Різдвяні свята" — під блюзовий супровід гітари. Зал щоразу влаштовував незрячому музикантові овації, до яких приєднувалися навіть скептичні рокери.

ЯК СУДИЛИ

Минулої "Рути" журі аж надто буквально дотримувалося положень концепції, в якій було закладено триєдність національного, сучасного й молодіжного та індивідуального як ідеал, до якого мають прагнути виконавці, - звичайно, на тлі професіоналізму. Це призвело до надзвичайного академізму армії лауреатів (за винятком хіба що рок-змагання), і життя, до речі, підтвердило рацію такої негативної оцінки: багатьох переможців зараз не чути. Про це писала наша газета.

Звичайно, можна не погоджуватися з творцями фестивалю (й водночас згаданій концепції) в тому, що "Червона рута" має ініціювати, провокувати, стимулювати й підтримувати витворення саме національної (а не інтернаціональної) сучасної музики, котра не була б бляклою тінню, припустімо, американської. Тобто щоб використовувалися не їхні ціннісні, історичні, духовні підвалини, а наші. Врешті, митець — якщо він митець, а не репродуктор — працює (чи творить) і більше на рівні підсвідомості, а саме там, як не крути, закладено стрічечку з генетичними записами; вони, ці записи, в силу аксіомних причин, пов'язані з етносом, до якого належить людина, і землею, на якій жили її предки. І саме тому можливі і українська

оригінальна попса, і український рок (пояснювати не треба, що мова йде не про етнографічні ознаки чи обробки народних пісень). Ці паростки є, їх треба підтримувати, що, власне, і робить "Червона рута".

Але. При оцінці конкурсантів критерій національного іноді аж надто переважував критерій "молодіжності й сучасності" і тягнув у бік чогось не дуже цікавого. У той же час "перекос навпаки" виключався, що створювало дисбаланс, і в такий спосіб відкидалася, скажімо, хороша танцювальна музика. Яка теж має право на життя, але якій, зі свого боку, "Рута" закрила перспективу. Така політика у формуванні, сказати гучно, крони дерева української сучасної музики, не сприяла "наверненню" молоді до тої ж таки української попси, а що попсу не стимулювала до розвитку.

З огляду на вищесказане, донецька "Рута" сповістила про серйозні зміни; зокрема, висловлюючись термінологією концепції, про збільшення ваги критерію "молодіжності й сучасності". Саме такій зміні зобов'язані лауреатством ніяк не національні в музиці "Турбо-техно-саунд" та "Анна-Марія". Очевидно також, що при найсуворішому дотриманні цього критерію не стали б лауреатами ні джазистка Світлана Моцаренко (навіть при її голосі й потрясаючій експресії), ні Олександр Шишкін, ні "999" — власне, ті, хто викликав овації й про кого говорили.

ЗАМІСТЬ ПРОПОЗИЦІЙ

130 конкурсантів на 6 робочих днів фестивалю — без сумніву, це забагато, оскільки в усіх трьох жанрах виконавці явно розшарувалися на дві групи — цікавих і тих, кого відсіювати треба було ще на відбіркових.

Наступне. Складається враження, що "Червона рута" існує лише два місяці на два роки. Власне, для широкого загалу та більшості музикантів (окрім лауреатів, котрих дирекція везе за кордон чи влаштовує їм концерти в Україні тощо) так воно і є. І тому на відбіркових з'ясовується, що частина українських музикантів уявлення не має, що діється в

сучасній музиці не лише в Україні, а й на Заході. Інші, маючи таке уявлення, і щось собою являючи, проте десь "недоотягують", бо нема кому з фахівців з ними працювати (тут і аранжування, і режисура, і добір репертуару, і "кристалізація" іміджу тощо). І вони зникають. А шкода.

Причиною такого печального стану справ Тарас Мельник слушно називає відсутність розвиненої інфраструктури шоу-індустрії в Україні. Дійсно, в консерваторії рокерів чи попсовиків не навчають, так само, як і тих, хто міг би їх "підхопити".

Поки цього немає (і за один день не з'явиться), "Рута" в "міжсезоння" могла б, очевидно, влаштовувати якісь навчальні семінари й бодай давати музикантам напрямок для вдосконалення.

З цим, безумовно, пов'язана ще одна — хронічна — проблема фестивалю: фінанси. Цього разу "Червону руту" підтримали: "ЛВС", спільне україно-британське підприємство "Комора", Промінвестбанк України, Фондація родини Чопівських-Фещенків з Канади, львівський автозавод та львівське швейне підприємство "Весна", Донецький металургійний завод, Укрінбанк, Комітет по боротьбі зі СНІДом, Михайло Дем'янів з Німеччини та Галина Мірошникова з Києва. Як ви зрозуміли, це були спонсори та добродійники, завдяки чийм коштам, фактично, відбувся фестиваль.

На будь-що гроші солідні люди не дають, і наявність спонсорів говорить про солідне ім'я фестивалю. "Рута" вже доросла і якісно, і за авторитетом до звання "національного фестивалю". Такий додаток до назви зафіксував би офіційно її місце в культурному житті України, знявши разом з тим чимало організаційних проблем (знову згадаймо цьогорічний опір донецької влади), а також збільшивши вагомість заходу в очах кредиторів та коштадавців.

"Вечірній Київ", 26 серпня 1993

ЛАУРЕАТИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ-89"

Гран-прі — ВАСИЛЬ ЖДАНКІН

У ЖАНРІ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ

I премія — ЕДУАРД ДРАЧ (Черкаси),
ВІКТОР МОРОЗОВ (Львів)

II премія — АНДРІЙ ПАНЧИШИН (Львів),
МАРІЙКА БУРМАКА (Харків)

У ЖАНРІ ПОП-МУЗИКИ

I премія — не присуджена

II премія — група "МЛИН" (Львів), солісти
АНДРІЙ МИКОЛАЙЧУК (Умань),
ТАРАС КУРЧИК (Львів)

III премія — "МАЛЬВИ" (Львів),
"ЗАГРАВА" (Івано-Франківськ)

У ЖАНРІ РОК-МУЗИКИ

I премія — ВІКТОРІЯ ВРАДІЙ (Львів)

II премія — "БРАТИ ГАДЮКІНИ" (Львів),
"КОМУ ВНИЗ" (Київ)

III премія — "НЕЗАЙМАНА ЗЕМЛЯ" (Рівне),
"ЗИМОВИЙ САД" (Київ)

ЛАУРЕАТИ “ЧЕРВОНОЇ РУТИ-91”

У ЖАНРІ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ

I премія — “МЕРТВИЙ ПІВЕНЬ” (Львів)

II премія — ВІКТОР ЦАРАН (Львів)

III премія — АНДРІЙ ЧЕРНЮК (Київ),
бард-гурт “МАК-ДУГ” (Київ)

У-ЖАНРІ ПОП-МУЗИКИ

I премія — не присуджена

II премія — “ПЛІЧ-О-ПЛІЧ” (Львів),
ЖАННА БОДНАРУК (Чернігів),
ВЯЧЕСЛАВ ХУРСЕНКО (Луцьк)

III премія — “БУНКЕР ЙО” (Івано-Франківськ),
ТАРАС ЖИТИНСЬКИЙ (Івано-Франківськ),
дуєт СЕСТЕР ТЕЛЬНЮК (Київ),
АНДРІЙ КУЗЬМЕНКО (Львів)

У ЖАНРІ РОК-МУЗИКИ

I премія — не присуджена

II премія — “ТАБУЛА РАСА” (Київ),
“ФОРТЕ” (Новояворівськ, Львів. обл.)

III премія — “ЛІВИЙ БЕРЕГ” (Прилуки, Чернігів. обл.),
“ЖАБА В ДИРИЖАБЛІ” (Київ),
“ПЛАЧ ІЄРЕМІЇ” (Львів)

ЛАУРЕАТИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ-93"

Гран-прі — рок-група "БРАТИ БЛЮЗУ"
(Івано-Франківськ)

У ЖАНРІ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ

I премія — не присуджена

II премія — ОЛЕКСАНДР ВОЙТКО (Вінниця)

III премія — ВІКТОРІЯ ЛОЗОВА (Київська область),
СЕРГІЙ ШИШКІН (Володимир-Волинський)

У ЖАНРІ ПОП-МУЗИКИ

I премія — ІРИНА ШИНКАРУК (Житомир),
ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРЬОВ (Хмельницький)

II премія — АЛЛА ПОПОВА (Біла Церква),
група "ТУРБО-ТЕХНО-САУНД"
(Івано-Франківськ)

III премія — група "КОМПРОМІС" (Донецьк),
група "АННА МАРІЯ" (Тернопіль),
СВІТЛАНА МОЦАРЕНКО (Миколаїв),
РОМАН БУРЛАК (Коломия)

У ЖАНРІ РОК-МУЗИКИ

I премія — група "НАЦІЯ" (Київ)

II премія — група "999" (Львів),
група "ВІЙ" (Київ)

НЕ ВІДЦВІТАЙ, "ЧЕРВОНА РУТО" <i>Лариса Бряховецька</i>	5
ЧАС СПІВАНОЇ ПОЕЗІЇ <i>Віктор Морозов</i>	9
ДЕ ВІКТОР МОРОЗОВ, ТАМ ЛЮБОВ <i>Лариса Бряховецька</i>	15
КРЕДО — ВІДВЕРТІСТЫ <i>Бесіда Л.Бряховецької з А.Панчишиним</i>	18
ГЕЙ, ХТО В ЛІСІ, ОЗОВИСЯ! <i>Іван Малкович</i>	31
ІЗ СЕРЦЯ КАЛИНИ <i>Іван Малкович</i>	38
"БО В ЗЕМЛЮ ПОВРОСТАЛИ НАШІ ГЕНИ..." <i>Лариса Бряховецька</i>	42
І ПРОКИНУВСЯ ЗНАМЕНИТИМ <i>Олександр Іванець</i>	49
"ЗУБАТИЙ", АЛЕ НЕ "КУСЮЧИЙ" СТАС <i>Бесіда Л.Менхуліної зі Станіславом Щербатих</i>	52
ПОВОРОТ <i>Богдан Рутинець</i>	57
ПОХМУРІ ДЕМОНИ З УКРАЇНИ <i>Олександр Батушенко</i>	61
КОМУ ВНИЗ? <i>Олександр Батушенко</i>	67
СВІТ ЗА СКЛОМ <i>Олександр Батушенко</i>	70
"ВВ" ПРОПОНУЮТЬ "ТАНЦІ" <i>Олександр Батушенко</i>	77
"ТАНЦІ" У ФРАНЦІЇ <i>Олександр Батушенко</i>	80
ХЛОПЦІ З БАНДЕРШТАДТУ... <i>Олександр Батушенко</i>	84
СЕСТРИЧКА ВІКА БЕЗ "БРАТІВ ГАДЮКІНИХ" <i>Олександр Батушенко</i>	89
ТАК ГАРТУВАЛОСЯ "ТРОНО" <i>Олександр Батушенко</i>	96
МУЗИКА БРЕЖНЕВА, СЛОВА СУСЛОВА, АРАНЖУВАННЯ ЩЕРБИЦЬКОГО <i>Олександр Батушенко</i>	101

ЧИСТА ДОШКА, АБО ДВОБІЙ З ДУХАМИ	107
<i>Олександр Батушенко</i>	
ПЛАЧ ЗА "ПЛАЧЕМ"	112
<i>Віталій Берд</i>	
СВІЙ СТИЛЬ МИ ШУКАЛИ В СОБІ	115
<i>Олександр Батушенко</i>	
ДІТИ ЖОВТНЯ	119
<i>Віталій Берд</i>	
"ЧЕРВОНА РУТА": ЧИ ВЧАТЬ ПОМИЛКИ?	122
<i>Галена Бабій</i>	
ДОНБАС ПОКИНУВ СТРАЙКУВАТИ І СПІВАЄ ПІСНІ	128
<i>Микола Лісовенко</i>	
СХІДНА УКРАЇНА СПРИЙНЯЛА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МУЗИКУ	129
<i>Ірина Лукомська</i>	

ТАРАС ПЕТРИНЕНКО
ГОСПОДИ, ПОМИЛУЙ НАС!
Навіть на останнім рубежі
Промінь віри в нас ще не погас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Нам свою всемілість покажи
Правдою повсюди й повсякчас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

В наших грудях кулі і ножі,
Нас розп'ято й знищено не раз,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Із колін піднятись поможи,
І благослови у добрий час,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Наші душі нидіють в іржі,
Але промінь віри не погас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Грішні діти — діти не чужі,
Отче наш, почуй їх щирий глас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

ЗІРКИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ"

Редактор Н.Д.Олександренко
Художнє оформлення В.П.Васильєва
Комп'ютерний набір, макет та верстка
Видавництво "Сувій"

Здано до складання 20.06.93
Підписано до друку 28.09.93
Формат 60x84 1/16
Папір офсетний
Комп'ютерний набір
Друк офсетний
Умовн. друк. арк. 8,3+0,25
Обл.-вид. арк. 10,2
Тираж 20 000 пр. (1-й завод - 10 000 пр.)
Зам. 5967

Видавничий дім "KM Academia",
Університет "Києво - Могиллянська академія"
254145, Київ, вул. Сковороди, 2.

Надруковано в друкарні акціонерного товариства "Віпол",
252151, Київ, вул. Волинська, 60

Зірки "Червоної руги" (Упоряд. Л.І.Брюховецька,
З-639 О.М.Євтушенко). - К.: Видавничий дім "KM Acade-
mia", 1993. - 143с.
ISBN 5-7707-4903-2

У книжці - розповіді про лауреатів першого та другого республіканських фестивалів української сучасної пісні та популярної музики "Червона руга" - зірок авторської пісні та співаної поезії Віктора Морозова, Андрія Панчишина, Василя Жданкіна, Марійку Бурмаку, Едуарда Драча, Андрія Миколайчука, Тризубого Стаса, сестер Тельнюк і зірок рок - музики Вікторію Врадій, гурти "Кому вниз", "Зимовий сад", "ВВ", "Брати Гадюкіни", "Гроно", "Табула Раса", "Плач Ієремії".

Приватне Видавництво "Сувій"

Приватне Видавництво "Сувій" засноване у січні 1993 року, але має нелегальну та напівлегальну передісторію в умовах комуністичного режиму. За півроку існування підготовлено до друку 9 книжок, 3 макети газет, 15 брошур, 43 дизайнерські розробки (логотипи, фірмові бланки, емблеми, запрошення, візитівки тощо). При видавництві реєструються молодіжна музична газета "АУТ" ("Аудіо толока") та 2 журнали (комікси "Алярм", мистецький "Артерія"). Досвід роботи унікальний - глибока економічна криза, гіперінфляція, несприятливе мовне середовище (видавництво орієнтується передусім на україномовного читача), відсутність паперу (постачається з Росії). Триматися на плаву дозволяє нетрадиційний підхід до справи, глибоке вивчення ринку, замовлення іноземних видавництв, високий рівень дизайнерських розробок. Активно шукаємо партнерів за кордоном, нам є що запропонувати - спільне підприємство, можемо взяти друкарське обладнання на умовах лізингу, розміщення замовлень на українських друкарнях тощо.

Одна з наших переваг - не займаємось піратськими виданнями. Престиж видавництва понад усе. Але платити за ліцензії або за авторські права на тому рівні, що є в розвинених країнах, немає змоги. Економічна ситуація не дозволяє. А мізерні гроші надходжень навряд чи зможуть задовольнити західних партнерів. Тому ми можемо запропонувати інтелектуальний бартер.

Україна - це нова Атлантида на мапі Європи. Бажаємо Вам успіхів! Співпрацюйте з нами!

Наша адреса: Ukraine, 254119, Kyjiv-119, st. Jakira, 20a, ap.37
Publishing House "Souvij", Victor Kulishenko
off. tel. 221-5507, (417-8580 tmp)
priv.tel. 213-3214
fax: 224-2019 (417-2426 tmp).

ЩИРО ВДЯЧНІ ЗА ПОКУПКУ

Шановний друже!

Ви не лише придбали одну з перших книжок, підготовлену Видавничим домом "KM Academia", а й зробили внесок для подальшого його розвитку. Видавництво має намір друкувати наукову, науково-популярну, художню та мистецтвознавчу літературу, яка доносила б до читача кращі набуток українських та світових філософів, учених, митців. Ми плануємо видавати підручники, навчальні посібники, словники, які стануть у пригоді не тільки студентству, а й широкому загальному зацікавлених читачів.

Свої пропозиції ви можете надсилати на адресу:

м.Київ, вул.Сковороди,2,
Видавничий дім "KM Academia"
(тел.416-60-92).

Стежте за виданнями ВД "KM Academia".
Купуйте наші книжки!

*На першій сторінці обкладинки
вміщено фото Андрія Середи,
на четвертій – фото рок групи
«Брати Гадюкни».*

